

Эсэгэ ороноо, эхэ нутагаа эб хамта мандуулаа!

БҮГДЭ АРАДАЙ СОНИН

Бүгдэ арадай сонин

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

2000
августын
10

Намарай эхин хүхэ бишэн харын 11 гарагай 5 ЧЕТВЕРГ № 97 (20304)

№ 31 (177)

ГОМАН ХАМБА ЗАЛАРБА

министерствэдэ Гоман хамбые хүдэи абаба. 14 сагта Кен римбүүшэ Ивалгыи дасанда наба угадхадаг Цэван хүртөөгөө. Үдэшдөө хүндтэ айланан нислэл хотын нүзэгшэдтэй, Бурхан шажаниие, зүүн зүгые шонжэлдэг эрдэмтэдтэй, журналистнуудтай уулзаба.

Мүнөөдэр Кен римбүүшэ Тамцын, Сэгээтэйн, Санагын дасанда бараалхахаар заларба.

Удаахи үдэрүүдтэ Гоман хамба Анаагай, Хэжээнгын дасангуудаар ябаад, Ага мордохо.

Энэ удаа залархадаа, Гоман хамба Россин, Буряад ороной дасангуудтай, Ивалгыи, Агын дасангуудтай шажанай дээдэ нургуулинуудтай харилсаануудые саашадань хүгжөөлгын, Гоман дасанда нуража байһан, мүн ерээдүйдэ тиншэ эльгээгдэхэ буряад хубаригуудай нуралсаалай. Гоман дасанһаа 1993 онойо ерээд, Буряадай, Агын дасангуудтай байдаг түбэд багшанарай хүдэмэрийн талаар асуудалнуудые Сангхын хүтэлбэригтэй зүбшэн хэлсэбэ.

Николай Бадмаринчинов.

Августын 8-да Энэдхэгэй Гоман дасанай хамба лама Цултим Пунцог (Кен римбүүшэ) Үбэр Монголһоо гарбалтай Дамба Даржаа шажанай Улаан-Үдэдэ заларба. Түбэдэй Брайбун Гоман дасан бүрж түрүүшын хамба Дамба Даржаа Заяагыһаа эхилээд, Буряад ороной пягта холбоотой байһан түүхэтэй. 1959 онойо хойшо Урда Энэдхэгтэ урляад байһан тус дасанда 20

гаран буряад хубарагууд мүнөө нурадаг.

Ерэнэн үдэртөө Кен римбүүшэ Ивалгыи дасанда Россин Сангхын толгойлогшо Бандида хамба лама Дамба Лошсөөтэй уулзажа хөөрлөдөө. Ивалгыи дасанай ламанар, нүзэгшэдсэхэ зигдаатай ламхайн хүндэлдэдэ Мандал үргөө.

Августын 9-дэ Улаан-Үдэйн мэридэ, республикын Соёлой

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ М.И.СЕМЕНОВОЙ УУЛЗАЛГА

Августын 4-дэ Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семенов журналистнуудтай уулзаба.

Сибирин Федеральна округоор Россин Федерациин Президентын бүрэн эрхэтэ түлөөлөгшэ А.В.Драчевскиин дэргэдэ байгуулагдаһан Советэй августын 2-то болоһон түрүүшын заседани тухай М.И.Семенов хөөржэ үгэбэ.

Президент А.В.Потаповтай хамта тэрэ тус заседанида хабаадалсаһан байһа Сибирин округой гүйсэдхэлгын засагай толгойлогшонор тус Советтэ ороо юм байна. Юундэб гэхэдэ, федеральна округууд хадаа гүйсэдхэлгын засагай шугамаар байгуулагдаһан ха юм.

Түрүүшын асуудалаар Сибирин округой сэрэгэй-промышленпа комплексн предпритишуудай байдал тухай Россин Правительствын вице-премьер Илья Клебанов элидхэ. Тийхэдэ сөнгөбрийн 19-23-да Эрхүү хотодо болохо Байгалай Экономика форум тухай хөөрлөдөөн болоо.

Юрликыдөө, Советэй саашанги үедэ харахаар дурдагдаһан асуудалнууд гээб, оборонно захиале хангалга, округой субъектнуудэй Конституцинууд, Уставуудай Россин Конституцида зохилодог, боджодуудые бүридүүгэ, гүйсэдхэлгэ, үндэһэтэйэй политикын байдал, наалгой гуримшуулаа гэхэ мэтэ болоо.

Тэрэшлэн М.И.Семенов августын 17-до нээгдэхэ Арадай Хуралай элжээтэ бэшэ сессии тухай тогтоо. Ушарынь гээбэ, эхилхээр байгаа уртаса куряалгын хүдэмэрийн хангахын тула 80 млн. түхэригэй урьһаламжа Москвагай нэгэ банкһаа абаха тухай хэлсэлхэй. Гэбэшье энэ асуудалаар республикын Арадай Хуралай баталап найдуулаһан гар даалга хэрэгтэй.

Тийхэдэ республикын харгын жасада предпритишуудай түэдэгэ наалгой хэмжээе 2% хүртээр нэмэхэ тухай асуудал харагдаха. Мүнөө тус наалгой хэмжээ 1,5% болоно. Гадна Правительство уртаса хуряалгада бэлдхэл тухай элидхэхэ гэжэ түсбэлдэнэ.

Николай Бадмаринчинов.

ГОСТЯ ИЗ ЗЛАТА ПРАГИ

В наши дни, полные бурных событий, как-то перестанешь особо удивляться.

Часто в нашу редакцию приходят удивительно интересные люди, и мы, по мере наших скромных возможностей, стараемся держать своих читателей в курсе.

8 августа нашу редакцию посетила Лыгжима Халоупкова, доктор философии из Института востоковедения АН Чешской Республики.

Уроженка степной Аги окончила в 1977 году Восточный факультет Санкт-Петербургского университета.

Стоит напомнить, что этот же факультет в свое время окончили все наши маститые востоковеды.

С 1978 по 1982 год она проходила стажировку в Карловом университете (Прага) на кафедре стран Азии и Африки. Изучала чешский язык. В университете вела курс «Введение в монголоведение и монгольскую литературу».

Карлов университет относится к числу старейших университетов Старого Света, а значит, и мира. Востоковеды Чехии широко известны в мире науки исследованиями по истории и культуре шумеров и хеттов. В мире хорошо помнят научный подвиг Бердржиха Грозного, расшифровавшего хеттскую письменность. И исчезнувший народ, и цивилизация, созданная ими, предстают перед нами во всем своем блеске.

Монголоведение начало развиваться в Чехии в 70-ые годы XX столетия.

Наша землячка внесла свой весомый вклад в развитие этой науки в Чехии. Правда, нельзя сказать, что все эти годы она прожила в Злата Праге. С мужем - дипломатом она с 1984 по 1988 год прожила в Багдаде, а с 1991 по 1995 год - в Триполи (Ливия).

Основные научные интересы Лыгжимы Халоупковой связаны с тибетским буддизмом. Она рассказывает, что в Чехии растет интерес к истории и культуре Тибета. Это очень радует и нас.

В Праге создано общество друзей Тибета «Потала», которое ставит своей целью содействовать обновлению и восстановлению древней и уникальной культуры Тибета. Общество организывает выставки, беседы о Тибете.

Другое общество «Дунг-Та» (или «Хи-Морин» по-нашему) распространяет по сети Интернет информацию о Тибете.

Лыгжима Халоупкова поддерживает теплые научные связи с учеными Бурятии и Монголии. Она специально приезжает работать с рукописями и ксилографами на тибетском и монгольском языках в Хранящие Древних рукописей Института монголоведения, буддологии и тибетологии Бурятского научного центра СО РАН.

Хочется пожелать нашей очаровательной землячке дальнейших успехов на ее трудном поприще.

Лыгжима Халоупкова

Бато-Доржо СОДНОМОВ. Фото Гомбо САМБЯЛОВА.

Вручаются почетные дипломы и памятные медали победителям первого республиканского конкурса «Лидеры экономики Бурятии». Фотоколлаж Г. САМБЯЛОВА.

САНАТОРНО-КУРОРТНЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ ПРОФСОЮЗОВ РБ «БАЙКАЛКУРОРТ» ПРИГЛАШАЮТ НА ЛЕЧЕНИЕ И ОТДЫХ

В санаториях «АРШАН», «САЯНЬ»

ЛИЦЕНЗИЯ №703; 705; 706 от 30.06.98

Комплексное лечение болезней органов пищеварения, кровообращения, органов дыхания, мочевыделительной системы, обмена веществ и заболеваний эндокринной системы.

Лечение голоданием - РДТ (разгрузочно-диетическая терапия).

«ГОРЯЧИНСК»

ЛИЦЕНЗИЯ № 704; 707; 708 от 30.06.98

Комплексное лечение заболеваний опорно-двигательного аппарата, нервной системы, органов пищеварения, кожных заболеваний, гинекологических болезней.

В комплексное лечение входят бальнеотерапия, грязелечение, физиотерапия, массаж, ингаляции, фитонсанатория, кабинет спелеотерапии.

Лечение голоданием - РДТ (разгрузочно-диетическая терапия).

Сочетание новых методик с природными лечебными факторами - минеральными и термальными водами, иловыми грязями - дает прекрасную возможность для оздоровления организма.

Круглогодично работает отделение взрослого с ребенком.

В санаториях имеются бар, сауна с бассейном, тренажерные залы, библиотека, клуб, видеозал, фитобар, косметический кабинет.

Обращаться: 670001, Республика Бурятия, г. Улан-Удэ, ул. Коммунистическая, 49. Тел. 8(3012) 21-61-69, 21-57-98, 21-62-79 факс.

МҮНГЭ ЗӨӨРИЙН НӨӨСЭ ДЭЭШЭЛЭЭ

Республикын банкнууд өөхэдэйнгөө ажал ябуулгыг эдэбхижүүлнэ. Энээнине Үндэштэй банкын январь - май харануудай хүдэлмэрийн дүнгөөр хэгдээн тоосоон гэршэлнэ.

2000 оной июнийн 1-нэй байдалаар республикын банкнуудта 6,04 млрд. түхэриг нөөсэлэгдөө, энэн үнгэрхэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулахда, 1,8 дахин дээшлээ. Мүнөө хүсэндөө байһан сэнгүүдээр абажа харахада, эдэ бараа үйлэдбэрлгын болон хангалгануудай хэмжээн 38,7 процентээр дээшлээ гэжэ тоо баримтанууд элрхэйлнэ.

Байгша оной 5 харын туршада банкнуудай һан жасада 898 млн. түхэриг олзо оршо худалдаа наймаанһаа оруулагдаа. Энэн үнгэрхэн жэлэйхитэй сасуулахда, 33,7 процентээр дээшлэн болоно. Гадна олзын хэрэг эрхилэгшэдэй, физическэ шуурнуудай счедуудта 2,5 дахин олзо оршыг хэмжээн дээшлэжэ, 1226,4 млн. түхэригтэ хүрлэ. 495 счедууд нэмэжэ нээгдэб.

Мүнгэ зөөрийн эрьсын талаар хэрэг байдалаа найжаруулан банкнууд эконоимкыг эрхилхэ хэрэгтэ 800 гаран млн. түхэриг мүнгэ зөөри урьһаар үгээн байһа. Энэн үнгэрэгшэ жэлэй январь - май харануудтай сасуулахда, 6,1 дахин ехэ болоно.

Иигэжэ республикын эконоимкыг хүгжөөхэ хэрэгтэ мүнгэ зөөрийн тэдхэмжэ үзүүлэгдэхэ бодото арга боломжо бии болобо.

САЛИН НЭМЭХЭНЬ

Республикын Президент Леонид Потапов бюджетнэ һалбаринн хүдэлмэрилэгшэдэй салингай тарифна ставкин 2000 оной ноябрийн 1-нээ 1,2 дахин нэмэхэ тухай Зарлигта гар табиба.

Тарифна ставкануудыг республиканска бюджетдээ дотоодын үри шэри хааха ба хангаха гаргашануудыг арбалһанай ашаар, харин шотагай өөхэдэйн хүтэлбэрээр-өөхэдэйн олзо оршоһоо дээшлүүлэгдэхэ болоно.

ПРЕДПРИЯТИ- НУУДЫЕ ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЭДЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО ТУҢАЛХА

Буряадай Правительствын Тогтоолоор Буряад Республикын предпритинуудыг, эмхинүүдыг хубилган шэнэдхэхэ болон финансова байдалынь элүүржүүлэхэ Тухайламжа бээлүүлэгдэ хабаадахын тула консалтингово эмхинүүдыг шэлэхэ гурим тухай Дүрим баталагдаба.

Энэ Дүрим хадаа промышленна предпритинуудай консультативна хангалгануудай хэмжээ дээшлүүлхын болон тэдээнэ Россия ба гадаадын эмхинүүдэй хабаадалгатайгаар хубилган шэнэдхэхэ асуудалануудта мэргэжлэй талаар туһа хүргэхэ зорилготойгоор зохиогдоо. Буряад Республикын Экономикын болон гадандын холбоонуудай талаар министрство имэ предпритинуудыг шэлэн абаха, харин Правительствын байгуулагдаһан албан хоорондын комисси шэлэн абалгын дүнгүүдээр түгэхэлэй шийдэхэбэри абаха юм.

Хубилган шэнэдхэлгын Тухайламжа бээлүүлэгдэ хабаадаха дуратай эмхинүүдыг шэнэлэн абалгын гурим ба тэдээнэй урда табигдаха эрилтэнүүд тодорхойлогдоо.

БЭЛЭДХЭЛЫНЬ ХАНГАЛТАГҮЙ

Гэр байрын-коммунальна ажыхын предпритинуудай үбэлэй дулаасуулгын ханада бэлдэлгын ябаса республикын ЖКХ-гай талаар гүрэнэй комитэдэй коллегийн элжээтэ заседанида зүбшэн хэлсэгдэб. Бэшүүрэй, Эдэйн, Хяагтын, Сэлэнгын, Тарбагатайн, Хоринн аймагуудай ЖКХ-гай предпритинууд 2000-2001 оной намар ба үбэлэй хүйтэнэй ханада хангалтагүй бэлдэхэлтэй гэжэ тэмдэглэгдэ. Нютаг шотагай өөхэдэйн хүтэлбэрийн захиргаанууд энэ шухала асуудалыг шийдэхэлгэдэ ёһото анхарал хандуулагуй.

СОЁЛ БОЛОН ИСКУССТВЫН ВЕТЕРАНУУДА- ДЭМЖЭЛГЭ

Россия Федерациин болон Буряад Республикын мэргэжэлтэ искусство болон соёл хүгжөөлгэдэ габьяатай байһан 28 зохиохы ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ нэмэлтэ мүнгэ зөөрийн тэдхэмжэ үзүүлэгдэхэнь. Энэн тухай Тогтоол Президент Правительствын Түрүүлэгшэ Леонид Потапов абаба.

Зохиохы ажалай бүлгэмүүд, эмхинүүд болон нийтын нэгдэлнүүдэй дэбжүүлэн хүнүүдтэ нэмэлтэ мүнгэ зөөрийн

туһаламжа үгтэдэг болохонь. Эдэмай соёл болон искусство хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан зохиохы ажалтан болоно.

Салингай эгээл бага түлбэрийн гурбанай зэргэ хэмжээндэ һара бүри тэдэйн пенсидэ нэмэлтэ мүнгэн түлэгдэдэг болохонь. Энэ нэмэлтэ түлбэри салингай эгээл бага хэмжээндэ дээшлэхэдэ адли нэмэлсэжэ байха юм.

Финансын министрстводэ 2001 ондо имэ зорилгоор хэгдэхэ гаргашануудыг удаадахи жэлүүдтэ «Соёл» гэрнэ һалбарыг республиканска бюджеттэ оруулхынь даалагдаба.

ГЭР БҮЛЫН БҮЛЭГҮҮД

Республикын хуулинн һаа хүсөөгүй хүүгэдэй социальн-элүүржүүлгын түбэй хуурида гэр бүлын бүлэгүүдыг байгуулжа, түрүүшын туршалаг хэгдэхэнь.

Республикын Правительствын Тогтоолоор гэр бүлын хүмүүжүүлгын бүлэгүүдыг байгуулжа зорилганууд, тэрэшэлэн гурим тодорхойлогдоо, энэн тухай сар зуурида Дүрим баталагдаа. Социальна талаар элүүржүүлэхэ хуулинн һаа хүсөөгүй хүүгэдэй тусхай эмхи зургаанда имэ бүлэгүүд хуулиг эхилхэнь. Гэр бүлын хүмүүжүүлгын бүлэгүүдтэ түрэлхидэй харууһагүй үлэһэн, зайгуул хүүгэдэ социальн-психологическа талаар элүүржүүлхын тула тааруу зохида эрхэ байдал байгуулжа зорилготой. Гэхэ зуура имэ бүлэгүүдтэ үхибүү оруулахаа урид тэрэнэй өөрын һанамжа болон захиргаанай зүбшөөл хэрэгтэй. Энэнһөө гадуур Буряадай Правительствын баталһан тусхай Дүрим хүтэлбэри болгохо гэр бүлын бүлэгүүдэй хүмүүжүүлэгшэдэй эрхэнүүд уяланууд тодорхойлогдоо.

ГҮРЭНЭЙ БЭШЭ ЖАСАДА - ГҮРЭНЭЙ ТЭДХЭМЖЭ

Республикын Правительствын Буряадай харьяата газарта гүрэнэй бэшэ пенсионно хангалгыг хүгжөөхын тула гүрэнэй дэмжэлгэ үзүүлэхэ болобо. Гүрэнэй бэшэ пенсионно хангалгыг хүгжөөхэ зорилготойгоор республикын министрствонууд болон албан зургаануудай хүтэлбэрлэгшэд, муниципальна байгууламжануудай толгойлогшонорто мэдэлдэнь байһан предпритинуудай, эмхинүүдэй бюджетнэ һалбаринн хүдэлмэрилэгшэдэ гүрэнэй бэшэ пенсионно хангалгада һайн дурарин хабаадуулаха хүдэлмэри ябуулхынь зууриалагдаба.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албан.

ҮБНЭ ХУРЯАНГА ТҮНЭГ ДҮНДЭЙ

Уланхаанай эвенкийскэ сомоной Хүшгөөр шотагай ажалшад бултанһаа түрүүн үбнэ хуряалгада оробод.

Мүнөө жэлдэ ган гасуурай болоошье һаань, хүшгөөрэйхид аяар хабарай түрүүшын үдэрүүдтэ сабшалангаа уһалжа эхилһэн юм. Энэ оролдолгын ашаар мүнөө ногооной үдэр ургаса хуряана. Мэрт һарада Улганын аманда ошожо, Хүшгөөрэй сабшалан руу уһа эртэ табиһын тула хэдэн үдэр шотагай зон воскресник үнгэрэгдэн байна. Тэдэнэр Улгана гол дээрэ хаалта бодхоожо, апрель һарада сабшаландаа уһа асараа.

Мүнөө Кошолын Нуга, Содбонн бууса, Намсалмаанай буусануудта үглөнһөө үдэшин боро хараан болотор

тракторнуудай, косилкануудай замханагүй. Таряашанай ажахынуудай хүтэлбэрлэгшэд Жамбал Чойнжуров, Байр Чойронов, Андрей Баторов, Николай Костяев, Дондобай Чойронов тус тустаа 170-180 бухалнуудыг бодхоожо үбэлэйнгөө байрада зөөнэ.

Жэшээлхэдэ, Байр Чойронов мүнөө гектар бүхэлһөө 18-20 центнер хуряана. Мүн Уланхаан, Гаарга ба Эгкитэ шотагун сабшалангуудай үбнэ шота хуряагдажа эхилхэнь. Жэргэ шотагта Оронов Берелтуев 150 центнер хуряагаад, үбэлжөөндөө 300 үбнэ нөөслөөд байна.

В. БАТОРОВ

ЗАҢАБАРИЛГАДА МҮНГЭН НОМОЛОГДОНО

Буряад Республикын Правительство жэлэй эхиндэ һуралсаа гуламтануудай заһабари хэжэ тухай тусхай программа абиһа байна. Энэ жэл тус программаны бүридэдэ республикын эгээл байдалтай һуралсаагай 61 гуламта оруулагдаһай. Программын гуримаар бүридэдэ оруулагдаһан һургуулинуудай һамба заһабарилгада 4 миллион 941 мянган түхэриг үгтэхэ ёһотой байһа. Августын 8-най мэдээлээр, 3 миллион 700 мянган түхэриг номологдонхой. «Урда жэлүүдтэй сасуулбал, энэ тоо яһала шэнэ ёһотой», - гэжэ Эрдэм ухаанай болон һуралсаагай министрствын ахамад мэргэжэлтэн Нина Петрова хэлэнэ.

Сентябрь болотор бүхэ хараалагдаһан мүнгэн номологдон хургуулинууд сагтаа заһабарилгата хэжэ дүүргэхэ.

«БУРЯАДАЙ МИСС» ЭЛИРҮҮЛЭГДЭХЭ

1999 ондо «Россия Мисс» гэрнэ конкурсно Буряад орон түлөөлэгшэ түрүүшлэхэнь хабаадаа һэн гээд һануулаа. Энэ гэрнэ конкурсын үедэ элирүүлэгдэхэ элэй.

Байгша оной сентябрь һарын эхээр тус мурисоон хоёрдохон болохоор харалагдаба. Тингэжэ августын 25-да һунийн «Кварта» клубай байшанда мурисоон түрүүшын шэлэгын шата (кастинг) үнгэрэгдэхэ. Эндэ - 15-25 һаһатай басагад хабаадаха аргатай.

Борис БАЛДАНОВ

НА УЧЕБУ - В АМЕРИКУ

Успешно пройды три тура отбора, на годичную учебу в школах США уехали школьники Бурити.

В эти дни из аэропорта Улан-Удэ в Москву вылетели одноклассники 10 «б» класса лингвистической гимназии №3 Тумэн Саганов, Екатерина Шапхаева, Юлия Доржиева. Вместе с ними улетели гимназист Дмитрий Яковлев, ученик школы №32 Михаил Приклонский и кижингинская школьница Дарима Дошоева. По прибытию в Нью-Йорк Тумэн

едет в штат Канзас, Катя Миссенсипи, Юлия будет учиться в штате Оклахома, Дмитрий поедет в Техас, Дарима в Вирджинию, а Михаилна отправят в штат Индиана. Россияне будут осуществлять программу «Акк в поддержку свободы», полностью финансируемой правительством США. Через год по приезде домой они сдадут выпускные экзамены и вместе с одноклассниками получат аттестат зрелости.

Валерий БУДАЕВ

СЭДХЭЛДЭ ТААРУУ СОЛГӨО ДУУНУУД ЗЭДЭЛЭЭ

Республикын эстрадын продюссерска «Грант» түбэй бэлгитэйһүүд Цэрэн Шойжинимасев, Байр, Ариона Батордоржиевич Виктор Малдаев Улаан-Удын хүгжэмэй колледжийн 1-дэхи курсын оюутан Бата Балданов гэгшэд Хэжэнгын аймагай тосхонд һууринуудаар 10 үдэрэй туршада ябажа, дүн хамта 12 композици үгөөд, Улаан-Удтэ һаяхан бусажа ерэбэ.

Эдэ концерти үдэ Цэрэн Шойжинимасев, Байр Батордоржиевич дуунууд эдэлээ. Монсохон, Үзэгтэ, Заһаһата болон Хэжэнгын үнгэрэгдэхэн концерти үдэ хүн зон олоороо суларжа, хини халуунаар хүлээн абаа.

ВТРК, «Буряад Умэн» газеттэ, «Грант» түбөөр эмхидхэгдэхэн «Хит-парад - 2000-най» саананхи зорилгоонуд тухай артистууд хөөрхөнөө гадна, энэ орбэ сагта олон янзын сэтгүүлүүдтэ номуудыг гаргажа, үргэн нийтэ уншанһада хүртэжэ байһан турш соһиноо али болохоор дэмжэхыг уряалаа. «Грант» түбэй эдэбхиһэн Уншайгада бунг үйлэдлэгын концерт үгэжэ, тиндэһөө суларһан 500 түхэриг мүнгэ шэнээр бодхоогдожо, байһан Ажарун Хашорын субаргын барилгада үргөө. Гадна эстрадын дууһада спортын элүүржүүлгын «Хэжэнгэ» лагерьта амаржа байһан үхибүүдтэ түлөөлөгшө концерт харуулаа.

«Грант» түбэй залуу артистнаар гастрольне аймагай тосхонд һууринуудаар эмхи гуринтайгаар эмхидхэхэ, машинаар туһалжа хэрэгтэ соёлой таһагыг даагша Г.Д.Балдаев, энэ таһагай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ А.Г.Буянтуева гэгшэд хубитаяа оруулаа.

«Грант» түбэй эстрадын дууһада республикынгаа бэлгитэй шотагунуудаар ябаха түсэбтэй.

Далай ХУБИТҮЕВ

ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗҮБДӨӨН

Правительствын ээлжээтэ заседанида Забайкалийн аэрогеодезическэ предпритин Буряадай отдаленини ябуулжа байһан ажал хүдэлмэри тухай хүтэлбэрлэгшэ В.А.Горобец тоосоо хэбэ. Тэрэнэй мэдээснээр республикын бүхэ һуурин тосхонуудай газарай картографирбашин үнгэрэгдөө, мүнөө үедэ инвентаризаци хэгдэнэ. Газарай инвентаризаци хэжэ хүдэлмэринүүдыг 2002 он болотор дүүргэхын тула газарай түлбэринөө суглардаг мүнгэ зөөри энэ хэрэгтэ сэхэ оруулжа байхаар Улаан-Удэ хотын захиргаан уялагдаба.

Энэ асуудалһаа гадна «Буряад Республикын муниципальна байгууламжануудай шотагай өөхэдэйн хүтэлбэрийн албан зургаануудта ажал

ябуулгын зарим түхэл янзануудта лицензи үгэхэ гүрэнэй эрхэ түлөөлэгшэ тухай» Буряад Республикын хуулинн проект дэмжэгдэжэ, Арадай Хуралда хаража үзэхыг эльгээхэ шийдэхэбэри абтаба. Энэ хуулинн проектын Арадай Хуралда баталагдаа һаань, шотагай өөхэдэйн хүтэлбэрийн зургаанууд архивин зүйлнүүдэ рознично аргаар, мүн трансюртита хэрэгсэлнүүдэ ба номертой агрегадуудыг худалдаха, кинозалда олоңдо аудио бүтээлнүүдэ харуулаха, хүснэгэ хүдөөлүүлэгдэ хэрэгтэй хангалгануудай зарим түхэл янзануудыг дүүргэхэ ажал ябуулануудта лицензи үгэхэ эрхтэй болохо байһа.

Эльвира ДАМБАЕВА.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКА БАЙДАЛ (2000

ОНОЙ I ХАХАД ЖЭЛ)

Республикын Госкомстат байгша оной I хахад жэлэй социальнo-экономическа түгжэлтын дүнгүүдые согсолбо. Тийхэдэ 1999 оной II хахадта үзэгдээн хайн тээшээ хубилалтанууд 2000 оной түрүүшын хахадта мүн лэ үргэлжлөө гэж тэмдэглэдэнэ.

Промышленна үйлэбэриин физическэ хэмжээн нёдондоной энэ үешинхөө 7,6 процентээр дээшэлбэ. 2000 оной июлинь 1-дэ байхан сэнгүүдээр, республикын 187 предприятиин АИИ хамта 734 млн. түх. ашаг олоо абал, 352 предприятия 359 млн. түхэриг гарзада ороо. Тиймэ болохоороо абтаһан дүн хамтын олоо дүн хамтын гарзаһаа 376 млн. түхэригөөр үлүү байба. Мүн хүн зоний дунда ээргын олоо оршо ажамидархада хэрэгтэй эгээл бага хэмжээһинээ үлүүгээр нэмээ.

Гэхэтэй хамта хоорондын тоосооний уринүүд, кредиторско үлүшүүд, бартерай хэмжээн санайхидаал горитой байгаа.

ЭКОНОМИКЫН ЮРЭНХЫ ҮРЭ ДҮНГҮҮД

Экономикын бүхы халбаринуудай томо, дунда предприятия, эмхинүүдэй үйлэбэрилхэн эд бараануудай, үзүүлхэн аша туһануудай хэмжээн түрүүшын хахад жэлдэ 815,3 млн. түхэригтэ хүржэ, энэнь нёдондоной энэ үешинхөө 35,4 процентээр дээшээ байба. Байгша сэнгүүдээр, 7919 млн. түхэригтэй өөһэдэй үйлэбэриинхье, дам худалдахаар абтаһаншье эд бараан хэрэглэгшэдтэ элбэггэдэ гэхэ гү, али энэнь нёдондоной энэ үешинхөө 39 процентээр үлүү болоно.

ПРОМЫШЛЕННА ПРОДУКЦИ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭ БОЛОН ЭЛЬГЭЭЛГЭ

Промышленностьда 5504,4 млн. түхэригтэй продукция үйлэбэрилэгдөө. Үйлэбэриин хэмжээнүүдые дээшэлүүлгэдэ машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын предприятинууд эгээл эхэ хубита оруулаа. Бага олзын хэрэг эрхилдэг предприятинууд гүйгөөр промышленностин эмхинүүдэ 5235 млн. түхэригтэ эд бараа үйлэбэрилөө, аша туһануудыс үзүүлээ. Тэрэ тоодо эд бараануудыс үйлэбэрилгэ 5009 млн. түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али нийтэ хэмжээһинэй 96 процент болоо.

Электрын элшэ хүсэ үйлэбэрилгэдэ 1427 млн. түхэригтэ продукция гаргагдаа, гэхэ гү, али энэнь нёдондоной энэ үешинхөө сасуулахда, 101% болоно. 1639 млн. квт/час электрын элшэ хүсээн үйлэбэрилэгдөө. Энэнь

нёдондоной энэ үешн 89% болоно. 2652 мянган Гкал. дулаанай элшэ хүсээн үйлэбэрилэгдөө. Энэнь нёдондонойхиһоо 4 процентээр үлүү болоно.

Нүүрһэнэй промышленностьда 333 млн. түхэригтэ 2078 мянган тонно нүүрһэн олзоборилогдоо. Физическэ хэмжээһинь жэлэй туршада 7,8 процентээр ургаа. Түгшын нүүрһэнэй уурхайн ашаар энэ ургалта туйлагдаба.

Хара металлургида 36 млн. түхэригтэй продукция үйлэбэрилэгдөө. Физическэ хэмжээһинь 19 процентээр

энэ үешн 48% болоно. Ушарын, «Заудинский мелькомбинат» ОАО-до гурил үйлэбэрилгэ 53,7 процентээр доошолоо бшуу.

БАРИЛГА

2000 оной I хахадта республикын экономикын, социальна халбаринн хүгжэлтэдэ 1122 млн. түх. гол капиталда номологдоо. Энэнь нёдондоной энэ үешн хэмжээһинэй 105% болоно.

Барилгын ажал ябуулга. Барилгын подрядай хэлсээнүүдээр (бага бизнес, заншалта бэшэ экономикые оруулаасан) 857 млн. түхэригтэ хүдэлмэри эрхилэгдэжэ, 1999

Мухар-Шэбэрэй аймагта (107%) хони, ямаанууд олошороо. Харин жэжэ мал горитойгоор үсөөрөө гэбэл, Тарбагатайда (29%), Захааминда (25%), Хяагтада (20%), Ивалгада (20%) болоно. Гахайнуудай тоо толгой 11 аймагта олошороо. Тэрэ тоодо, Прибайкалийн аймагта гахайнуудынь 1,6 дахин олошоржо, эндэ республикын гахайнуудай нийтэ тоо толгойн 43 процентынь үсхэбэрилэгдэдэг. Таряашадай (фермерүүдэй) ажахынуудта үнээдэй тоо 2 процентээр, хони, ямаанай тоо 19 процентээр доошолоо.

Республикын хүдөө ажахын предпрятинуудта

(нёдондоной энэ үешинхөө 10% дээгүүр) байгаа.

Али бүхы зайда нийдэдэг агаарай транспортаар 246 мянган тонно ашаан, почто зөөгдөө, энэнь нёдондоной энэ хугасааһаа 16 процентээр эхэ болоно.

Пассажируудыс зөөлгэ. Бүхы түхэлэй транспортаар I хахад жэлдэ 10,6 млн. хүн зөөгдөө. Энэнь нёдондоной энэ үешн хэмжээһинээ 0,5 процентээр бага болоно.

Автомобильна транспортын пассажирнуудай эрьсэ 93,5 млн. пассажирокилометр байгаа. Нёдондоной энэ үешинхөө сасуулахда, хамтын хэрэглэмжын автобусуудай пассажирнуудай эрьсэ 19 процентээр дээшэлээ. Олзын хэрэг эрхилэлгын үндэһөөр автобусуудай гүйсэдхэхэн пассажирнуудай эрьсэнь ургалта үзэгдэнэ гэбэл, Улаан-Үдэдэ - 46 процентээр, Баргажанай аймагта - 12 процентээр, Захааминай аймагта - 2 дахин эхэ болоо.

Хотын электрическэ транспортаар (трамвайгаар) байгша оной 6 хара соо 36,5 млн. пассажир зөөгдөө, энэнь урда жэлэй энэ үешинхөө 4 процентээр үлүү болоно.

Түмэр замай транспортаар 2198 мянган хүн зөөгдэжэ, энэнь нёдондоной хитой адли үешн 128 процент болоно.

Агаарай транспортаар 29629 пассажир зөөгдөө, энэнь урда жэлэйхөө 14 процентээр үсөөн болоно.

Транспорт дээрэ гэнэ усалталга. Байгша оной I хахадта республика дотор 422 харгып-транспортын ушаралууд бүридхэдэ абтаа (нёдондоной I хахад жэлэй 82,3%). Наһа барагшадай тоо 3,2 процентээр нэмээ. Шархатагшадай тоо 20,9 процентээр хороо. 16 наһа гүйсөөдүй хүүгэдэ, эдиршүүдэй хабаалалтагайгаар харгын-транспортын 72 ушаралууд тохёолдоо. Харгыгаар ябаха дүрмүүдыс жолоошодой казайгаруулан дээрэлхэ хамаг ушаралуудай 82,9 процент тохёолдоо. Хубиин машинануудай жолоошодой гэмээр харгын 264 ушарал тохёолдоо, тэрэ тоодо 78 ушаралда жолоошод халамгай байгаа. Эдэ ушаралуудай эсэстэ 70 хүн наһа бараа, 309 хүн шархатаа. Ябаган зоний гэмээр болон харгын ушаралуудай хубита - 2,8 процентээр, халамгай ябагшадай гэмээр болон ушаралуудай хубита 2,6 процентээр доошолоо.

ХЭЛХЭЭ ХОЛБООН

2000 оной январь-июньда хэлхээ холбооний аша туһануудһаа абтаһан олоо оршо 179,8 млн. түхэриг болоо гэхэ гү, али энэнь урда жэлэй адли үешинхөө 34 процентээр үлүү болоно. Хүн зондо 85 млн. түхэригтэй хэлхээ холбооний аша туһанууд үзүүлэгдэ, энэнь 1999 оной зохио үешинхөө 39 процентээр дээшээ болоно.

2000 оной I хахадта электронно почтын мэдээсэлнүүдэй хэмжээн эльгээгдэхэн посылануудай тоо, хотонууд хоорондын, уласхоорондын телефонно хөөрэлдэнүүдэй тоо дээшэлээ. Харин мүнхэнэй переводуудыс, пенсийн түлбэринүүдыс, телеграммануудыс хүргэхэ аша туһануудай хэмжээн бага болоо.

2000 оной июлинь 1-дэ республика доторнай хамтын хэрэглэмжын утаһаар холболдог телефонно аппаратуудай тоо 129,5 мянганда хүржэ, 2000 оной I кварталайхиһаа 1,5 мянган номероор олошороо. Июлинь 1-нэй байдлаар, 100 бүлэ бүхэндэ 31,5 квартирна телефонной номернууд хүртэжэ байгаа.

Жэлэй эхинһээ хотын болон хүдөөгэй таксофонуудай тоо 9 хлһгээр үсөөржэ, 742 байгаа. Радиоточконуудай тоо үсөөрһөөр.

(Түгэсхэлын хожом гараха).

НЭРГЭЛТЫН ШЭНЖЭНҮҮД ҮРГЭЛЖЭЛХЭ НЭДЭБТЭЙ

нэмэбэ.

Үнгэтэ металлургида 454 млн. түхэригтэй продукция гаргагдаа. Бодото хэмжээһинь нёдондоной энэ үешинхөөтэй сасуулахда, 118% болоно. Алта олзоборилогье - 23, мүнхэ олзоборилогье 51 процентээр нэмээһинэй ашаар юрэнхы ургалта туйлагдаһан байна.

Машина бүтээлгэдэ, металл болбосоруулгада продукциянь гол шухала олон зүйлнүүдэй талаар тохёолдоон дэбжэхы эршэ энэ хугасаада урданайхидаал үзэгдөө. Промышленностин халбаринуудай дунда эгдэ эгээл эхэ ургалта - 56% туйлагдажа, 1044 млн. түхэригтэ продукция бүтээгдээ. Харин металл хэрэгсэлнүүдыс бүтээдэг халбарид бодото хэмжээн жэл соо 5,3 процентээр доошолоо.

Ой модоной, модо болбосоруулгын, целлюлоза-саарһанай промышленностьда 488 млн. түхэригтэ продукция гаргагдаа. Энэнь нёдондоной энэ үешинхөө 7 процентээр эхэ болоно. Ургалта хйорөөдэмэл материалнуудыс 15%, багсадаг картон 18% үлүүгээр үйлэбэрилхэнэй ашаар туйлагдаа.

Барилгын материалнуудай промышленностьда 116 млн. түхэригтэй продукция бүтээгдээ. Энэнь нёдондоной энэ үешинхөө 4 процентээр эхэ болоно. Асбонце-хэрэгсэлнүүдыс үйлэбэрилгэ 1,9 дахин нэмээ. Зүгөөр ханын материалнуудыс, хабсаргадамал түмэр-бетон болон бетон хэрэгсэлнүүдыс үйлэбэрилгэдэ г предпрятинуудта уналга үргэлжлөөр.

Хүнгэн промышленностьда 417 млн. түхэригтэй продукция гаргагдаба. Бодото хэмжээһинь нёдондоной энэ үешн 116%, тэрэ тоодо, эдэ-амтанай промышленностьда - 99%, мяханай болон хүнэй промышленностьда - 144%, заһанай промышленностьда - 106% болоно.

Эдэ хөөлой промышленностьда I хахад жэлдэ кондитерска зүйлнүүдыс үйлэбэрилгэ 21 процентээр дээшэлээ, хилээмэ, хилээмэ-бүүлхын зүйлнүүдыс үйлэбэрилгэ 8 процентээр доошолоо.

Мяханай промышленностьда мяха, тэрэ тоодо, I категориин суьпродуктыудыс үйлэбэрилгэ 3 шахуу дахин дээшэлээ. Иймэ АИИ «Бурятмясопром» ОАО-гой ашаар туйлагдаа.

Гурил-хүрлээгэй болон холномол гэжээлэй промышленностьда 65 млн. түхэригтэй продукция үйлэбэрилэгдөө. Физическэ хэмжээгээр энэнь нёдондоной

оной I хахадайхиһаа 23 процентээр үлүү болоно. Гадна ажахын аргаар 82 млн. түхэригтэ барилга хэгдээ. Июлинь 1-нэй байдлаар, барилгын эмхинүүд 992 млн. түхэригтэ барилгын подрядай хэлсээнүүдыс, бусад захиануудыс дүүргэхэ хэлсээнүүдыс баталанхай. Эдэ хэлсээнүүдэ үшөө 7 харын үйлэбэриин программа хангаха аргатай.

Гэр байра барилга. Республика дотор мүнхэ номолхо бүхы аргануудай ашаар I хахад жэлдэ 63,9 мянган дүрбэлжон метр талмайтай гэр байранууд баригдаа. Энэнь нёдондоной энэ үешинхөө 25 процентээр эхэ болоно. Гэрнүүдэй дүрбэлжон гурбан хубинь (48,1 мянган дүрбэлжон метр) хүн зоний хубийн мүнхөөр болон урһаламжын мүнхөөр ашаглагдаа. Үмсын зөөри эрхилдэг субъектнүүдэй ашаглан гэр байрын хубитын дээшлэжэ үргэлжлөөр байтар гүрэнэй барилгын хубита доошолоо. Олонхи районуудта имагтл хубийн гэр байранууд баригдана. Улаан-Үдэдэ байрын гэрнүүдэй 45% ашаглагдаа.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Хүдөө ажахын бүхы үйлэбэрилэгшэдэй гаргаһан продукция хэмжээн I хахад жэлдэ 2071 млн. түхэриг гэхэ гү, али нёдондоной энэ үешн 112,5% болоо.

Газар ажал. Хүдөө ажахын бүхы ургамалуудай тариалангай талмай бүхы түхэлэй ажахынуудта 357,4 мянган га байгаа гэхэ гү, али энэнь нёдондоной талмайһаа 11,6 процентээр доошоо болоно. Орочото-бобово ургамалуудай талмай 15 процентээр хорожо, 44,8 мянган га байгаа. Тэжээлэй ургамалуудай талмай 4,5 процентээр хороо. Хартаабхын талмай 700 гектараар, овошцын-300 гектараар нэмээ.

Мал ажал. 2000 оной июлинь 1-нэй байдлаар, бүхы түхэлэй ажахынуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой 367,1 мянга, тэрэ тоодо 147,8 мянган үсээн, 156,9 мянган гахай, 260,7 мянган хони, ямаан байгаа. Али хамаг ажахынуудта жэлэй эхинһээ малай тоо толгой дээшлэхэ нэдэбтэй байһан загдаа. 1999 оной июлинь 1-тэй сасуулахда, эбэртэ бодо малай тоо толгой 0,4 процентээр, гахайнуудай тоо толгой 10,4 процентээр олошороо.

Июлинь 1-нэй байдлаар, томо болон дунда хүдөө ажахын предпрятинуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой нёдондоной энэ үешинхөө горитойгоор хороо гэбэл, Хэжэнгын (38%), Түнхэнэй (22%), Хорин (18%) аймагуудта. Хони, ямаануудай тоо толгой бүхы шахуу районуудта хороо. Имагтл Хурамжаанай аймагта (1999 оной июлинь 1-тэй сасуулахда, 107%),

нёдондонойхиһоо мал багаар гарзатаа. Эбэртэ бодо малай гарзаталга хүрэгтэй эрьсэнь 3,7% (1999 оной июлинь 1-дэ 22,30%), гахайнуудай гарзаталга 12,3% (38,5%), хони, ямаадай - 6,2% (25%) болоо. Иймэ аймагуудай хүдөө ажахын предпрятинуудта эбэртэ бодо мал эгээл олоор гарзалаа гэбэл, Хэжэнгэ (хүрэгтэй эрьсэнь 9%), Хяагта (8,5%), Хэжэнгэ (28,9%), гахайнууд - Сэлэнгэ (43,1%), Кабанск (23,9%), хони, ямаанууд - Тарбагатай (21,9%) болоно.

Хүдөө ажахын предпрятинуудта хонидой түл абалга I хахад жэлдэ нёдондоной энэ үешн хэмжээсэ 2,6 процентээр үлүүлжэ, 57,7 мянганда хүрөө. Энэ үедэ 14,9 мянган тугал, 13 мянган поршооххо абтаа. Бүхы түхэлэй ажахынуудта мяхан (мал болон шубуун, амидын шэгнүүрээр) 21 мянган тонно (нёдондоной 112), хүн - 65 мянган тонно (105%), үндэргэн - 32,8 млн. (95%) үйлэбэрилэгдөө. Мяха үйлэбэрилгэ 13 аймагта, хүн - дүрбэн аймагта дээшлээ. Хэжэнгын, Бауитын, Түнхэнэй, Хорин, Бэшүүрэй аймагуудта мяха багаар үйлэбэрилэгдэдэг болоо.

Үүсэлэгдэжэ худалдадаг малай, шубуунай бүридэлдэ, нёдондоной энэ үешинхөө ороходоо гахайн, шубуунай мяханай хубита дээшлээ. Мяха хамта дээрээ үйлэбэрилгэдэ 19,7 процентын гахайн, 6,3 процентын шубуунай болоно (1999 оной I хахадта - 16,2 болоно 5,8%).

Нёдондоной энэ үешинхөө орходоо, Хурамжаанай аймагай хүдөө ажахын томо болон дунда предпрятинуудта (141%), Яруунын аймагта (103%) хү үйлэбэрилгэ дээшлээ. Юрэнхыдөө, республикын хүдөө ажахын предпрятинуудта үнээдэй ашаг шэмэ доошолоо (1999 оной I хахадайхиһаа, 15 процентээр). Нэгэ үсээн бүриһөө байгша оной 6 барада 595 кг хүн наагдаа (нёдондо 659 кг).

Тахягай үндэс үйлэбэрилгэ 13,5 процентээр хороо, харин нёдондоной энэ үешинхөө орходоо, нэгэ тахяһаа абтадаг үндэргэнэй тоо 24 процентээр олошоржо, 126-да хүрөө.

ТРАНСПОРТ

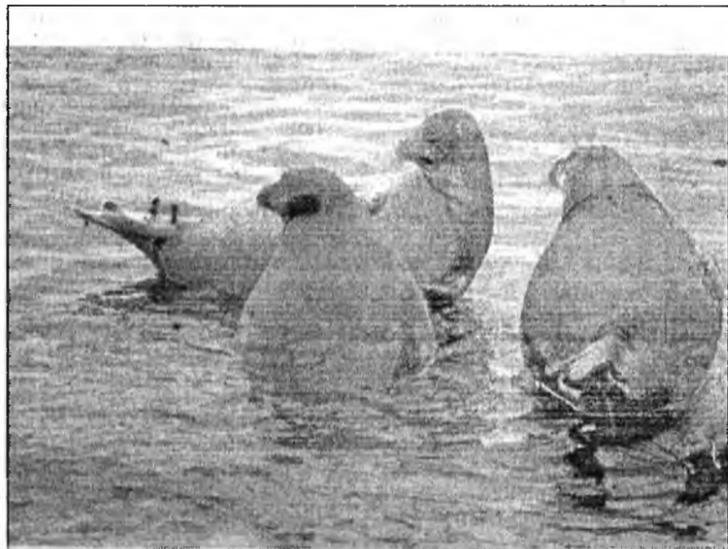
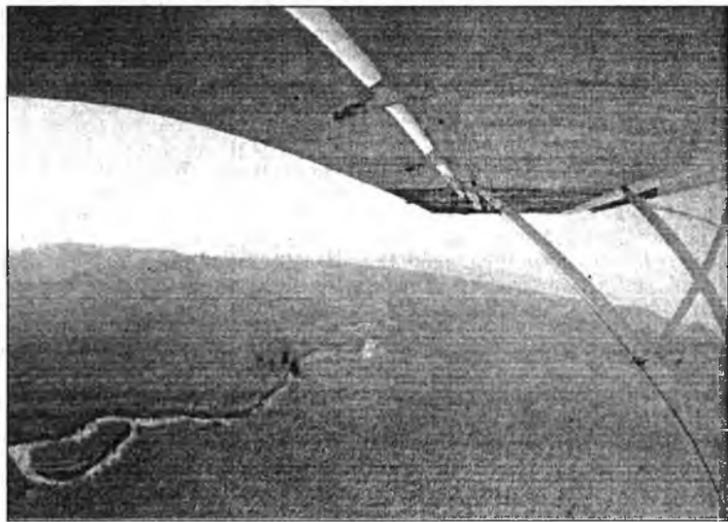
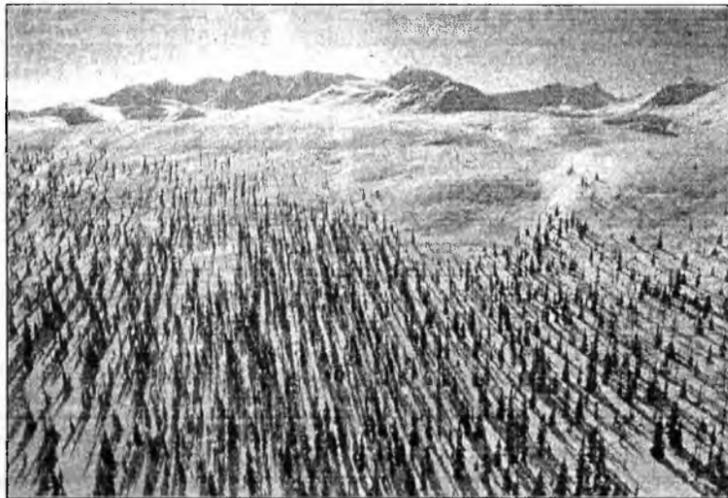
Автомобильна транспортаар байгша оной эхинһээ 785,7 мянган тонно ашаан зөөгдөө, энэнь нёдондоной энэ үешн 93% болоно. Бүхы халбаринн предпрятинуудта (нёдондоной энэ үешн 89%).

Түмэр харгын транспортаар 3366 мянган тонно гол ашаанууд зөөгдэжэ, энэнь нёдондоной энэ үешинхөө 10 процентээр дээшээ болоно. Түмэр замай транспортын ашаанай эрьсэ 10960 млн. тонно - км

ЭКОЛОГИЯ И ПОЛИТИКА

(Экологические проблемы региона на фоне глобальных проблем)

Масштабность воздействия экологических факторов на все стороны жизни современного общества люди ощутили после доклада членов Римского клуба в 1968 году. Стремительный рост населения Земли, особенно в беднейших странах Азии, Африки и Латинской Америки, и тогда никому не казался благом. Все острее ощущался недостаток продовольствия. Сотни миллионов людей голодали. Все большими темпами уменьшались невозобновимые ресурсы - нефть, газ, уголь и металлы. Сокращались площади лесов - этих легких Земли. Зато, из года в год росли горы мусора, все увеличивалось количество автомобилей - главных загрязнителей природной среды и символов нашего материального благополучия и потребительской психологии. Все острее сказывались последствия стремительной урбанизации. Порой мы не задумываемся, каково жить простому человеку в мегаполисах, таких, как Большой Токио, район Рура, Сан-Паулу и Большой Мехико, где на относительно небольших площадях с отравленным воздухом и некачественной водой проживают десятки миллионов людей. Людей, оторванных от природы и испытывающих, вдобавок ко всему, огромные стрессовые нагрузки.

Огромные мегаполисы поглощали сельскохозяйственные угодья, плодородные пахотные земли. Кажущийся рост материального благополучия сводился на нет все ухудшающимся состоянием природной среды. Плата за потребительский бум и вещизм становится непомерно высокой. Люди стали все острее ощущать ухудшение своего здоровья и здоровья потомства из-за загрязнения окружающей среды, из-за увеличения интенсивности электромагнитных полей в крупных промышленных центрах. Крайне неблагоприятными в этом отношении являются такие города Восточной Сибири и Дальнего Востока, как Ангарск, Шелехов, Братск, Комсомольск-на-Амуре и Амурск. Естественно, экологически не совсем благоприятными являются и Красноярск, и Иркутск, и Улан-Удэ, и Чита, крупные центры Дальнего Востока.

К сожалению, лидеры многих индустриальных стран слишком поздно осознают глобальный

характер отдельных экологических проблем. Зачастую политиков побуждают действовать массовые движения протеста против загрязнения природной среды, такие, как движение «зеленых» и международное общество «Гринпис». В прошедшее десятилетие экологическое движение охватило и Россию, хотя оно еще не стало массовым.

Типичным примером «опазывания» политиков является проблема озоновых «дыр» в атмосфере. Проблема эта чисто техногенная и возникла она не сегодня. Ученые еще в 60-х годах предсказывали уменьшение озонового слоя, этого защитного щита всего живого на нашей планете от губительного ультрафиолетового излучения, происходящее из-за выбросов в атмосферу фреонов, монооксида азота и других химических веществ. Это явление стало фактом очевидным и крайне тревожным и потребовало от политиков принятия мер по уменьшению таких выбросов.

Через несколько десятилетий так называемый «парниковый эффект» грозит обернуться настоящей экологической катастрофой для всего человечества. Ежегодно сжигается несколько миллиардов тонн органического вещества. В атмосферу выбрасываются сотни миллионов тонн углекислого газа. Образовавшийся слой углекислого газа экранирует тепловое инфракрасное излучение. Следствием этого «парникового эффекта» является постепенное потепление климата. В последние годы мы все удивляемся необычайно теплым, мягким зимам, что было совсем не характерным для нашего сурового Забайкалья. Потепление мирового океана вызывает наводнения и ураганы. В 1998 году ущерб от них составил 50 млрд. долларов. Потепление же климата всего на несколько градусов в глобальном масштабе вызовет таяние

ледового панциря Антарктиды и приведет к повышению уровня Мирового океана. Переохлаждение ранее засушливых регионов, затопление низменных территорий водами океана - это грозит экологической катастрофой, все последствия которой трудно прогнозировать. Целые страны, вроде Голландия в Европе и Бангладеш в Азии могут оказаться под водой.

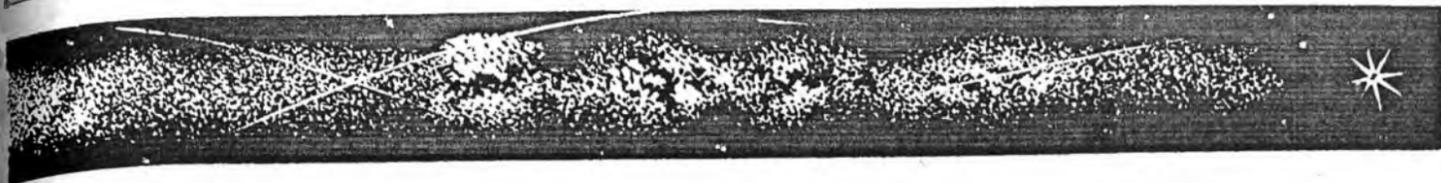
Что касается Бурятии, то мне не в столь отдаленном будущем можем вернуться назад - в эпоху плейстоцена.

Леса Земли, которые поглощают углекислый газ и вырабатывают живительный кислород, между тем, с каждым годом сокращаются. Они, как шагрелевая кожа, катастрофически уменьшаются из-за хищнических вырубок и лесных пожаров. На Земле осталось лишь два огромных массива леса: таежная зона Сибири и Дальнего Востока и леса бассейна Амазонки.

Страшные лесные пожары, которые бушевали весной и летом 1998 года в лесах Дальнего Востока, только в Хабаровском крае уничтожили более 2 миллионов гектаров леса (это чуть больше территории Агинского автономного округа). Последствия этих лесных пожаров равнозначны экологической катастрофе для всего дальневосточного региона, включая приграничные провинции Китая, Северную и Южную Корею и Японию.

Экологические катастрофы зачастую не признают границы. Кислотные дожди, отравление трансграничных рек ядовитыми веществами (вспомним отравление ртутными соединениями

вод Рейн...
бассейн...
Румынии...
аварий...
экологич...
глобаль...
активн...
сотрудн...
С каж...
активн...
полити...
решен...
Эколо...
надолг...
основн...
и мал...
глобал...
финан...
деятель...
решен...
пробле...
выжив...
разви...
сообщ...
Вре...
расхи...
природ...
Требу...
внедр...
безоп...
Насуч...
новит...
эколог...
всеоб...
полит...
 актуа...
воспи...
созна...
поком...
Уч...
призн...
душо...
челове...
Очев...
время...
что во...
душо...
мир...
прир...
напис...
наза...
циви...
отно...
харак...
сист...
инду...
Древ...
и мо...
отно...
свид...
член...
общ...
осно...
хупа...
В...
про...
сози...
мате...
эко...
гроз...
Каж...
мож...
Им...
без...
нен...
сре...
дал...
про...

вод Рейна или недавний сброс в бассейн Дуная цианидов в Румынии), разливы нефти из-за аварий супертанкеров - все эти экологические проблемы имеют глобальный характер и требуют активного международного сотрудничества.

С каждым годом экология все активнее будет диктовать политикам незамедлительное решение своих проблем. Экологический императив надолго станет одним из основных в политике больших и малых стран в силу глобализации хозяйственной, финансово-экономической деятельности. В конечном счете, решение экологических проблем является условием выживания и гармоничного развития человеческого сообщества.

Время бездумного расхищения кладовых природы подходит к концу. Требуется повсеместное внедрение экологически безопасных технологий. Насущной задачей становится повсеместный экологический, так сказать, всеобуч населения. Для политиков крайне актуальным становится воспитание экологического сознания у подрастающего поколения.

Ученые мужи теперь признают, что сознанием или душой обладают не только человек, но и высшие животные. Очевидно, что недалеко то время, когда люди осознают, что все живое как бы обладает душой, включая и растительный мир. Именно такой подход к природе характерен для Вед, написанных еще 5-8 тысяч лет назад, на заре нашей цивилизации. Именно такое отношение к живой природе характерно для философских систем, основанных на индуизме, для буддизма, для Древнего шаманизма. И то, что и молодежь проникается таким отношением к живой природе, свидетельствует деятельность членов Международного общества сознания Кришны, основанного Свами Прабхупада.

Время диктует политикам проникнуться экологическим сознанием. Сиюминутные материальные выгоды без учета экологических последствий, грозят огромными потерями. Кажущийся прогресс легко может обернуться миражом. Именно экологическая безопасность, уровень загрязнения окружающей природной среды ставят пределы дальнейшему материальному прогрессу нашей цивилизации. Политикам следовало бы уже

сейчас начать разрабатывать сценарии дальнейшего развития своих стран и регионов с обязательным учетом экологического императива в связи с предстоящим переходом в масштабах планеты (в ближайшие 10-40 лет) на компьютерные технологии, нано-технологии и термо-ядерную энергетику.

Как обстоят дела с экологической безопасностью в Бурятии?

На первый поверхностный взгляд, дела с состоянием природной среды в нашей республике обстоят вполне удовлетворительно. Бурятию наряду с Горным Алтаем и Тувой вполне можно отнести к экологически наиболее чистым регионам России. Да и

экологическое сознание населения и, что, особенно важно, у политиков новой генерации, таких, как Бато Семенов, Геннадий Айдаев, Виктор Измайлов и Владимир Марков, находится на достаточно высоком уровне. Серьезный политик, в отличие от политика-временщика, просто обязан учитывать экологические аспекты политических решений. Но, особо обольщаться всем этим вряд ли стоит. Хотя и принят Закон о Байкале, Постановление Правительства о перепрофилировании Байкальского целлюлозного комбината, сложных экологических проблем в республике хватает. Не следует забывать, что наша Бурятия является частью Байкальского региона, а наша национальная гордость - священный Байкал провозглашен ЮНЕСКО Участком мирового природного наследия.

Из-за кризиса в последнее десятилетие резко сократились выбросы в атмосферу и сбросы в бассейны рек, впадающих в Байкал, вредных и отравляющих веществ. В цифрах это выглядит следующим образом: в 1999 году выброшено в атмосферу 220 тыс. т. вредных веществ, а стоки с вредными веществами составили около 600 млн. куб.

метров. Все это очень неплохо. Но порой мы склонны забывать, что в Байкале сосредоточена пятая часть мировых запасов пресной воды, причем воды уникальной чистоты и вкуса. А это фактор стратегический. Не за горами то время, когда отдельные страны могут вступить в вооруженные конфликты из-за водных ресурсов (вспомним, к каким острым спорам и конфликтам приводили вопросы распределения водных ресурсов реки Иордан между Израилем и Иорданией, а реки Евфрат - между Сирией и Турцией).

И таким же стратегическим фактором является богатейший, не имеющий себе равных в мире, животный и растительный мир эндемиков Байкала.

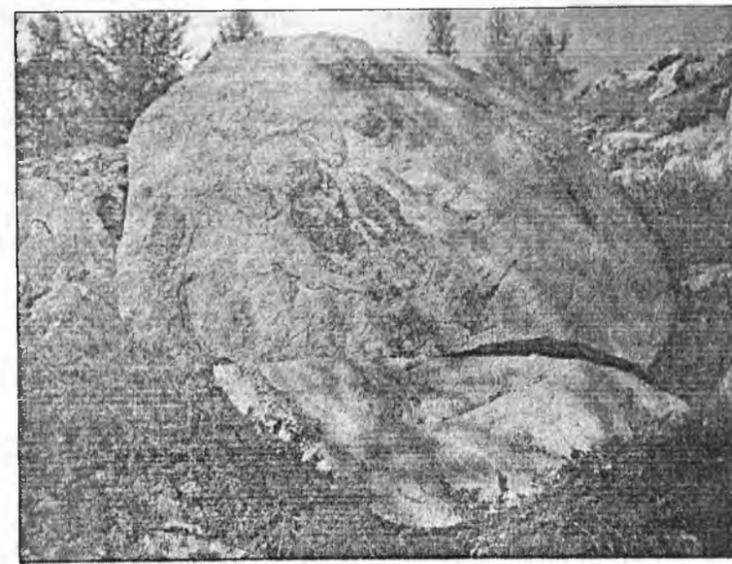
А ведь это богатейшие ресурсы генофонда для всего человечества!

Большие экологические последствия для республики, для Байкала таит все более широкое применение цианидного метода извлечения золота и предложенная технология извлечения урана в Баунтовском районе путем выщелачивания металла слабым раствором серной кислоты. Не надо быть большим специалистом, чтобы понять - эти методы в случае непредвиденных аварий (например, при повреждении емкостей при транспортировке цианидов и концентрированной серной кислоты) могут нанести непоправимый урон живой природе.

Ученым, широкой общественности Бурятии следует в будущем обратить пристальное внимание предлагаемым технологиям извлечения и обогащения полиметаллических руд в Еравнинском и Северо-Байкальском районах. То же относится к уникальным кладовым Сыншырского хребта, содержащим алюминиевое сырье и калий.

Политики должны помнить, что состояние природной среды сегодня и в будущем - это важнейший фактор социальной стабильности и гармонического развития. Ведь в будущем экотуризм на Байкале способен принести огромные доходы, сохраняя при этом нетронутый мир дикой природы. Наибольшую признательность наших потомков принесет политика сохранения в девственной чистоте уголков живой природы, коих с каждым годом становится все меньше.

Бато-Доржо СОДНОМОВ,
кандидат химических наук.
(Снимки из журналов).

ТЕМА ИССЛЕДОВАНИЙ - БУРЯТСКАЯ

В Иркутском государственном педагогическом университете С.Бакшихановой успешно защищена диссертация на соискание ученой степени кандидата психологических наук по теме «Анализ механизмов речепроизводства как психолингвистическая основа диагностики речевых дефектов в условиях бурятско-русского билингвизма».

Кандидатом психологических наук стала С.Самбуева, защитившая диссертацию по теме «Этиопсихологические факторы развития стрессоустойчивости личности» в Новосибирском государственном педагогическом университете.

Исследования «Полиморфизм ДНК у коренного населения Республики Бурятия и женщин буряток с аномальным течением беременности» стало темой диссертации на соискание ученой степени кандидата биологических наук, которую успешно защитила Е.Ермина в Томске в научно-исследовательском институте медицинской генетики Томского научного центра Сибирского отделения Российской академии медицинских наук.

В Чите в Забайкальском государственном педагогическом университете имени Н.Г.Чернышевского Е.Тарасова с успехом защитила диссертацию на соискание

ученой степени кандидата педагогических наук по теме «Диалог национальных культур на уроках литературы при изучении фольклора в 5-7 классах (на материале Забайкалья)».

Защитив диссертацию по теме «Милиция Забайкалья в 1917 - начале 1930 годов» в Санкт-Петербургском государственном университете,

С.Феоктистов стал кандидатом исторических наук.

О.Проккопенко защищена диссертация на соискание ученой степени кандидата медицинских наук по теме «Роль изменений реактивности организма в генезисе бронхиальной астмы детей Забайкалья» в Иркутске в Восточно-Сибирском научном центре Сибирского отделения Российской академии медицинских наук.

В Москве в научно-исследовательском институте детской гематологии Министерства здравоохранения Российской Федерации с успехом прошла защита диссертации на соискание ученой степени кандидата медицинских наук Д.Будасовой по теме «Медико-статистический мониторинг лейкозов у детей в Республике Бурятия и регионах Российской Федерации».

Успешно защитил Ю.Цыренпилов диссертацию на соискание ученой степени кандидата медицинских наук по теме «Организационно-экономические аспекты подготовки медицинских кадров в условиях реформирования здравоохранения в Москве в научно-исследовательском институте гигиены, экономики и управления здравоохранения имени Н.А.Семашко Российской академии медицинских наук.

Татьяна АНДРЕЕВА.

НЭРГЫЛХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ!

Байгша оной июнийн 19-нөө 22 болотор «Росси Улаан Хэрээһэнэй бүлгэм туберкулёз болон СПИД үбшэнүүдтэй тэмсэл» гэхэн программа бэсэлүүлгын 1-дэхи шатын дүүгүүдээр түгэхэлэй семинар үгэргэгдэһэн байна. Московско областиин Одиноовско районой «Голцино» гэхэн хуралсалай-методическа түбтэ Росси долоон регионуудай, тэрэ тоого Буряад Республикын түлөөлэгшэд сугларһан юм.

Бүлгэмэй түрүүлэгшэ А.Г.Потравнова, генеральна директор О.Б.Чеснов гэгшэд программанынга эзорилогонтой танилсуулхагаа, Улаан Хэрээһэнэй бүлгэм туберкулёз үбшэнтэй тэмсэлгэдэ тоон ехэ туһа хүргэжэ шадаха, зүгөөр гол нүлөө гүрэн үзүүлэхэ ёһотой гэжэ онсолоо бэлэй. 1-дэхи шата дээрэ ямар ажал хэргээ гээшэб гэжэ тодорхойлоо. 9 харын туршада республика доктор халуун эгээгээр хангалгын тухай 11 газар нээгдэжэ, аймшагтай үбшэнгэ нэрбэгдэһэн 722 ехэ хүн болон 271 үхибүүнгэ туһаламжа үзүүлэгдэ. Тиихэдэ 4 харын хугасаа соо 33 үбшэнтэндэ үдэр бүхэндэ хүнэй зүйлүүд тарагддаг байгаа, тиигэжэ нэгэ хүнгэ үдэрэй 34 түхэриг гаргашалагдһан болоо. Гагна республикадамнай эгээ хоолой 2000, тэдгыл гигиеническэ суглуулбаринууд эльгээгдэжэ, тэдгэн эмшээлгын эмхүүд болон муу байдалтай үбшэнтэндэ үгтөө. Нилээд ехэ туһаламжа РТМО-гой «Фтизиатрия» отделиенин лабораторио албанга үзүүлэгдэ: 28 бинокулярна микроскоп, 20000 шэнжэлгэ үгэргэгхэ хэрэгсэлүүд дамжуулагдһан юм. Июнийн һүүл багта энэл албанга 4422 американ долларой сэнтэй медицинскэ хэрэгсэл, тодорхойлол, автоклав центрифуга хоёр үгтэбэ. Халуун эгээгээр хангалгын газарнууд «Стилол» түхэлэй гурбан холодильник, «Соболь» автомашинатай болоо.

Тиин июлийн 1-нээ программын 2-дэхи шата эхилбэ. I, II категориин үбшэнтэн, мүн тулюур байдалтай үхибүүд республикын Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй анхарал дор саашагаа бээ эмшлүүлхэ аргатай. Тус программын II шата бэсэлүүлгэдэ мүнхэн зөөри багашагаар һомологдоо. Гэбэшье эрэ зонго шадаха зэргээрэ туһаламжа үзүүлэгдэжэ байха. Гагна һайн дуратанише, залуушуулые энэ хэрэгтэ хабсадуулжа, зоной дунга һэргылэмжын ажал үргэлжэлүүлхэ шухала. Түгэхэлдөө буланише бээгдэ галтай байгым гэжэ уряалха байнаб.

В.РИНЧИНОВА,
Росси Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй Буряад Республикын таһагай социальна менежер.

АМАРШАЛГА

Зулгы хайхан зунай тэниглэн хайхан сагта мапай эгшэ, хани нүхэр Цырен-Ханда Цыренжаповна Дашеева 7 үхибүүдэйнгээ, 20 аша, зээтэрэйнгээ, үетэн нүхэдэйнгөө аятай дулаахан дүхэриг соо 65 наһаяа тэмдэглэхэ. Эдгэн энэ дэлхэй дээрэ эхэнэрэй хуби заяае эдлэхэеэ түрөөд, эльгэ нимгэтэй шумууһан бэрхэ эхэ байхын хажуугаар ажал, хэрэгтээ ходооо урагшатай түрүү ябажа гараат. Сэлгээ Сагаан Яруунадаа сэлсэн зоной хуудал, байдалые хангалгын албанда сог залитайгаар

хүдэлмэрилжэ, наһанайнга амаралгада гараһанта. **Үнэр баян эхын Үндэр уялгынь хүндэлэн, Үрээлэй үгэ хэлэхэмнай: Үргэн энэ дэлхэйгэ Үргэмжэ түгээ суужа, Үринэрэйнгөө дүүрэн** жаргал. **Үзэн угаан ябахадга, Үргэн аша, зээтэрэ Үргэн замданы гаргалсан, Сэдхэл дүүрэн жаргалын Сэбэр сарюун хуугаарайн Аха, дүүнэрын, түрэлхидын, үетэн нүхэдын.**

УРИД ХЭЛЭГДЭХЭ ҮГЭ

Буряад зон Буддын шажанда орохын урда бөө мүргэлдэ шүтэһэн байһан. Энэ мүргэл мүнөөшье болотор зоной дунда үргэнөөр тарихай. Бөө шажанай бурхад энэ наһанда ехэ туһатай байбашье хүнэй хойтын хэрэгтэ туһалжа шадахагүй юм гэдэг. Юундэб гэхэдэ тэдэ өөһэдөө оршолон соо эрьежэ байдаг. Энэ юртэмсэ дээрэ хэдышье дахин эрьежэ бусаһанаа мэдэхгүй байһан хадаа, хойто наһанайнгаа хуби заяан тухай ухаан бодолдоо дүтэ хадуужа абадаггүй. Тиимэ хадань алтан дэлхэй дээрэ хүн боложо түрөө ябаһандаа жаргажа, буян нэнхэл үргэжэ, түрэлөө алдахагүйн туһа эртэ урдаһаа элинсэг хулинсагайнгаа мүнөө болотор дамжуулан гүнзэги удха шанартай хургаал, заабари номуудыень шудалжэ шадаал наамнай, һайн байгаа.

Би эндэ һаяшаг монгол аргашан-удагантай танилсажа, ехэ удаан хөөрэлдэһэн байнаб. Тан тухай очерк бэшэхэмни гэжэ һурахадань халта эмнис гээд, буруушаагаа һэн. Энэ хүнэй нэрэ обог гэхэдэ Мархуу Сэсрэмгэй Чимиг. Саашань намда хөөрэхэдөө, бөө шажан тухай ном бэшэхэ һанаатай гэжэ хэлэе һэн. Мүнөө бөө шажан тухай богонихон ойлгосо-тайлбари бэшээд байнаб, энэ ажалыемни буряадшалжа, «Буряад үнэн» сониндоо гаргуулжа үгыш даа гэжэ эхэтэ гуйба. Энэ гуйлыень хүсэлдүүлхэ һанаатай буряадшалжэ гээшэб.

Росси Уран зохёолшоод холбооной гэшүүн, поэт Цыденжаб ЦЫРИТОР.

«БӨӨ ШАЖАНАЙ ОЙЛГОСО ТУХАЙ»

Монголшье, буряадшье, ямаршье арад зон эртэ урда саһаа бөө шажанай Хэнгэрэгтэ, Сацалгата, Далита, Шэбээтэ гэхэ мэтэ Ехэ Бөөгэй онго шүтэлөөр хүдэг хэжэ, хий мориёо, гал гуламтаяа, зориг һаналаа тэгшэлжэ, ариудхажа, сээрлэжэ байһан домог түүхэтэй гэдэг. Бөө шажан досоогоо хоёр анги болон хубаагдаха ёһотой юм.

- 1) Хадат эсэгэ онго залажа, Хонгартай уг хэлсэдэг тайлбарине: «Харын бөө мүргэл» гэдэг.
- 2) Зоболон нимгэлэгшье, үбшэн аргалгыше: «Сагаанай бөө мүргэл» гэдэг. Харын, Сагаантай бөөнүүд досоогоо өөрын уг гарбалай онго шүтэлөөр баһал хэдэн бүлэг боложо хубаагдаха ёһотой.
 - а) Харын бөө удагантан - тэнигэри сахюусан, газар дэлхэйтээ, хадат эсэгэтээ, аршаан эжытээ өөрын амин шадалаар, хүннэгэ сэдхэлээр ойлголсожо, мүргэлтэн олон зонойнгоо нүгэлыень сагааруулжа, бузарыень даража шадаха эди шадалтан байха ёһотой.
 - б) Сагаанай бөө мүргэлтын зоной гай тодор даража, үбшэн зоболонгыень аргалдаг байха. Мүн баһа аюулһаа, үдэрэй тодорхоо хамгаалха. Юумэн бүхэниие һайнаар ойлгожо хамаг муе сээрлэжэ ябаха бөөгэй заабари гол

туһаламжань болохо ёһотой. 3) Бөөгэй мүргэл Харашье, Сагааншье байг, юртэмсын холбоо топ наринаар баримталдаг байха юм. Жэшэнь, хадат, уһанай, модоной, галай, түймэрэй гэхэ мэтэ тахилцууд юртэмсын жаматай нягта холбоотой. Харин дошо аргаша, тарниша, сэржэмни, номно гэхэ мэтэ арганууд юртэмсын ёһо жаматай нягта холбоотой. 4) Ямаршье бөө, удагад уг гарбалайнгаа шүтэлэй ёһо заншалаар хүн зонойнгоо аша туһын түлөө оролдог, мүргэхэ зорилготой юм. Бөөгэй уг гарбал соо - шуһан гарбал, шүтэл гарбал гэжэ баһа удха ородог. Шуһан гарбалай тайлбарини удхань иимэ: - Ондоотой худхалдангүй, нэгэн уг гарбалаа дагажа ябаха ёһо. Шүтэл гарбалай удахань хоёрһоо дэшиэ угтай, гээд угтай бөө удаган хэлэбэ. Би мүнөө бөө шажан тухай һаһал бодолоо арад зон таһаадтаа өөрын үбгэн эсэгэтээ аба эжыһээ һуража абаһанаа бэлэнэб. Минни энэ бэшэһэн һаһал, хүсэлэй үдха, бөөгэй мүргэл арад зон хоёрнай бөө бээ ойлголсоод, дүтэ танил болохо аабза гэжэ үнэн зүрхэнһөө пайданаб.

Монгол аргашан-удаган Мархуу Сэсрэмгэй Чимиг.

УРМАШАМААР ДҮНГҮҮД

Зэдын аймагай ветерануудай соведэй тоосоото конференци үгэргэгдэбэ. Түб Петронавловка һууринда болоһон энэ конференцидэ Буряад Республикын Президентын дэргэдэхи Аха дээдшүүлэй соведэй гэнүүн Дондок Юмोजанович Цыбикжапов хабаадаһан байна.

1995-2000 онууд соо хэһэн ажал тухайгаа Соведэй түрүүлэгшэ Михаил Поликарпович Кавелин тоосоо. «Үгэрһэн 5 жэл соо гүрэн доторнай ехэ хубилалта болоо», - гээд тэрэ тэмдэглэе.

- Эдэ 5 жэл соо манай совет ветерануудай эмхүүдье байгуулаха ажал ябуулаа. Тиихэдэ 4 жэл соо Илаатын 55 жэлдэ бэлэдхэлгын хэмжээнүүд эмхидхэгдэһэн юм. Эгээһнээ гадна түрүүшлэхиеэ ветерануудай жаса нээгдэе, - гэжэ Михаил Поликарпович хоорөө.

- Үшөө олон асуудалнуудые шиндхэнгүй үлэбэбди. Тиимэһээ эдэ шухала асуудалнуудые удагүй шиндхэхэ хэрэгтэй.

Ветеранууд аймаг соогоо боложо байһан үйлэ хэрэгүүд тухай хэлсэһэн байна. Тэдгээр Доодо - Торидо морн үсхэбэрлгын завод һэргэхые дурадхаа. Залуу һүрэгые хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ заатагүй хабаадуулаха шухала. «Тэдэмнай һүүлэй үедэ архи уугаад, эдэдэ муу ябадал хэнэ» гээд булта тэмдэглэе.

Цагаатайда, Гэгээтэйдэ, Алцагта ветерануудта анхарал горигтой хандуулдаг байна. Эндэхи колхоз, совхозууд ветерануудаа талхаар, түлсэгээр, үбһөөр хангана гээшэ. Мүн гэртэй ехэ туһа хүргэнэ.

Тус конференцидэ соведэй шэнэ түрүүлэгшэ һунгадаа. Ажалай ветеран Болот Бальчинович Лабаров шэнэ түрүүлэгшээр томилогдоо.

Борис БАЛДАНОВ.

07.00
10.00
10.15
11.15
12.15
12.30
13.00
13.10
13.50
15.30
16.00
16.20
16.20
16.40
17.10
17.45
17.55
19.00
19.20
20.00
20.10
20.15
22.00
22.45
23.40
00.20
01.50
02.15
3a
07.40
08.00
08.30
09.15
09.20
09.35
10.30
11.35
12.00
07.00
10.00
10.15
11.15
11.45
12.30
13.00
13.15
13.50
14.25
15.30
16.00
16.20
16.20
16.40
17.10
17.45
17.55
19.00
19.15
19.30
19.30
21.10
21.15
22.00
22.45
23.40
00.10
00.10
01.20
01.45
02.50
07.40
08.00

14 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ
07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 Т/с «Вавилонская башня»
11.15 Поле чудес
12.15 «Ералаш»
12.30 Т/с «Компьютерные войны»
13.00 Новости
13.10 Телеканал «Добрый день»
13.50 «Золотая серия». «Белые росы»
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 Приключенческий м/с «Вокруг света за 80 дней»
16.40 Звездный час
17.10 ...До шестнадцати и старше
17.45 Вкусные истории
17.55 Т/с «Вавилонская башня»
19.00 Новости
19.20 Клуб «Белый попугай»
20.00 «Ералаш»
20.10 Погода
20.15 Х/ф «Пароль знали двое»
22.00 Время
22.45 Т/с «Тысячелетие»
23.40 Время футбола
00.20 В.Цой в фильме «Игла»
01.50 Новости
02.15 «Паранормальные явления. Закрытое досье»
РТР
БГТРК
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.15 «Черным по белому»
09.20 «Почта РТР»
09.35 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ
10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
11.35 М/с «Ноев ковчег»
12.00 Т/с «Мануэла»

13.00 ВЕСТИ
13.35 Т/с «Санта-Барбара»
14.30 РУССКОЕ ЛОТО
15.10 М/ф «Русские напевы», «Теремок»
15.30 Т/с «Марьяна роцца»
16.00 ВЕСТИ
16.35 Т/с «Черная жемчужина»
17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
18.20 Т/с «Простые истины»
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.30 Детское время. М/ф
19.40 Ансамбль «Цагаан булаг». Село Алцаг Джидинского района
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
20.25 «Буряад орон». Худ.-публ. программа
20.55 «Город У». Вороновский
21.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 «Дежурная часть»
22.50 Т/с «История любви»
00.55 Т/с «Следствие ведут знатоки»
02.35 «К-2» ПРЕДСТАВЛЯЕТ: музыка и кино Микаэла Таривердиева в «Коллизе»
ТИВИКОМ
08.55 Открытый мир
09.00 Т/с «Шалунья»
09.45 Диалог с А. Кушнаревым
10.00 Телемаркет
10.20 Недвижимость
10.25 «Мастер-класс»
10.30 Т/с «Таггерт»
11.30 Т/с «Си Квест»

13.30 Телемагазин
14.30 Т/с «Сан-Тропе»
15.30 Т/с «Королева сердец»
16.30 М/с «Сейлормун снова с нами»
17.00 М/с «Новые приключения гномов»
17.30 Комедия «Папочка-майор»
18.00 «Из жизни женщины»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Держи вора!»
20.30 Прогноз погоды
20.35 Телемаркет
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 Недвижимость
21.30 Боевик «Волкодав»
23.45 «Мастер-класс»
23.50 Открытый мир
00.00 Прогноз погоды
00.05 Т/с «Полиция Гамбурга. Южный округ»
01.10 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
АРИГУС
07.00 Дорожный патруль
07.20 «Вы - очевидец»
08.15 И снова 33 квадратных метра
08.50 Формула успеха
09.10 ОСП - лучшее
09.30 Наше кино: «Моя любовь»
10.55 Ваша музыка: Владимир Назаров
Перерыв до 17.00
17.00 Торговый ряд КСК ЗММК
17.05 Победоносный голос верующего
17.35 Дорожный патруль. Расследование
17.50 Жизнь без риска
17.55 Музыкальный подарок
18.20 ТЦ «ТЮМЭР МОРИН»

предлагает
18.25 Т/с «Вавилон-5»
19.20 Формула успеха
19.40 И снова 33 квадратных метра
20.15 Жизнь без риска
20.20 Метеопрогноз
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Знакомые незнакомки
21.45 Метеопрогноз
21.50 Питер Фальк в фильме «Неприкасаемые»
23.25 Формула успеха
23.45 Ник Нолт в детективе «В выигрыше все»
ОТВ
18.00 Т/с «Горячая зона»
19.00 Т/с «Частный детектив Магnum»
20.00 «Товарный ряд»
20.15 «Копилка здоровья»
20.30 Комедия «Фантастическая девушка»
21.00 Т/с «Зена - королева воинов»
21.55 Рек - парад
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
23.00 Т/с «Шелковые сети»
НТВ
08.00 «СЕГОДНЯ»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 Мультфильм
09.25 «Впрок»
09.35 «Криминал»
09.45 Мультфильм
09.55 Т/с «НЕПРИКАСАЕМЫЕ»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 Т/с «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ БИЧ» (США)
13.00 «СЕГОДНЯ»
13.20 Наше кино. «ТОРПЕДОНОСЦЫ»

15.00 «СЕГОДНЯ»
15.30 Криминал. «ЧИСТО-СЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»
16.00 Мир приключений. «ГОЛУБОЕ ДЕРЕВО» (Аргентина-Италия)
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.25 «НАМЕДНИ-73»
18.25 «ВПРОК»
18.40 «КРИМИНАЛ»
18.55 Т/с «ОНА НАПИСАЛА УБИЙСТВО» (США)
19.55 Час сериала. Чак Норрис в боевике «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ». «ОГРАБЛЕНИЕ ВЕКА» (США)
21.00 «СЕГОДНЯ»
21.30 Мир кино. Фильм Бернара Бордери «ТРИ МУШКЕТЕРА. ПОДВЕСКИ КОРОЛЕВЫ» (Франция-Италия)
23.25 Документальный сериал. «XX век. РУССКИЕ ТАЙНЫ. 1918 г. УБИТЬ 6 ИЮЛЯ»
00.00* СЕГОДНЯ»
00.35 «АНТРОПОЛОГИЯ». Программа Д. Диброва
РАДИО
6.12 Радиожурнал «Земля родная»
6.37 Актуальное интервью
6.50-7.00 Информация, объявления
7.12 Объявления
7.20 Программа «Анфас»
7.40-8.00 Радиостудия «Бирикан». Радиожурнал «Мир Севера» (на звенк. яз.)
12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 Передача из фондов радио

ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» предлагает:

СЕЛЬХОЗАГРЕГАТЫ:
*Роторный вычесыватель сорняков;
*Каток-выравниватель КВ-4;
*Сеялка точного высева;
*Культиватор КПЭ-3,8 М с катками-выравнивателями КВ-4.

ЗАПАСНЫЕ ЧАСТИ К МАШИНАМ:
*Сеиокосялки;
*Зерноуборочные комбайны Енисей-1200;
*Кормоуборочные комбайны;
*Трактора «Беларусь»; ДТ-75, Т-150; К-701;
*Грабли, сеялки.

Разработка документации, изготовление и техническое сопровождение по образцам и желанию заказчика.
Оплата за поставленную продукцию производится в различной форме по согласованию сторон.

ЦЕНЫ ДОГОВОРНЫЕ
ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» залог Вашего успеха!

АДРЕС: 671000, Россия, Бурятия, Улан-Удэ, ул.Корабельная, 32.
(3012) 21-33-55 - Служба маркетинга и сбыта. (3012) 21-96-62 - Факс.

15 ВТОРНИК

ОРТ
07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 Т/с «Вавилонская башня»
11.15 Здоровье (с сурдопереводам)
11.45 Колесо истории
12.30 Т/с «Компьютерные войны»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
13.50 Мультсеанс
14.25 Т/с «Спрут»
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 Приключенческий м/с «Вокруг света за 80 дней»
16.40 Царь горы
17.10 ...До шестнадцати и старше
17.45 Вкусные истории
17.55 Т/с «Вавилонская башня»
19.00 Новости (с сурдопереводам)
19.15 Веселые истории в журнале «Ералаш»
19.30 Петр Вельяминов, Игорь Кваша в остросюжетном фильме «Хищники»
21.10 Погода
21.15 Жди меня
22.00 Время
22.45 Премьера. Джеймс Белуши в комедийном сериале «Полная безопасность»
23.40 Звезда по имени Солнце. 10 лет спустя
00.10 Виктор Цой и группа «Кино». Концерт в «Олимпийском». 5 мая 1990 года
01.20 Новости
01.45 Т/с «К востоку от рая»
02.50 Т/с «Затерянные на земле»
РТР
БГТРК
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ

08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.15 «Черным по белому»
09.20 «Почта РТР»
09.35 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ
10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
11.35 М/с «Ноев ковчег» (США)
12.00 Т/с «Мануэла» (Италия - Аргентина)
13.00 ВЕСТИ
13.35 Т/с «Санта-Барбара» (США)
14.30 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
15.30 Т/с «Марьяна роцца»
16.00 ВЕСТИ
16.35 Т/с «Черная жемчужина» (Аргентина)
17.25 Т/с «Богатые и знаменитые» (Мексика-Аргентина)
18.20 Т/с «Простые истины»
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.30 Улгур. Иеннани гэвсэл. Молодежь Иенгры
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
20.25 «Дела деревенские». Ученые - селу. Голландский картофель в СПК «Колос»
20.45 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.50 «История в лицах». Рыбаки Байкала - фронту
21.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 «Дежурная часть»
22.50 Т/с «История любви» (Бразилия)
01.00 Георгий Мартынюк, Леонид Каневский, Эльза Леджей в телесериале «Следствие ведут знатоки»
02.55 ВРЕМЯ КИНО. Ник Нолт в мелодраме «Улица Канареек»

(США)
ТИВИКОМ
08.55 Открытый мир
09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Шалунья»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.25 «Мастер-класс»
10.30 Т/с «Таггерт»
11.30 Прогноз погоды
11.35 Боевик «Волкодав» (Россия, 1991 г.)
13.30 Телемагазин
14.30 Т/с «Сан-Тропе»
15.30 Т/с «Королева сердец»
16.30 М/с «Сейлормун снова с нами»
17.00 М/с «Новые приключения гномов»
17.30 Т/с «Папочка-майор»
18.00 «Из жизни женщины»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Держи вора!»
20.30 Прогноз погоды
20.35 Телемаркет
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 Недвижимость
21.30 Мелодрама «Дураков нет»
23.45 «Мастер-класс»
23.50 Открытый мир
00.00 Прогноз погоды
00.05 Т/с «Полиция Гамбурга. Южный округ»
01.10 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
АРИГУС
07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Дорожный патруль
07.40 Метеопрогноз
07.45 «Вы - очевидец»
08.40 Метеопрогноз
08.45 Формула успеха
09.05 Т/с «Дежурная аптека»

09.40 Метеопрогноз
09.45 Т/с «Богатые тоже плачут»
10.40 Т/с «Морская полиция»
Перерыв до 17.00
17.00 ТР КСК ЗММК
17.05 Победоносный голос верующего
17.35 Дорожный патруль
17.55 Жизнь без риска
18.00 Музыкальный подарок
18.25 ТЦ «ТЮМЭР МОРИН» предлагает
18.30 Т/с «Вавилон-5»
19.25 Формула успеха
19.45 АМБА-ТВ
20.15 Жизнь без риска
20.20 Метеопрогноз
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Метеопрогноз
21.25 Х/ф «Золотой туман»
22.40 Формула успеха
23.00 Триллер «Криминальное время»
ОТВ
18.00 Т/с «Горячая зона»
19.00 Т/с «Частный детектив Магnum»
20.00 Товарный ряд
20.15 Музыка на СТС
20.30 Комедия на СТС «Фантастическая девушка»
21.00 Т/с «Зена-королева воинов»
21.50 Рек-парад
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
НТВ
08.00 «СЕГОДНЯ»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 Мультфильм
09.25 «Впрок»
09.35 «Криминал»
09.45 Мультфильм
09.55 Т/с «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 Т/с «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ

САНСЕТ БИЧ» (США)
13.00 «СЕГОДНЯ»
13.25 Наше кино. «БЛОНДИНКА ЗА УГЛОМ»
15.00 «СЕГОДНЯ»
15.30 ДОГ-ШОУ «Я И МОЯ СОБАКА»
16.00 Т/с «ГОЛУБОЕ ДЕРЕВО»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.25 «НАМЕДНИ-74»
18.15 «КАРДАНЫЙ ВАЛ»
18.25 «ВПРОК»
18.40 «КРИМИНАЛ»
19.00 «ФУТБОЛЬНЫЙ КЛУБ»
19.55 Час сериала. «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ». «БОЕВОЙ КЛИЧ»
21.00 «СЕГОДНЯ»
21.30 Мир кино. «ТРИ МУШКЕТЕРА: МЕСТЬ МИЛЕДИ»
23.20 «ОДИН ДЕНЬ». Программа К.Набутова
00.00 «СЕГОДНЯ»
00.35 «ТУШИТЕ СВЕТ»
00.50 «АНТРОПОЛОГИЯ»
Программа Д. Диброва
РАДИО
6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
7.30 Передача из цикла «Как живешь, ветеран?»
7.45-8.00 Передача «Орьёл» - «Вершина»
12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 «Радиобиблиотека». 110 лет Кяхтинскому краеведческому музею. (Разговор с сотрудником фонда редких и ценных книг Национальной библиотеки В.Чемерис).

16 среда

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 Т/с «Вавилонская башня»
11.15 Пока все дома
11.50 Жди меня
12.30 Т/с «Компьютерные войны»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
13.40 Т/с «Спрут»
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.20 Приключенческий м/с «Вокруг света за 80 дней»
16.40 Зов джунглей
17.10 ...До шестнадцати и старше
17.45 Вкусные истории
17.55 Т/с «Вавилонская башня»
19.00 Новости (с сурдопереводом)
19.20 Диагноз для Чикатило
19.35 Вкусные истории
19.40 Маски-шоу
20.10 Губит людей не пиво в комедии Леонида Гайдая «Не может быть»
22.00 Время
22.45 Т/с «Полная безопасность»
23.40 Эдвард Радзинский. «Как стать Наполеоном». Часть 1-я
00.25 Новости
00.50 Программа «Цивилизация»
01.20 Футбол. Товарищеский матч. Сборная России - Сборная Израиля
РТР
БГТРК
РТР
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.15 «Черным по белому»
09.20 «Почта РТР»
09.35 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ
10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ

11.35 М/с «Ноев ковчег» (США)
12.00 Т/с «Мануэла» (Италия - Аргентина)
13.00 ВЕСТИ
13.35 Т/с «Санта-Барбара» (США)
14.30 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
15.30 Т/с «Марьяна роцца»
16.00 ВЕСТИ
16.30 Т/с «Черная жемчужина»
17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
18.20 Т/с «Простые истины»
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.30 Детское время. М/ф
19.40 Пароль: «Бурятия молодая». Юные корреспонденты
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
20.25 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.30 Хүүгэдэй республиканска уран хайханай фестиваль. «Худан» ансамбль
20.50 Хөөрүү шаазгай
21.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 «Дежурная часть»
22.50 Т/с «История любви»
01.00 Т/с «Следствие ведут знатоки»
03.05 ВРЕМЯ КИНО. «Африканский лев»
ТИВИКОМ
08.55 Открытый мир
09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Шалунья»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.25 «Мастер-класс»

10.30 Т/с «Тагерт»
11.30 Прогноз погоды
11.35 Мелодрама «Дураков нет»
13.30 Телемагазин
14.30 Т/с «Сан-Тропе»
15.30 Т/с «Королева сердец»
16.30 М/с «Сейлормун снова с нами»
17.00 М/с «Новые приключения гномов»
17.30 Т/с «Папочка-майор»
18.00 «Из жизни женщины»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Держи вора!»
20.30 Прогноз погоды
20.35 Телемаркет
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 Недвижимость
21.30 Комедия «Мстители. Игра для двоих»
23.35 «Мастер-класс»
23.50 Прогноз погоды
23.55 Т/с «Арсен Люпен»
01.10 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
АРИГ УС
07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Дорожный патруль
07.40 Метеопрогноз
07.45 «Le-Go-Go»
08.20 Формула успеха
08.40 Метеопрогноз
08.45 НОВОСТИ ДНЯ
09.10 Т/с «Дежурная аптека»
09.45 Метеопрогноз
09.50 Т/с «Богатые тоже плачут»
10.45 Т/с «Морская полиция»
Перерыв до 17.00
17.00 ТР КСК ЗММК
17.05 Победоносный голос верующего
17.35 Дорожный патруль
17.50 Жизнь без риска
17.55 Любись - смотри

18.00 Музыкальный подарок
18.25 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.30 Т/с «Вавилон-5»
19.25 Формула успеха
19.45 БИС
20.15 Жизнь без риска
20.20 Метеопрогноз
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Метеопрогноз
21.25 Формула успеха
21.45 То, что надо!
22.10 СВ-ШОУ: Лада ДЭНС
23.05 Фильм-концерт А.Укупника «100% любви»
00.00 ДИСК - канал
ОТБ
18.00 Т/с «Горячая зона»
19.00 Т/с «Частный детектив Магнум»
20.00 «Товарный ряд»
20.15 Музыка на СТС
20.30 Т/с «Фантастическая девушка»
21.00 Т/с «Зена-королева воинов»
21.50 Рек-парад
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
23.00 Т/с «Шелковые сети»
НТВ
08.00 «СЕГОДНЯ»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 Мультфильм
09.25 «Впрок»
09.35 «Криминал»
09.45 Мультфильм
09.55 Т/с «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ»
10.40 М/ф «КОЛЯ, ОЛЯ И АРХИМЕД»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 Наше кино. «ЧЕТВЕРТАЯ ПЛАНЕТА»
12.55 М/ф «ВЕСЕЛЫЕ КАРТИНКИ»
13.00 «СЕГОДНЯ»

13.20 Мир кино. «ШОФЕР МИСС ДЕЙЗИ» (США)
15.00 «СЕГОДНЯ»
15.30 «БЕЗ РЕЦЕПТА»
15.55 Т/с «ГОЛУБОЕ ДЕРЕВО»
16.40 М/ф «ВАСИЛИСА ПРЕКРАСНАЯ»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.25 «НАМЕДНИ-75»
18.15 «КАРДАННЫЙ ВАЛ»
18.25 «ВПРОК»
18.40 «КРИМИНАЛ»
19.00 Т/с «ОНА НАПИСАЛА УБИЙСТВО» (США)
19.55 Час сериала. «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ». «КОДЕКС ЗАПАДА»
21.00 «СЕГОДНЯ»
21.30 Наше кино. «БОЛЬШАЯ СЕМЬЯ»
23.20 «КРИМИНАЛЬНАЯ РОССИЯ». «АВТОСЕРВИС НА КРОВИ»
00.00 «СЕГОДНЯ»
00.35 «ТУШИТЕ СВЕТ»
00.50 «АНТРОПОЛОГИЯ»
РАДИО
6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
7.30 Программа «Выбор»
7.45-8.00 Передача «Тоонто нутаг». Выпуск, подготовленный в Мухоршибирском районе
12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 Передача из цикла «Голоса века» (на бур.яз.)

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»
Бельевой трикотаж (детск., взросл.) г.Москва
Мужское теплое белье: кальсоны, трико х/б, Детское, взрослое,
Колготки х/б, ш/ш, г.Москва, г.Смоленск
Колготки ш/ш, 3 видов, г. Москва, г. Смоленск
Колготки эластик, женские, г. Москва, г. Смоленск
Колготки х/б детские (все размеры), г. Москва,
Носки х/б, ш/ш детские, мужские, г. Санкт-Петербург
Сандали суконные, г. Омск, детск., женск. муж., с мехом
Обувь комнатная детская, мужская, женская
Ботинки и п/ботинки кожаные на девочке, г.Новосибирск
Туфли кожаные женские, 5 моделей, г.Новосибирск
Туфли школьные кожаные на мальчике, г.Новосибирск
Туфли мужские кожаные, г.Омск, г.Новосибирск
Кроссовки детские, взрослые, г.Москва, Кимры
Сандали кирзовые, г. Москва
Зимняя мужская, женская, детская обувь по ценам прошлого года.
ул.Сахьяновой, 6 а, ост. «ПОШ», с обратной стороны Геолог. института, 33-43-86
ул. Гагарина, 37. Тел.: 20-30-87. РАБОТАЕМ БЕЗ ВЫХОДНЫХ.

ЗАУДИНСКИЙ МЕЛЬКОМБИНАТ
РЕАЛИЗУЕТ:
КРУПУ ГРЕЧНЕВУЮ-14 руб. 40 к. за кг
Обращаться: РБ, г.Улан-Удэ, ул.Пищевая, 1 «А».
Тел.: 33-32-46, 33-27-38, 33-30-86

КУПЛЮ:
Двигатель ЯМЗ
236, 238; документы
на МАЗ 5449
Тел.: 42-11-78
42-84-84

17 четверг
ОРТ
07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 Т/с «Вавилонская башня»
11.15 Смехоланорама
11.50 Человек и закон
12.30 Т/с «Компьютерные войны»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
13.40 Т/с «Спрут»
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.15 Приключенческий м/с «Вокруг света за 80 дней»
16.40 Программа «100%»
17.10 ...До шестнадцати и старше
17.45 Вкусные истории
17.55 Т/с «Вавилонская башня»
19.00 Новости
19.20 «Каламбур»
19.45 «Ералаш»
19.55 Погода
20.00 Комедия «Нежный полицейский»
22.00 Время
22.45 Т/с «Полная безопасность»
23.40 Эдвард Радзинский. «Как быть Наполеоном». Ч. 2
00.25 Т/с «К востоку от рая»
01.10 Т/с «Затерянные на земле»
РТР
БГТРК
РТР
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
09.15 «Черным по белому»
09.20 «Почта РТР»
09.35 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ
10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
11.35 М/с «Ноев ковчег»
12.00 Т/с «Мануэла»
13.00 ВЕСТИ
13.35 Т/с «Санта-Барбара»

14.30 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
15.30 Т/с «Марьяна роцца»
16.00 ВЕСТИ
16.30 Т/с «Черная жемчужина»
17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
18.20 Т/с «Простые истины»
БГТРК
19.00 Детское время. М/ф
19.10 Детское время. О/л «Бэлиг». Баргузинский район
19.30 Концерт. Буряадая соёлой училищин буряад хэлтэс
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
20.25 Баатар сэргэшэд
20.45 Хүдөө нутаг. Встреча с руководителями и специалистами сельского хозяйства
21.10 Лотерея «Импэкс-центра»
21.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 «Дежурная часть»
22.50 Т/с «История любви»
01.00 Т/с «Следствие ведут знатоки»
02.45 «Театр + ТВ». Олег Табаков: люди моей жизни
ТИВИКОМ
08.55 Открытый мир
09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Шалунья»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.25 «Мастер-класс»
10.30 Т/с «Тагерт»
11.30 Прогноз погоды

11.35 Комедия «Мстители. Игра на двоих»
13.30 Телемагазин
14.30 Т/с «Сан-Тропе»
15.30 Т/с «Королева сердец»
16.30 М/с «Сейлормун снова с нами»
17.00 М/с «Новые приключения гномов»
17.30 Т/с «Папочка-майор»
18.00 «Из жизни женщины»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз. поздравления
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Держи вора!»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Радар-спорт»
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 Недвижимость
21.30 Драма «Клубное общество» (США, 1995 г.)
23.55 «Мастер-класс»
00.00 Открытый мир
00.10 Прогноз погоды
00.15 Т/с «Арсен Люпен» (Франция)
01.30 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
АРИГ УС
07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Дорожный патруль
07.40 Метеопрогноз
07.45 «Без вопросов»
08.15 Формула успеха
08.40 Метеопрогноз
08.45 НОВОСТИ ДНЯ
09.40 Т/с «Дежурная аптека»
09.45 Метеопрогноз
09.50 Т/с «Богатые тоже плачут»
10.45 Т/с «Морская полиция»
Перерыв до 17.00
17.00 ТР КСК ЗММК
17.05 Победоносный голос верующего
17.35 Дорожный патруль

17.50 Жизнь без риска
17.55 Любись-смотри
18.00 Музыкальный подарок
18.20 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.25 Т/с «Вавилон-5»
19.20 Формула успеха
19.40 Армия любимчиков
20.05 Жизнь без риска
20.10 ТК «Ариг Ус» представляет: Турбаза «БАЙКАЛ»
20.20 Метеопрогноз
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Метеопрогноз
21.25 Формула успеха
21.45 Я сама: «Другая жизнь»
22.50 Комедия «Как удрать из проклятого городка»
00.20 ДИСК-канал
ОТБ
18.00 Т/с «Горячая зона»
19.00 Т/с «Частный детектив Магнум»
20.00 Товарный ряд
20.15 Музыка на СТС
20.30 Комедия «Фантастическая девушка»
21.00 Т/с «Зена - королева воинов»
21.50 Рек-парад
22.00 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
23.00 Т/с «Шелковые сети»
НТВ
08.00 «СЕГОДНЯ»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 Мультфильм
09.25 «Впрок»
09.35 «Криминал»
09.45 Мультфильм
09.55 Т/с «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ» (США)
11.00 «СЕГОДНЯ»

11.25 Т/с «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ БИЧ» (США)
13.00 «СЕГОДНЯ»
13.20 Наше кино. «НЕЖНЫЙ ВОЗРАСТ»
15.00 «СЕГОДНЯ»
15.30 «ПУТЕШЕСТВИЯ НАТУРАЛИСТА»
16.00 Т/с «ГОЛУБОЕ ДЕРЕВО»
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.25 «НАМЕДНИ-76»
18.15 «КАРДАННЫЙ ВАЛ»
18.25 «ВПРОК»
18.40 «КРИМИНАЛ»
19.00 Т/с «ОНА НАПИСАЛА УБИЙСТВО» (США)
19.55 Час сериала. «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ». «ДЕТИ ХЭЛЛОУИНА» (США)
21.00 «СЕГОДНЯ»
21.25 Комедийный детектив «ЧИСТАЯ СТРАНИЦА»
23.25 ПРОФЕССИЯ РЕПОРТЕР. Ирина Бахтина. «Хранитель»
23.40 «КРИМИНАЛ»
00.00 «СЕГОДНЯ»
00.35 «ТУШИТЕ СВЕТ»
00.50 «АНТРОПОЛОГИЯ»
РАДИО
6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
7.30 Разговор на актуальную тему
12.00-12.10 Дневной выпуск «Короткой строкой»
19.12 Республ. известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республ. известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 Передача для детей «В гостях у сказки»

18 ПЯТНИЦА

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 Т/с «Вавилонская башня»
11.15 Амалия Мордвинова в программе «Женские истории»
11.45 Клуб «Белый полугай»
12.40 «Ералаш»
12.40 Диагноз для Чикатило
13.00 Телеканал «Добрый день»
13.15 Т/с «Спрут»
13.40 Программа «Вместе»
15.30 Новости
16.00 Страна чудес. «Чиполлино»
16.20 КВН-2000
16.55 Новости
19.00 Джентльмен-шоу
19.20 «Ералаш»
19.50 Человек и закон
20.00 Погода
20.45 Вкусные истории
20.55 Поле чудес
22.00 Время
22.45 Великие сыщики. Детектив «Лавры и яд»
23.50 Эдвард Радзинский. «Как погибнуть Наполеоном». Часть 3-я
00.35 Новости
01.05 Т/с «К востоку от рая»
РТР
БГТРК
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
08.15 «Черным по белому»
09.20 «Тысяча и один день»
09.35 ТЕЛЕСПЕЦНАЗ
10.30 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
11.35 М/с «Ноев ковчег»
12.00 Т/с «Мануэла»
13.00 ВЕСТИ
13.35 Т/с «Санта-Барбара»

14.30 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
15.30 Т/с «Марьяна роца»
16.00 ВЕСТИ
16.30 Т/с «Черная жемчужина»
17.25 Т/с «Богатые и знаменитые»
18.20 Т/с «Простые истины»
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.30 «Шепот Земли и молчание Неба...» Из цикла люди XXI века. Владимир Цыжибон
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
20.00 «Сагай суураан». Информационно-аналитическая программа
20.20 Рек-тайм - время вашей рекламы!
20.30 Криминальная хроника
20.45 «Уянгын шврэ». Музыкальная программа
21.05 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
21.10 «Дом, в котором мы живем». Искусство дизайнера
21.15 Рек-тайм - время вашей рекламы!
21.30 Республиканские новости
21.50 Телевидение: обратная связь
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 «Дежурная часть»
22.50 Т/с «История любви»
01.00 Джеймс Белуши и Тупак Шакур в боевике «Преступные связи» (США)
03.00 ВРЕМЯ КИНО. «Меня зовут Арлекино»
ТИВИКОМ
08.55 Открытый мир
09.00 Прогноз погоды
09.05 Т/с «Шалунья»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость

10.25 «Мастер-класс»
10.30 Т/с «Таргерт»
11.30 Прогноз погоды
11.35 Х/ф «Я шагаю по Москве»
13.30 Телемагазин
14.30 Т/с «Сан-Тропе»
15.30 Т/с «Королева сердец»
16.30 М/с «Сейлормун снова с нами»
17.00 М/с «Новые приключения гномов»
17.30 Т/с «Папочка-майор»
18.00 «Из жизни женщины»
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Музыкальные поздравления
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Держи вора!»
20.30 Прогноз погоды
20.35 Телемаркет
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 Недвижимость
21.30 Т/с «Парадокс»
22.35 «Мастер-класс»
22.40 Открытый мир
22.50 Прогноз погоды
22.55 Боевик «Правила игры»
01.05 Программа Элины Николаевой «Первые лица»
АРИГ УС
07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Дорожный патруль
07.40 Метеопрогноз
07.45 Стильное шоу «ФАСОН»
08.15 Формула успеха
08.35 Метеопрогноз
08.40 НОВОСТИ ДНЯ
09.05 Т/с «Дежурная аптека»
09.40 Метеопрогноз
09.45 Т/с «Богатые тоже плачут»
10.40 Т/с «Морская полиция» Перерыв до 17.00
17.00 ТР КСК ЗММК
17.05 Победоносный голос верующего
17.35 Дорожный патруль

17.50 Любись - смотри
17.55 Жизнь без риска
18.00 Музыкальный подарок
18.25 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.30 ДИСК-канал
19.05 ОСП-лучшее
19.25 Формула успеха
19.45 «И снова 33 квадратных метра»
20.20 Жизнь без риска
20.25 Т/с «Богатые тоже плачут»
21.20 Метеопрогноз
21.25 Памела Андерсон в боевике «Убить любую цену»
23.00 Формула успеха
23.20 Метеопрогноз
23.25 Х/ф «Торговец смертью»
ОТВ
18.00 Т/с «Горячая зона»
19.00 Т/с «Частный детектив Магнум»
19.50 Рек-парад
20.00 «Товарный ряд»
20.15 «Копилка здоровья»
20.30 Клип-презент
21.00 Т/с «Зена-королева воинов»
21.50 Рек-парад
22.00 Кино на СТС: «Зелёный фургон» 1,2 серия
НТВ
08.00 «СЕГОДНЯ»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «СЕГОДНЯ»
09.15 Мультфильм
09.25 «Впрок»
09.35 «Криминал»
09.45 Мультфильм
09.55 Т/с «КРУТОЙ УОКЕР: ПРАВОСУДИЕ ПО-ТЕХАССКИ» (США)
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.25 Т/с «ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ БИЧ» (США)
13.00 «СЕГОДНЯ»
13.20 Наше кино. Василий Бочкарев, Иннокентий

Смоктунувский, Галина Волчек и Михаил Козаков в комедии «УНИКУМ»
15.00 «СЕГОДНЯ»
15.30 «СЛУЖБА СПАСЕНИЯ»
16.00 Мир приключений. «ГОЛУБОЕ ДЕРЕВО» (Аргентина-Италия)
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.25 «НАМЕДНИ-77»
18.20 Наше кино. Евгений Леонов, Алексей Грибов и Маргарита Назарова в комедии «ПОЛОСАТЫЙ РЕЙС»
20.00 Т/с «ОНА НАПИСАЛА УБИЙСТВО» (США)
21.00 «СЕГОДНЯ»
21.30 Премьера НТВ. Вирджиния Мэдсен в детективе «КОГДА ЛЮБОВЬ УБИВАЕТ» (США)
23.15 «ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД» Оксаны Пушкиной
00.00 «СЕГОДНЯ»
00.40 «ТУШИТЕ СВЕТ»
00.55 Цвет ночи. Фильм Пьера-Паоло Пазолини «КЕНТЕРБЕРИЙСКИЕ РАССКАЗЫ» (Италия-Франция)
РАДИО
6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой». Объявления
7.30 Программа «Встречи»
7.45-8.00 «Салют, Победа!». В передаче принимают участие ветераны Великой Отечественной войны и труженики тыла Кабанского района (на бур.яз.)
12.00 Дневной выпуск «Короткой строкой»
12.10-13.00 Муз. прогр-ма по заявкам радиослушателей «Час вашего письма»
19.12-20.00 Информ. прогр-ма «Вчера. Сегодня. Завтра»

Автоперевозки!
В попутном направлении.
Грузовладельцы и водители, используйте шанс взаимовыгодного сотрудничества.
Тел. 21-67-81.

ПРОДАЕТСЯ
ВАЗ-2107 1992 г.в.
ВАЗ-2121 Нива 1986 г.в.
ВАЗ-2121 Нива 1990 г.в.
Тел.: 29-29-75.

ВНИМАНИЕ!
В редакции газеты «Буряад үнэн» желающие могут приобрести газеты Агинского Бурятского автономного округа: «Агинская правда» и «Толоо». Обращаться: Дом печати, 3 этаж, каб. 50 или на вахту.

Широкий выбор автозапчастей для автомобилей отечественного и Корейского производства. Умеренные цены.
Адрес: ул. Кирова, 33 «Автозапчасти»
Тел.: 29-29-75.
Св-1816
ПРОДАЮ частный дом в Нижних Тальцах 6х8, гараж недостроенный, УАЗ в состоянии ремонта. Тел.: 42-74-07.

19 суббота

ОРТ

09.00 Новости
09.15 Слово пастыря. Митрополит Кирилл
09.30 Т/с «Все путешествия команды Кусто». «Последний оплот»
10.25 Играй, гармонь любимая!
11.00 «Ералаш»
11.10 Смак
11.30 Спасатели. Экстренный вызов
12.00 «С легким паром!»
12.30 Утренняя почта
13.05 Комедия «Страховой агент»
14.20 В мире животных
15.05 Седьмое чувство
15.45 История одного шедевра. Русский музей
16.00 Новости
16.15 Приключенческий сериал «Горец»
17.05 Великое освящение Храма Христа Спасителя
19.00 Новости
19.15 В. Малявина в программе «Женские истории»
19.50 «Ералаш»
20.05 Л.Долина, А.Розенбаум, Л.Зыкина, А.Малинин и другие в концерте к юбилею ВДНХ
22.00 Время
22.45 Владимир Гостюхин в фильме Никиты Михалкова «Автостоп»
23.40 Коллекция первого канала. Х/ф «Самородок»
РТР
10.00 «Хомьяк-молчун». «Жил-был пес». М/ф
10.15 Приключенческий фильм

«Невероятный капитан Немо» (США)
12.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
12.46 Промо
12.50 «Сто к одному». Телеигра
13.35 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
14.05 Т/с «Друзья-II»
14.40 «Золотой ключ»
15.00 «России верные сыны». К 70-летию ВДВ
16.00 ВЕСТИ
16.20 ДНЕВНОЙ СЕАНС. Лирическая комедия «Дама с полугаем»
БГТРК
18.00 Детское время. М/ф
18.10 «Толи». Поклонение огню
18.30 Лотерея «Импэкс-центра»
18.35 Рек-тайм. Время вашей рекламы!
18.45 Примите поздравления
19.55 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
20.00 МОЯ СЕМЬЯ. Измена в семье
21.00 «Два рояля»
22.00 ВЕСТИ
22.20 «Городок»
22.55 «АНШЛАГ» и Ко
00.00 ФИЛЬМ НЕДЕЛИ. Боевик «Ночной огонь» (США)
02.00 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Сергей Бодров-младший в триллере «Стрингер»
ТИВИКОМ
09.25 Прогноз погоды
09.30 «Удивительные животные»
10.00 Телемаркет
10.15 Календарь работ от А.Кушнарева
10.20 Недвижимость
10.30 «Воины мифов - хранители легенд»

11.00 Т/с «Тайный мир Алекс Мак-4»
11.30 Детектив «Возвращение «Святого Луки» (СССР)
13.30 Т/с «Дети Ноя»
14.00 Час Дискавери - «Яростная планета: буран»
15.00 «Открытые небеса»
16.00 Т/с «Люди в штатском»
17.00 Муз. поздравления
18.00 Комедия «Папочка-майор»
18.30 «Из жизни женщины»
19.00 Прогноз погоды
19.05 Телемаркет
19.20 Календарь работ от А.Кушнарева
19.30 Т/с «Держи вора!»
20.30 Т/с «Затерянный мир»
21.20 Прогноз погоды. Недвижимость
21.30 Т/с «Парадокс»
22.35 Глобальные новости
22.40 Драма «Невозвращенец»
01.15 «Кино, кино, кино»
01.15 «Встреча с...» Татьяна Маркова
02.45 Скрытой камерой
АРИГ УС
09.00 Новости дня
09.25 Метеопрогноз
09.30 Шоу Бенни Хилла
10.40 Т/с «Богатые тоже плачут»
11.35 Формула успеха
11.55 «Алле, народ!»
12.30 Как стать звездой
13.00 Любись - смотри
13.15 «Про любовь»
13.45 ДИСК-канал
14.20 БИС
14.55 Фестиваль самодельного творчества работников нефтяной промышленности
16.20 ДИСК-канал
16.55 Т/с «Дежурная аптека»

17.30 «Жизнь в слове»
18.00 Музыкальный подарок
18.25 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.30 «Пальчики оближешь»
19.00 Формула успеха
19.20 «Без вопросов»
19.50 Жизнь без риска
19.55 «Наши любимые животные»
20.30 Своя игра
21.00 Х-фактор
21.30 Тереза Рассел. Адам Болдуин в детективе «Сделка состоялась»
23.10 Формула успеха
23.30 Фильм-пародия «Крёстный сын»
ОТВ
11.00 М/ф «Американский хвост»
11.20 Рек-парад
11.30 Кино СТС: «Петух Когберн»
13.50 Рек-парад
14.00 Вояж, вояж...
14.30 Музыка на СТС
15.00 Кино «Зелёный фургон», 1,2 серии
18.00 «Преображение на Фаворе»
18.30 Стильные штучки
19.00 Клип - презент
19.30 Шоу - бизнес
20.00 Т/с «Команда А»
21.00 Х/ф «Квантовый скачок»
21.50 Рек-парад
22.00 КИНО-КАФЕ НА СТС: «Добровольцы поневоле»
НТВ
09.00 Наше кино. Комедия «ПОЛОСАТЫЙ РЕЙС»
10.40 М/ф «НА ЛЕСНОЙ ТРОПЕ», «ПЕРВЫЙ АВТОГРАФ»
11.00 «СЕГОДНЯ»
11.45 Криминал. «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»

12.10 «ЭКСТРЕМАЛЬНЫЕ СИТУАЦИИ». Программа Н.Фоменко
13.00 «СЕГОДНЯ»
13.15 «РАСТИТЕЛЬНАЯ ЖИЗНЬ». Программа Павла Лобкова
13.50 Премьера НТВ. Кевин Бейкон и Лора Сингер в фильме «ПРАВО НА ТАНЕЦ»
15.50 «В НАШУ ГАВАНЬ ЗАХОДИЛИ КОРАБЛИ». Программа Э.Успенского
17.00 «СЕГОДНЯ»
17.25 «НЕЗАВИСИМОЕ РАССЛЕДОВАНИЕ с Н. НИКОЛАЕВЫМ»
18.20 «НАМЕДНИ-78»
19.10 ДОГ-ШОУ «Я И МОЯ СОБАКА»
19.45 М/ф «МЕДВЕДИЦЫ»
19.55 Т/с «ОНА НАПИСАЛА УБИЙСТВО» (США)
21.00 «СЕГОДНЯ»
21.30 Мир кино. Детектив «ПОЛИЦЕЙСКАЯ ИСТОРИЯ»
23.35 ПРОФЕССИЯ РЕПОРТЕР. Александр Зиненко. «Цель - Кижы»
00.00 «СЕГОДНЯ»
00.40 Мир кино. Детектив «ТРИ ДНЯ КОНДОРА» (США)
02.50 Ток-шоу «ПРО ЭТО»
РАДИО
7.12-8.00 Информ. прогр-ма «Вчера. Сегодня. Завтра». Объявления
8.10 Прогр-ма «Мэндэ амар, минии Буряад орон» - «Утро Бурятии»
8.45-9.00 Передача для детей «В гостях у сказки»
12.10-13.00 Муз. волна радио Бурятии
19.12-20.00 Радиожурнал «Степные мелодии»

Герой-хото Бресты сүлөөлхэнэй ойн баярта зоржулагдана

НЭРЭЭЭ МҮНХЭЛЭН...

Баруун Украинада, Белоруссида, Прибалтикада сэрэгтэй алба гаража байсан Бэшүүр нотагай хүбүүд дайнда...

Тэднэй дунда Бурядаг багшын институтай оюутан байсан 20-тойхон Баяржап Абидуев ябалсахан юм.

Тогоошо ба Дугарма Абидуевтанай гэр бүлэ 2 басагадые, 2 хүбүүдые хүмүүжүүлэн юм. Гэр бүлын эзэн дайнын 1-дэхи дайнда хабаадахан байна.

Дайнай ба багшын ажалай ветеран Чимит Митыпович Митыпов ингэжэ байсан дурсана: «Абидуевтанай хүбүүдые би хайн мэдэхэб. Баяржап ба Ламажап хүбүүдынь намда хурахан юм. Дайнай эхилхын урда тээ, манай аймагта буряад хэлэ заадаг долоон жэлэй нэгэл хургуули байхан юм.

Долоон жэлэй хургуули дүүргээд, Баяржап Бэшүүрэй дунда хургуулида хуралсалаа үргэлжэлүүлээ. Дайнай урда жэлүүдтэ энэ хургуулида хурахан, мүнөө мэндэ ябахан хүнүүд Дунда - Хэрээтын нүбэлгэн хурса ухаатай хүбүүхэнийе ханахал ёһотой. Дайнай урда тээ тэрэ рабфанта ороо, удаань Бурядаг багшанарай институтай түүхын факультетэй 1-дэхи курсда хураа. 1941 оной апрель нарада уялгата сэрэгтэй албанда татагдахан юм.

байна. Дайнай түлэг боложо байхан газарһаа, Улаан Арминь сэрэгшэ, Баяржап богонихоноор бэшэн байдаг. Дайнай эхилхэн эгээл аймшагтай нара үнгэрөөд байгаа. Тэрэ аюултай үдэрүүдэй хайшан гэжэ үнгэрһые бидэ мүнөө дэлгэрэнгыгээр мэдэнэбди, мүн Брестые хамгаалагшадай нэрэнүүд мэдэжэ болохтой. Брестһээ зүүн зүгтэ оршодог Туров хотые фашистнууд удаан дайлан абажа шадаагүй. Эндэ ехэ хатуу шанга дайн байлдаанууд үнгэрөө. Эндэһээ Баяржабай ехэ яаралтайгаар бэшэн бэшэг соо буряад нотагһаа

холын Белоруссида дайн байлдаанда түрүүшын үдэрүүдһээнь хабаадахан буряад хүбүүдэй нэрэнүүд дурагдахтай. Энэ бэшэгһээнь хэдэн мүнүүдые дурдая: «Иимэ удаан үргэлжэлхэн дайн байлдаанда хабаадаг үзөөгүйб. Хуушан хилэһээ зүүн зүгтэ, Мозыревскэ нүбэлгээр 30 модоной зайда оршопобди. Эндэ Туров хото шадар наймадахи үдэрөө дайсанай добтолгопуудые тогтоожо байнабди. Содном яһала бараг алба хэнэ, тэрэнтэй ходо уулзадагби. Чимит Нимаев үдөө, мүнөө госпитальдо хэбтэнэ. Нүгөө хоёр заганахидые хараһаа алдаабди. Мүнөө тэдэ үгышые байжа болохо». Баяржап Абидуевай үхэр буугай номоной хүрэхгүй ара талын газарһаа бэшэн бэшэгһынэ Домна Григорьевна хани нүхэртөө зориолжа бэшэгдэнхэй. Домна Григорьевна мүнөө элүүр мэндэ Эрхүү хотодо ажаһуудаг гэжэ мэдээд, тэрэнэй зүбшөөлөөр Баяржап Тогошиевич Абидуевай хуби заяан тухай ба дайнһаа бэшэн бэшэгүүд тухайнь тайлбарн абанан байнаб.

«Ара - Хэрээтэ гэжэ нотагта медицинскэ техникум дүүргээд, хүдэлхөө ошоһон байгаа. Энэмнай 1939 он болоно. Бидэ эндэ Баяржаптай танилсаа һэмди. Дайнай урда тэрэ колхозодо бухгалтераар хүдэлжэ байгаа. Урихан, хөөрүү зантай һэн Баяржап. Бидэ удаан хуугаагүйбди, гэртэхиндэньшье би дадажа үрдэсгүйб. 1941 оной хабар тэрэниие сэрэгтэй албанда абаа, харин октябрь соо бидэ Валера гэжэ хүбүүтэй болоо һэмди. Би хүбүүгээ өөднэ болгооб, хүбүүмнай политехническэ институтай горно факультет дүүргээд, Закаменск хотын ашагта малтамал шанаржуугын комбинадта ахалагша маркшейдерээр хүдэлөө һэн. (Мүнөө үедэ Валерий Базарсадевич Бальжинов «Бурятзолото» акционернэ булгэмдэ ажаллана. - Н.К.) Гэр бүлэтэй болохтой, хүбүүниинг Улаан-Үдэдэ хураан. Баяржабай бэшэг соо дурдагдааша Чимит Нимаев Бодонгууд нотагай хүн байгаа. Үбшэлхэнэй шатагаанаар 1941 ондо дайнһаа табигдажа эрээ, үни наһа бараххай. Харин Содном Гомбоев Хаяан гэжэ нотагай байгаа. Тэдэ булта Брестскэ областадо алба хэһэн байна. Содном дайнһаа бусаагүй (Содном Доржиевич Гомбоев 1920 ондо түрэнһэн, 1940 ондо сэрэгтэй албанда татагдахан, 1941 оной октябрийн 21-дэ Подольск хото шадарай байлдаануудта ами наһаяа алдаа. - Н.К.).

Украины газар дайнда болоһон хатуу шанга байлдаанда замполитрук Абидуев хүндөөр шархатаа. Ами наһандань аюултай шархатагһаа боложо, гэртэ бэшэгһине бэшэхэ болёо һэн. Ламажап Тогошиевич Абидуев Улаан Арминь сэрэгтэ татагдахадаа, ахала бэдэрэнэ. Гэбшье түрэлхидтэнь тусхайта мэдэһээл эрээ бэлэй: «Бэшүүрэй аймагта 1921 ондо түрэнһэн Б.Т.Абидуев дайн байлдаануудта хабаадажа, хүндөөр шархатаад, 1942 оной мартын 18-да наһа бараба. Харьковска областин Украинское тосхоцдо хүдөөлүүлэгдээ». Тэрэ оройдоол 22-той боложо ябаа. Баяржабай дайнай газарһаа бэшэнһэн оройдоол 3 бэшэгһынэ үлэнхэй. Эдэ бэшэгүүдэй мүнүүдһээ совет сэрэгшэдэй нугаршагүй шэн зоригтой, нэшхэл бодолой - политическэ бата үзэл бодолтой байһые мэдэжэ абанабди. Дайн байлдаануудта хабаадахан Баяржап шэнги 20-ёод гара наһатай олон хүбүүднай мүнхэрөөл даа.

Нелли КОРОБЕНКОВА.

Бэшүүр тосхон.

ДҮРБЭН ТЭГШЭ БЭДИГЭЭРЭЭ ДУРА ТАТАҢАН БЭЛЭЙЛ

Хүн гэшэ хэһэн, бүтэһэн хэрэгүүдээрэ айл аймагта мэдэжэ болодог гэшэ ааб даа. Фельдшер мэргэжэлтэйшье һаа, энэ пүхэрнай Агын урда талын нотагуудта «Дугарон доктор» гээд алдаршанан байдаг.

Раднагүрэ Цыпгүевич үе сагайнгаа элитэ бэрхэ хүнүүдэй тоодо оролдосото ажал хэрэгүүдээрэ тодоржо, ажалша, малша зоний омогорхолын, абарагшань болоһон түүхэтэй.

Раднагүрэ Цыпгүевич Агын аймагтай хүдэнтын сомоной Наран-Булаг гэжэ тосхондо малша аймда 1916 ондо түрэнһэн юм. Түрэхын нүбэлгэн Раднагүрэ бүри багһаа хуушан монгол, түбэд бэшэлгэнүүдые заалгажа, тордиһогүй хайнаар уншадаг, бэшэдэгшье болоһон байна. 10 наһатай байхадаа тэрэ хүбүүхэй, дүгшнөө тала Описим Старицкнайда үбэлжэхэ үсдөө, ород үзэг бэшэгтэ хураһан бэлэй. 1928 ондо тэрэ хургуулида ороод, хүдэнтын хургуулида 4 класс дүүргэнһэн байдаг. 1933 ондо Табтаанайн таряашадай залуушуулай хургуулида хуралсалаа үргэлжэлүүлжэ байтараа, тэрэнээ орхихо баатай болоһон юм. Ушарын юуб гэхэдэ, Верхнеудинск хотодо баригдажа байһан ПВЗ-гэй барилгада хэрэгтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ ФЗУ-да нотагайнгаа олон хүбүүдээр Дугарон комсомолой уряагаар эльгээгдэнһэн юм. Залуу хүбүүн эндэ хуража байха үедөө зүүн шодосэ гэмэлтэһэн шалтагаанаар нотагаа бусаха баатай болоо һэн.

Раднагүрэ Гүнэйн колхозой зууршалгаар Агын таряашадай хургуулида эльгээгдэжэ, тэрэнээ дүүргээд, түрэл ажахыдаа счетоводоор ажалайнгаа намтарые эхилхэн бэлэй.

Хүн зоний халдабарита элдэб үбшэнүүдһээ хохидогшын хараһан тула тэднэртэ туһалха аргагүйдөө сэдхэлээ ехээр хүдэлгэдэг байһан. 1935 ондо аймагтай элүүрые хамгаалгын таһагай үүсхэлээр Агада санитарай курсын нээгдэхэдэ, Дугарон тэндэ хураха дуратайгаа мэдүүлхэн юм. Раднагүрэ эндэ хуража ябахандаа, багшанарайнгаа заабаринуудые эрхимээр шудалханаа гадна, олон юумэ мэдэжэ абахые хүсээдг байһан. Хүн зонийе аргалха талаар нилээд дүршэлтэй болоһон врачнууд Б.Б.Батуевай, В.И.Лейхантай болон А.Кузнецовагай хөтөлбэри доро, Раднагүрэ хуралсалайнгаа практика гараха үедөө, олон юумэ ойлгожо абанан гээд онсолхоор юм. Тэрэ курсда сууга врачнууд А.Жабэ, С.Серазетдинова гэгшэд багшалжа, Раднагүрэ Дугароний сааншхи хуби заяанда аргагүй ехэ нүлөө үзүүлхэн.

Эдэ курснуудые эрхимээр дүүргэнһэн залуу мэргэжэлтэ 1936 оной эхээр түрэл хүдэнтээ бусажа, Агын аймагтай урда талын ажахишуудай ажалшадые аргалха, тэднэй дунда санитарно-гэгээрүүдгын хүдэлмэри эмхидхэхэ зорилготой байһан. Дугароний энэ онойхог февралын 10-да хүдэнтээдөө фельдшерскэ пункт нээһэн үдэр 26 хүн үзүүлхэн түүхэтэй. Ингэжэ Дугарон фельдшерэй хүндэтэй ажал ябуулга эхилээ бэлэй. Гэбшье залуу мэргэжэлтэ түрүүшын үдэрһөө энэ хариуцагатай хүдэлмэре ябуулхадаа, эрдэм мэдэһэнь ехэ дугалдадаг байһан юм. Үбшэ тодруулжа, ямар эмээр яажа аргалха хэрэгтэ эрдэм мэдэһын хэрэгтэй болоһониинь эли болоо һэн. Ажал ябуулгынгаа түрүүшын үдэр тухай Дугарон дэбтэртэ иигэжэ бэшэнһэн байдаг: «Хүнийе аргалха гэшэ ехэ хүндэ хэрэг байна даа. Ганса хүсэл оролдоогоор туйлаха юумэн бэшэ. Али нэгэ үбшэнэй шэнжые, эм домой арга нүлөөе хайн ойлгохын тула, лата хэлэн хэрэгтэй юм байна. Энэл ушарһаа мэдэһээ үргэдэхэ зорилготойгоор «шоусаар шахуу Улаан-Үдэ зоринһони». Тэрэл онойнгоо август нара соо Раднагүрэ Дугарон Улаан-Үдын медицинайн хургуулин оюутан болобо. Эндэ Дугарон эгсэ нэгэ жэл соо оролдосотойгоор хураһанайнгаа хүүлээр 21-тэй Раднагүрэ Агын больнигада гүрэнэй практика гарахаар эльгээгдээ һэн. Тэрэ хирург Бакинскиин, терапевт Андриевскиин, халдабарита үбшэнүүдэй врач Тармахановай ударидалга доро практиката үнгэрэгжэ, олон юумэ мэдэхэ, шадаха болоһон байдаг. Энэ хургуулиа 1937 оной ноябрь соо дүүргэнһэнгүйн хүүлээр Дугарон фельдшерэй диплом абаад Согто-Хангил хүдэлмэрилхөөр эльгээгдээ бэлэй. Раднагүрэ Дугароний үүсхэлээр эндэ эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулагдажа, колхозой парайлагын

байшан нээгдэнһэн түүхэтэй. Хүн зоний элүүрые хамгаалагда, мүн нэргэлэмжын болон гэгээрүүлгын хүдэлмэриүүдые аша үрэ ехэтэйгээр ябуулһанайнгаа түлөө

Дугарон фельдшер нэгэнтэ бэшэ, курортын путёвкоор, самовараар, «Улаан Октябрь» мотоциклар шагнагдаа юм. 1940 ондо Раднагүрэ Цыпгүевич наһанайнгаа нүхэр Цыпилматаяа ушаржа, гэр бүлэ болоһон юм. Цыпилма Дашиевна нүхэрэйнгөө ажал хэрэгүүдые дэмжэжэ, ёһотойл туһалагшань боложо ябахандаа, хоёр басага, нэгэ хүбүү түрэгжэ үгэлхэн. Ехэ басаган Цыжидма эсэгһингээ мүрөөр ябажа, врач-кардиолог болоһонхэй, мүнөө Шэтын түмэр замшадай клиническэ больницын отделение эрхилэн ябана. Цырендулама басаганиинь Буряад Республикын Соёлой министрствын

ахамад бухгалтер, Цэ-Баяр хубүүниинь Гүнэйдэ инженер-механикаар хүдэлжэ, аба эжлнээ алдар нэрые дээрэ үргэн, үнэр байн ажаһуунад.

Хүдөөгтэй фельдшерэй хэжэ ажал барагдаха бэшэ даа. Үбшэнгэниие пунктдаа угтан абаханаа гадна, холын гүүртэ, отарануудаар ото нэгэ ябажа, эмшэлхын хажуугаар ажабайдалай али олон ороёохон асуудалнуудаар туһатай зүбшөөл үгэхэ талаар Раднагүрэ Цыпгүевич сэглэсгөгүй ехэ юумэ хэһэн байдаг.

Дайнай хүшэр хүндэ, үлэн хоһон жэлүүдэй үедэ Раднагүрэ Цыпгүевич гал дүлэн соогуур ябаагүйшье һаа, хэһэн, бүтэһэн ажалын сэглэсгөгүй. Жэһэнһэн, 1943 оной июнинь нэгэнэй дугарта, «Забайкальский рабочий» сонин ингэжэ бэшэнһэн байдаг: «Агын районий хүдэнтын больницые даагша Р.Дугарон дезинфекци хэлгээд онсо туһатай бодос хэжэ эхилээ». Энэ арга эгээ түрүүн Казахстанай врач Полянский хэрэглэдэг байһан. Хонингой хөргөөһо хуурайгаар буйлуулжа, элдэб үбшэнүүдэй бактериүүдые хюдалгада онсо хэрэгтэй фенол болон крезолоор баян бодос хэрэглэлгэнэ гаргагдажа мартагдаһан шахуу байһые, Дугарон доктор Агын үргэн талада анха түрүүлэн хэрэглэнһэн бэлэй.

Дугарон докторой габыаас Агын урдахи талын нотагуудай, хүдэнтын аха захатан мүнөөшье домог мэтээр дурсал, үри хүүгэдтээ, аша зээнэртээ дамжуулан хөөрөжэ хуудаг даа.

Раднагүрэ Цыпгүевичай хүдэнтээд эмхидхэнһэн больнигада, мүн тэрэнэй дэргэдэ байгуулагдаһан 25 нууригтай хүүгэдэй санатори, хэды олон хүнүүдэй аргауулжа гараһаниие тоолохын аргагүй юм.

Эхэ, эсэгһээ абанан дүрбэн тэгшэ бэлнээ Дугарон доктор арад зонингоо аша туһада хүсэн түгэсөөр зориолһан алдартай. Нотаг нугадаа эгээл хүндэтэй аха нүхэрнай хүн зоние хайнаар аргалханаа гадна, онһон техникэдэ аргагүй дуратай, бэрхэ ухаалан зохёогшо, уран зурааша, Буддын шажанай номуудые уншажа, түбэд аргалалгые шадар бэрхээр ажалдаа хэрэглэдэг байһан юм.

Раднагүрэ Цыпгүевич түрэхынгөө дүрбэн тэгшэ бэлигые түгэс хэрэглэхые бүхи наһан соогоо оролдоһон габыатай. Дугарон бэрхэ аргашан, эмхидхэлшэ байханаа гадна, уран зураагар, поэзи, театрта ехэ шуналтай, мүн бэлэгтэй ухаалан зохёогшо байһан юм. Дугарон доктор ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хүдэнтын сомоной, Агын районий соведүүдэй денутадаар нэгэнтэ бэшэ хуугагдахадаа, ажалша зоний хуудал байдалые хайжаруулха хэрэгтэ өөрынгөө ехэхи хубитые оруулан хүнүүдэй тоодо батаар ороно. Раднагүрэ Цыпгүевич хүдөөгтэй зоний элүүрые хамгаалагда таһалгаряагүйгөөр 42 жэл соо амжалта түгэсөөр хүдэлмэрилхэдөө, туйлаһан амжалтануудайнгаа түлөө гүрэн түрын шагнал хайрануудта хүртэнһэн, хүндэтэ тэмдгүүдээр, хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан габыатай.

Ажалшан хүнэй ами наһа абаралгада сэглэсгөгүй габыасын сэглэн, хүдэнтын больнигада Раднагүрэ Цыпгүевичта зориулагдаһан дурасхаалай самбар нээхэ хэрэгтэ нотагай захиргаан апаралаа табиха бээ гээд, энэ хөөрөөгөө дүүргэхэм.

Даши БАТОВЕВ, Буряад Республикын арадай врач, Россин Федерацин габыата врач.

тэмсэдэг, урагшаа ханаатай зоримгой хүн байһан. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ сэргэй ара талада Илалта нэрээлсэжэ, «Шэн габьяата ажалай түлөө» медальда зууршалагдаад, наһа бараһан Дамбын Балжамын шагналыг гэртэхиндэнэ барюулаха байгаат гэжэ баярай суглаан дээрэ сомоной зүблэлэй түрүүлэгшэтэй арсалдаһан Барадий

басагатай, намгыг ехэл хайрлаһан юм гэбэ: - Барадинни бусажа ерэхээ болёо даа, ни ехээр уйдажа, зобожо ябангүй, һайн хүнэй дайралдаа һаа, ниилэжэ, мурөө олохо байгаан, - гэхэн юм гэжэ Чимит Намсараевна мүнөөшье уялдаг. - Гүрэнэй байдал ходо нимэ

зоригго мохохо бэшэ, хүнэй ама хаража байнгүй дээшэн хэрэг барика, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэдэг һааб даа. Гурбан жэл үнгэрһэн хойно гэнтэ гэмнэ хоггүй сагааруулагдажа, түрмэхөө табигдаад, гэртээ бусаха замдаа ахадаа гэртэнэ оробо ха. Ехэ тушаал эзэлжэ байһан хүнэй арадай

ошоод, газаагаа наадажа ябаһан гурбатайхан басаганһаа асууһан - Ши хэпэй басагамши даа - Баядаһай Балаадин, - гэхэн яахамнайб. Халуун гэртээ ороһон үгэн нүхэртээ уулааһан ажабайдалаа үргэлжэлэ һэниинь тэрэ. Удаань хэһэн хүбүүд, нэгэ басаган тэрэ дүрбэн үхибүүтэй, дүрбэн айлайхи болоһон юм. Эхэн хүнэй оролдогдоор, алтан гэртээ эдэ бүгэдэ туйлагдаг гэжэ даа. Чимит Намсараевна али гансаардаанье һаа, үхибүүнэ үлдэхөөн дааруулангүйнэ бултсын дээдэ хургуулын болгоһон, хүмүүжэл түгээһэн хүргөөһөн габьяатай.

ХҮГШЭН ЭЖЫН ЖАРГАЛ

Һаяхан нэгэ таһил айлайдаа ороод гарахадаа, гүрэн түрэн ажабайдал ямар түргэн хубилдаг, хүнэй хуби заяан яһан һонёр эрьедэг юм гэшэб гэжэ гайхаа бэлэйб.

Үндэр һананай тэмдэг ержэл байна даа. Бага зэргэ юумэнһээ үбдэһэн хэбэртэй болоһон. Тээд хурьгэ, үхибүүднэ һайн даа, намдаа һанаагаа зобожол байха. Элдэбин һайн һайн эмүүдье асарад, памайгаа аргалжа, али болохоор дэмжэжэл байдаг. һаяхан нэгэ басагамни:

- Докторой, ламын эм ээжэлжэ байжа ягаа ехээр уулабта, муу бэшэ юм гү? - гэбэл.

- Үзэхыс үзөө, ябахын ябааб даа. Аһа зээпэрээшье хүл дээрэнэ гаргалсааб. Мүнөө миний үхэхэдминийс хэндэ ямар хамаа юм, - гэжэ тэрэнэйнгээ амьен хагаалһи гэхшэлэн Чимит Намсараевна столоо бэдэхэ хоорондоо үргэн хөөрөө дэлгэнэ.

Олоной эхэ хүн аад, ягаа муу аматай эхэнэр гэшэб гэжэ һанажашье болохот. Даниһе тиймэхэн бэшэ, һананайнгаа зэргээр юумэхэ үзэһэн лэ хүн гэшэн.

Нэршүүгэй (Нерчинск хото) ветеринарнуудые бэдэхэ техникум дүүргээд, Хелгын районной ветлечебнигыс даагшаар хүдэлжэ байтараа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадажа, японтоиние даралсаад ерэнэн сэргэнэ Балдано Барадитай 1946 ондо хуби заяагаа ниилүүдэн намтартай. Тэрэнэ хүбэлтэй хурса, буряад хэлэ бэшэгтэ, оршуулга номдо үзэмжэ дуртай, үнэн юумын түлөө унан

түрүүшынхиеэ түрмын үүдэ алхажархиба. Нютагайнгаа нэгэ хүнөөр арсалдаһан бэшэ, хари «зүблэлтэ засагта эсэргүүсэлтэ үүдэхэн» болоһонье, үнэн юумэ элэржэ, сүүдэй удаа табигдаһан гэдэг.

НОХОЙТОЙ ҮНӨӨТ ХОРМОЙГҮЙ, НОЁНТОЙ ЗАРГАЛДАГША НЮРГАГҮЙ

Хорёод, гушаад онуудһаа эхилээд, бүгэдэ зоной дунда бэе бээе заалсаха, арадай дайсапниие бэдэрхэ, анги мого болохоһоо эхилээд, гэмдэ ороһон эхэ, эсэгэнээ, аха, дүүһээ, ханилжа ябаһан нүхэрһөө арсаха унарнууд хүниие гайхуулахаа болиһон, тэрэ үедэ гүрэнэй хуули шанга, зонийн хүгэдэнги саг байгаал даа.

Түрмэхөө гараһан хүнһөө байха, юрын зоной хойноһоо хуули сахидат албанууд парин харажал байдаг һэн. Хэдэн жэл үнгэрөөд, «панмонголизмын хүдэлөөндэ хабаатай» гэжэ гэмнэгдээд, Барадий дахин түрмэдэ хаагдажа, зоной нодондо нурраггүй үгы болоһобо. Харюусалгата ноёд, хуули сахигнаад лэ хаана, юунэй болоһые харадаг, мэдэдэг һааб даа. Тиймэ гэмдэ ороһон хүнэй түлөө оролдоо һаа, хойноһоон, һубаридаһаха жэнээтэй саг...

ТҮРЭДӨӨ ХҮЙТЭРЭН ТҮМЭРНӨӨ ХҮЙТЭН

Нэгэ эхэтэй, нэгэ эсэгэтэй (Барадий хүндэ үгтэһэн хүбүүн), БМАССР-эй прокуратурын хүдэлмэриилэгнэ Будажабай Сэбээн ахан дүүгэйнгээ

байха гэжэ бү һана, хуули хубинье хубилдаг юм. Нэрэлһэн, гаргахам гэжэ үхибүүгээ бү төөриулэ. Барадингаа ерээшьегүй һаа, ураг түрэлнүүдэйнгээ урда хүндэтэй ябаха хүн гүһини, - гэжэ Харалдайн Базар хэлэжэ, һананайн зам залаһан юм гээд Чимит Намсараевна хэлэдэг. «Эрдэмтэй хүн эрдэни» гэхэн сээп үгы баримтаһан Барадий дээдэ хургуулитай болоһие оролдодог һэн. Эрхүүгэй финансво-экономическа институтай гурбадахи курчаа дайнда ошоһон Барадий Балдано

дайсантай уулзалга хойшолоһонтойһе байхадаа болохо саг. Түрэлһэн дүүгэйнгээ орожо ерэхэдэ, ехэ айгаа, нэг шарайдаа гараа ха. Үдүһөн һөөргөн хаб нэдэжэ гараад, үйлсэдэ гайхажа ябатараа, гуурһа нэгтэп ураг зохоолно Даширабдан Батожабайтай уулашаба. Урдахи, хойтохиёо мэдэхгүй Даширабданин аргагүй ехээр хүхижэ, гэртээ хүндэлжэ, хөөрэлдэжэ, түрмын телогрейкэ тайлуулжа, пальтоого үмдэхүүлжэ табиһан гэдэг. Тийгэн-нигэн гэртээ хүржэ

Муулар гомдолоо һанаһан Чимит Намсараевнагай оронойн хажууда эхэ зургаан зүйл хамгаамитанай туһын тулада үлэһэн бүхэндэ уншадаг «Этигэн» «Найман гэгээн» гэхшэлэе помуудые табидат аягын дээрэ байдаг. Тээд помуудайн хажуу хэбтэһэн улаан, нилээд зузаан хабнаг-хабтаһан хэбтэдэг.

Тэрэн соонь үхибүүдэй граматанууд, ажал болон дээдэ зургаанһаа үгтэһэн һайшаалнууд аһа зээпэрэйн һуралсаалыг амжаата - ведомостынууд... Дүрэн гэхэн тэмдэггүй, үргэлжэ табанууд.

Аһа басагамни, Натан Балдано «түрэлхидэй конкургүйгөөр» университетэ орсон хурьгэмни «Буряад Республикы габьяата юрист» гэхэн нэрэ зэргэтэй болоо гэхшэлэн хүрэн эхэн бахархан хөөрэлэ юумэнүүднэ мүнөө жэлдэ олоо даа.

Тэрэ сагай хатуу бэрхшээһэн улаан мяхаараа дабажа гараһан, өөрингөө ухаа шадалаар үринэрэйнгөө хуби заяа дархалалсаһан хүшлэн элэ жаргалаа үзэжэ, үшөө олон жам үбшэ зоболонгүй, бүһэн арьбадхажа ябаһай гэжэ хүшэн Тимфей НИМБУСОВ, Россин Журналистнууд холбоной гэрүүс

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Балдантонов.

ДЕМОГРАФИЧЕСКИЙ КРИЗИС В БУРЯТИИ

Недавно были обнародованы данные Госкомстата республики, касающиеся демографической ситуации, сложившейся у нас.

Цифры удручающие, заставляющие о многом задуматься.

По данным последней переписи населения 1989 года в Бурятии проживало 1038 тысячи человек. Напомним читателю, что миллионный житель республики появился на свет еще в 1986 году.

За период между двумя переписями с 1979 по 1989 год население республики увеличилось на 138,8 тыс. человек (на 15%).

Что же произошло за последние десять лет?

Численность населения республики начала снижаться с 1992 года. Политическим фоном негативных демографических процессов послужил развал СССР и начало радикальных экономических реформ. К сожалению, реформы проводились непоследовательно, пока они не выродились в псевдореформы в годы «ноднего» Ельцина. Иначе не было бы длительной стагнации, закончившейся обвалом рубля в августе 1998 года. Прогрессирующие ныне экономики Чехии и Польши убеждают нас в пагубности половинчатых шагов в экономической политике.

Если бы демографическая ситуация у нас в республике развивалась хотя бы на уровне застойных времен, в Бурятии сегодня проживало бы около 1,2 млн. жителей.

С 1992 года начался отток населения в страны СНГ (особенно в Беларусь, на Украину и в страны Балтии).

С 1993 года в Бурятии началась естественная убыль населения, т.е. умирать стали люди больше, чем рождаются. Многие пахотят этому весьма прискорбному факту простое объяснение - виноваты во всем реформы! А разве переход от людоедской экономики, когда, скажем, с каждым годом добывалось все больше железной руды, чтобы выплавить больше всех сталей в мире лишь затем, чтобы из этой стали

делать самые мощные в мире шагающие экскаваторы лишь для того, чтобы еще больше добывать ту же железную руду, к нормальной экономике, когда во главу угла ставится удовлетворение потребностей простого человека - не явление, вызванное потребностями паник граждан! Во времена СССР экономика развивалась не ради удовлетворения нужд рядовых граждан, а безмерных аппетитов ВПК. А ведь гигантские суммы, затраченные на гонку вооружений - это деньги, выброшенные на ветер.

Совершенно очевидно, что именно гонка вооружений сломала становой хребет экономики СССР. Политический же развал союзного государства был лишь вопросом времени. И едва ли кто мог это предотвратить!

Между тем, тенденция уменьшения рождаемости в славянских и балтийских республиках наблюдалась очень давно и постепенно набирала вес. В последние десятилетия прирост населения СССР обеспечивался за счет республик Закавказья (особенно Азербайджана) и Средней Азии.

Россию в последнее десятилетие постигла та же участь, что и страны Европы - отрицательный прирост населения и, как следствие этого, старение населения.

В Бурятии доля лиц в возрасте 65 лет и старше на 1 января 1999 года составила 8,6% в общей численности населения, а в 2016 году эта доля возрастет до 10,2%. Население же считается старым, когда удельный вес стариков превышает 7%. Итак, республика нерешагнула этот печальный рубеж!

Модель устойчивого экономического развития, к которой стремится Бурятия, может оказаться несостоятельной в силу чисто демографических причин.

По уровню общей смертности Бурятия занимает 65-е место среди 89 субъектов Российской Федерации, что, вообще-то, вещь неудивительная. Тревожным является тот факт, что средняя продолжительность жизни мужчин неуклонно снижается. Сейчас она составляет лишь 58 лет по сравнению с 60-ю в среднем по России.

Разрыв между средней продолжительностью жизни мужчин и женщин все увеличивается, достигнув уже 13 лет. Вот уж истинные актуальными становится призыв известного демографа советских времен Урланиса «Берегите мужчин!» Социальные последствия этого явления всем очевидны. Сколько женщин из-за этого обречены на одинокую старость! Конечно, можно отмахнуться от этой социальной проблемы тем, что одинокая женщина, мол, заслужила эту участь (такова видать ее карма). К сожалению, многовековой менталитет кочевых народов приучил нас весьма отрицательно относиться к незамужним женщинам. Обществу же пока не готово примириться с суровыми реалиями демографических процессов.

По рождаемости Бурятия занимает более высокую «позицию» - 14-е место. И это неудивительно. По этому показателю в прежние, «застойные» времена республика была в числе лидеров в России, паряду с северокавказскими республиками. И все же ситуация с рождаемостью в республике неблагоприятная.

Рождаемость за последние десять лет сократилась в 2 раза. В 2 раза снизилось число повторных рождений, в 3 раза - третьих и почти в 5 раз - четвертых!

Среднее число детей, рожденных одной женщиной за всю жизнь (так называемый суммарный коэффициент рождаемости) равнялось в 1999 году 1,46.

О том, что республика наша относится к депрессивным регионам, однозначно свидетельствует и отток населения из Бурятии. За прошедшее десятилетие республика потеряла 35,2 тысячи человек, в основном, трудоспособного населения. Большой миграционной подвижностью отличается молодежь в возрасте 20-24 года.

По национальному составу основную часть мигрантов составляют русские - 61% и буряты - 33%. Только за один 1999 год за пределы республики русских выехало на 3,9 тыс. человек больше, чем прибыло.

Пик возвращения бурятов на свою историческую родину, похоже, миновал. За 1999 год бурят прибыло на

«этническую» родину всего на 100 человек больше, чем выехало.

При сохранении современных тенденций в рождаемости, смертности и миграции (и пока ничто не говорит об изменении этой тенденции!) численность населения Бурятии будет неуклонно снижаться. При этом численность бурят относительно численности всего населения республики будет возрастать. Так, буряты, по переписи 1989 года, составляли около 23% всего населения республики. Сейчас они составляют около 28% населения республики. Наблюдается интенсификация миграция бурятов в пределах республики. В частности, переезд большого числа сельских жителей в города, особенно в Улан-Удэ.

Конечно, на вопросы об изменении национального состава населения, его образовательного уровня, количества семей и т.д. даст ответы Всероссийская перепись населения, которая состоится в октябре 2002 года.

Демографические тенденции очень тревожны. Демография, как мы говорили, может перечертить модель устойчивого экономического развития Бурятии. Исходя из этих тревожных тенденций, следовало бы задаться вопросом: создавать благоприятные условия для иммиграции. Вопросы иммиграции неоднозначно воспринимаются многими.

Но тут каждый должен понимать, что мы стоим перед дилеммой: или экономическое развитие и процветание, или стагнация экономики и нищета.

Откуда придут иммигранты или как сейчас модно говорить, гастарбайтеры? Вероятнее всего, из стран Центральной Азии, Кавказа и Китая.

Уже сейчас то небольшое количество иммигрантов, в основном, из Китая, Монголии и Азербайджана, вызывает определенное социальное напряжение. Пока на бытовом уровне. А дальше?

По материалам Госкомстата подготовил Бато-Доржо СОДНОМОВ.

Байгалай Үдэр

Цырендулма ДОНДОГОЙ

БАЙГАЛАЙ ЭРЬЕДЭ

(«Эхэ тухай хоёрдохи поэмэһээ» бүлэг)

Нарата түбигэ
наггин уһата Байгал
далай хэзээ би
болоһон бэ - хэн
хэлэхэб? Энэ асуудал
эрдэмтэдэйшье, эгээлэй
зонойшье ухаан
бодолые тамалдаг
ехын эхэ таабари
болошонхой бшуу.
Гэхэтэй - яахатай,
Зүүн Сибирьтэ
я м а р ш ь е б
шалтаганаар, магад,
газарай хүдэлхэнһөө
боложо гү гаа -
шуйлай эхэ сүмэрэл
болоод, нуур-далай
тогтоһон гэжэ
т а м а г л а г а г .
Юрэнхыдоо, Байгалай
би болоһоор 25
миллион жэл үнгэрөө
гэһэн тухаймжалал
би.

Хэдынэйшье үе
сагта романтигууд
ото байгаа. Энэ замби
түбигэ хүн
түрэлтэнэй байгаал
сагта романтигууд
барарахагүй.

Орон доторнай,
республика доторнай
ү й л э г б э р и и
хүгжэлтын хэлэшгүй
доошоо унабашье,
с о ц и а л ь н о -
э к о н о м и ч е с к а
дугтаралтанууд
романтигуудай ханаае
балай зобооногүй,
өөдоо үлхэн
толгойень нуга
дараагүй, урагшаа
тэгүүлхэн найхан
һ а н т а а е н ь
бүрхэтүүлэнгүй.

Имагтал иимэ
романтигуудай ашаар
25 миллион жэл соо
анха түрүүшынхэ
Байгалай түрэн үдэр
тэмдэглэгдэхэ болоһон
байгаа. Энэ хэрэгтэ
Бурядай, Эрхүүгэй
залуушуул эмхидхэлэй
эхэ хүдэлмэри хэлэн
байна. Эндэ нэн
түрүүн «Фирн» гэжэ
клубай гшүүдэй үүргые
тэмдэглэхээр.

Наггин Байгалайнгаа
түрэн үдэрэй
тэмдэглэгдэхэсэ
байхада, би - һэрг
гэһэн юумэнгэ һэрбэгд
гэтэр гали ургашадаг
пост һэн хойноо энэ
үйлэ хэрэгтэ оорынгоо
хубитые оруулха гэһэн
хүм. «Байгалай эрьедэ»
гэһэн зохёолни
г а н с а х а н ш ь е
уншагшын сэдхэлэй
хүбшэргэйе дайраа
һаань, миши зорилго
гүүрээ гэжэ баясахаб.
Автор.

Эгээл наггин дурасхаал
болгон,
Эжынгээ асархан шулууе-
Байгал далайн эрьенээ
олоһон
Байбан хүхэ шулууе
Хаянгүй хадагалжа ябанаб
ото-
Хада байсын хэмхэрхэй,
Хаанашье ошоходоо,
нахюуһан мэтэ,
Ханзынгаа оёрто хэнхэйб.
Дүшэн хоёр оной нажар
Дүрбэн эршүүлтэй
хамһалсан,
Эмниг адуу ургалан
намнажа,
Эжым шуумгай барилсаа
һэн.

«Эмнигшэ хүнэй хани
нүхэрши,
Эмнигшэ байхаш, оншоһон.
Эрхүү хото эмнигүүдые
хүргэлши,
Эдэһни фронт ошохол!» -
Гэжэ ноёд эжыдэм хэлээ,
Гэнэн эжымни арсаагүй.
«Эрхүү ошохогүйш!» - гэжэ
эрхэлээд,
Эжыгээ бишье гасаагүйб.
Могзон хүрэтэр бэлшээбэ
адуугаа,
Монсогорхон болотор
таргалуулаа.
Могзоной үйлсоор сэхэ
туугаад,
Моридоо вагонуудта
оруулаа.

«Нургамал морид юунһээш
доро,
һуушаха гэдэргэ
шархаагаад.
Эмнигүүдын шэжэрэлдэн,
вагон худар
Эгтээ орошохо шагаһаар», -
Эжымни бусахадаа нигэжэ
хоороо,
Эжэлшээһэн моридоо
хайрлан,
Эрхүүдэ тушаахаһаа урид
оороо

Эдээлүүлээ, зүрхээ хайлан.
Байгалые тойрожо тэрэл
ошоходоо,
Байсын шулуу олоо.
Байгал тухай эхэл зохидоор
Бахархан хоороо оло.
«Байгалай эрьедэ»
поездомнай зогсоо,
Байгалдаа доро дохёоб.
Уһынь уугааб, сэлмээ
досоом,
Уһаарнь моридоон
зулзагадаа...
Далайшье бол Байгалнай
газаа далайдал,
Дабһаар анхилжа
байгаагүй.
Хэнтэглэн, Байгалдаа гараа
далайдаг
Хэрээгышүүл эрьедэнь
байгаагүй.

Гурбан зуугаад гол
горхонһоо
Гулидхана уһаа Байгалнай
Салгидхан үрижэ байгаагүй
зоргондоо,
Сарюунаар сахяа
байгаалия!
Эжымни наһандаа гансал
дахин
Эрьедэш Байгал, эрээ.
Зүрхэндөө дүрьеш
наггинаар тахин,
Зүүдэндээ тоогүй эрьедэ.
Угсаата зомнай хэр уһаа
Ууган далайгаа тойрон,
Наһаараа ябахандаа, наггин
уһаа
Намагтай худхаагүй дайран.
Ой модондоо гамтайгаар
хандажа,
Ойхондоо һуухадаашье
тогтон,
Угаадаһаа далай руугаа
аджажа
Угсаатамни үзоогүйл огто!
Араднай Байгалые наггин
гэжэ
Аманай гоёынхи нэрлээгүй.
Амһартаашье уһан соонь

Шэһэрэн замагтаа
орёолдоо.
Заводой, комбинадай
угаадаһан хоротой,
Загаһанай хоолшье
хорлогдоо.
Хэдэн зуугаадаараа хаб
загаһан
Хэбтэшээ урилжа зугадаад,
Элһэн дээгүүр үхэжэ
хосорнол,
Эльгэндээ нягааад
зулзагадаа...
Далайшье бол Байгалнай
газаа далайдал,
Дабһаар анхилжа
байгаагүй.
Хэнтэглэн, Байгалдаа гараа
далайдаг
Хэрээгышүүл эрьедэнь
байгаагүй.

Гурбан зуугаад гол
горхонһоо
Гулидхана уһаа Байгалнай
Салгидхан үрижэ байгаагүй
зоргондоо,
Сарюунаар сахяа
байгаалия!
Эжымни наһандаа гансал
дахин
Эрьедэш Байгал, эрээ.
Зүрхэндөө дүрьеш
наггинаар тахин,
Зүүдэндээ тоогүй эрьедэ.
Угсаата зомнай хэр уһаа
Ууган далайгаа тойрон,
Наһаараа ябахандаа, наггин
уһаа
Намагтай худхаагүй дайран.
Ой модондоо гамтайгаар
хандажа,
Ойхондоо һуухадаашье
тогтон,
Угаадаһаа далай руугаа
аджажа
Угсаатамни үзоогүйл огто!
Араднай Байгалые наггин
гэжэ
Аманай гоёынхи нэрлээгүй.
Амһартаашье уһан соонь

Эмнигшэ хүнэй хани
нүхэрши,
Эмнигшэ байхаш, оншоһон.
Эрхүү хото эмнигүүдые
хүргэлши,
Эдэһни фронт ошохол!» -
Гэжэ ноёд эжыдэм хэлээ,
Гэнэн эжымни арсаагүй.
«Эрхүү ошохогүйш!» - гэжэ
эрхэлээд,
Эжыгээ бишье гасаагүйб.
Могзон хүрэтэр бэлшээбэ
адуугаа,
Монсогорхон болотор
таргалуулаа.
Могзоной үйлсоор сэхэ
туугаад,
Моридоо вагонуудта
оруулаа.

«Нургамал морид юунһээш
доро,
һуушаха гэдэргэ
шархаагаад.
Эмнигүүдын шэжэрэлдэн,
вагон худар
Эгтээ орошохо шагаһаар», -
Эжымни бусахадаа нигэжэ
хоороо,
Эжэлшээһэн моридоо
хайрлан,
Эрхүүдэ тушаахаһаа урид
оороо

Эдээлүүлээ, зүрхээ хайлан.
Байгалые тойрожо тэрэл
ошоходоо,
Байсын шулуу олоо.
Байгал тухай эхэл зохидоор
Бахархан хоороо оло.
«Байгалай эрьедэ»
поездомнай зогсоо,
Байгалдаа доро дохёоб.
Уһынь уугааб, сэлмээ
досоом,
Уһаарнь моридоон
зулзагадаа...
Далайшье бол Байгалнай
газаа далайдал,
Дабһаар анхилжа
байгаагүй.
Хэнтэглэн, Байгалдаа гараа
далайдаг
Хэрээгышүүл эрьедэнь
байгаагүй.

Сэнхирлэнгүй уһаншин
байна.
Намайе утган наггин
Байгални
Намхалзан ханаа алдана.
Гүн сээжэдэнь гуниг байнал
ха,
Гүндүүгээр эрьедэ альгадана.
Гэмтэй юумэдэл гүддын
зогсоном,
Гэрдэнэ Байгал сэдхэһыем.
Засагайнгаа алдуугай түдоо
тоосоном,
Зарсашоод байгаа этигэлни.
Химнин хорон - амниай
хорон,
Хинтээ гараһан бэшэ,
Хүнэй гар сооһоо мултгаран,
Хүүесэ уһанда лэбшээ!
Шэгшын шэгшэн жараахай
хорхой
Шэһэрэн замагтаа
орёолдоо.
Заводой, комбинадай
угаадаһан хоротой,
Загаһанай хоолшье
хорлогдоо.
Хэдэн зуугаадаараа хаб
загаһан
Хэбтэшээ урилжа зугадаад,
Элһэн дээгүүр үхэжэ
хосорнол,
Эльгэндээ нягааад
зулзагадаа...
Далайшье бол Байгалнай
газаа далайдал,
Дабһаар анхилжа
байгаагүй.
Хэнтэглэн, Байгалдаа гараа
далайдаг
Хэрээгышүүл эрьедэнь
байгаагүй.

Архи эрьедэнь нэрээгүй.
Хоридохин зуун жэлэйхинд
яахадаа
Хоро хүргообинд
далайдаа?
Хожомдожосье һаа, угаа
ядахандаа
Хорлогшодто мунса
далайгадаа!
«Уһа сэбэрлэхэ системэ», -
гэнэбди,
Уладай ноёд бүтлэхэдөөд.
Байгаалине хазаарлаха
гэжэ гэнэдэн,
Байгалдаа гараа
хүргэхэдөө,
Байгаалин алдууе заһаха
гээ гү?
Байгалые үгы хэхэ гээ гү?
Байдалаа оодэнь татаха гээ
гү?
Байгаалиндаа ехээр сэсэрхээ
гү?!
Эжымни Байгалдаа гансал
дахин
Энхэрэн тиэхэдэ ерээ.
Зүрхэндөө дүрьеш
наггинаар тахин,
Зүүдэндээ тоогүй эрьедэ.
Эжынгээ хоорэһые наһан-
наһан,
Эрьенэб шамайгаа,
далаймни.
Сэлэнгын адагта тунахай
манан,
Сэнхир аласташ баглайрна.
Сэгээхэн Байгалые аршалха
тухай
Сэнтэйхэн тогтоолнууа
абтанхайл.
Сэлэнгын урасхаал Байгалаа
буданхай,
ЦКК байгаалине «утанал».
«Тэн тэрээгүй шүдэгоороо
магтанхаар,
Тэмсэлдэ шуумайжа ороол
һаа,
Байгалаа хамгаалха бэлэйт
батаханаар,
Байбан эрьенэб гороолон!» -
Хүбүүдтэ нигэжэ хэлэхэдэм,
тэдэ
Хүрхылгэн сээжээ бодонол:
«Бэерээ хаана байгаабиш?»
- гэлдэн
Бэлээр торгожо утанал.
Нэрэ солотой зариманда
орходоо
Нэрэгүй нэхытэ ябаалби.
Тэмсэлдэ бээе үгылэнгүй
ороходоо,
Тэнэ гэнхүүлшэхээр
ябаалби.
Далая таһа татуулаһан
зүгүдэл
Далтиржал ябаха һэн гүб?
Үнэнне бэдэржэ, ямар
зүүдээр
Үхэтэрөө тэнэхэ һэнбиб?..

Байгалай түлоо ородой
хүбүүа
Байлдаа хээл эрэлхэгээр
Гэмнэл адхараа хэдэн пүүа -
Гэдэргэнь татаагүй
тэрээгээр.
Байгалай түлоо хүсөө
нэгэдхэжэ
Байлдаанда жагсахын
орондо
«Засаг»-бурханай
амые гэтэхэжэ,
Зальбаран зогсообди
барандаа!
Байгал далайе наггинаар
сахилга
Балай хэрэгтэй байгаагүй -
Эзэлһэн тушаалаа алдангүй
сахилга
Эрьюулжэ зүрхыемнай
байгаа гү?
Үндэр тушаал эзэлхэ бүрээ
Үнэтэй болоноб гэжэ,
Зонние шэрүүнээр зонхилхо
бүрээ
Зохидоор харагданаб гэжэ,
Олонһоо шэлэгдэһэн
бүргэдби гэжэ
Омогорхон ханаханы
гэнэтэй,
Бултан дээгүүр ниндэнэб
гэхэдэш,
Буудал бууха гэнэдхээн!
Хожомойнгоо саданарта
хүүрээ дэбхүүлэн,
«Хоротон, харатан!» -
гүүлэн,
Орхинон нэрээ орогүй
дэбхүүлэн,
Ошохо гээлгүй һаа
бултуулан,
Агаарта үлгоод
тогтоолнуудые баран,
Арбайлдажа байнхаар
масагүй,
Арсалан зорингоор Байгалаа
абаран,
Агуу тэмсэлдэ жагсаай!
Далайгаа сэбэрхэн зандань
байлабалай,
Дайда нютагнай
абарагдахал һэн.
Тоонто түбидоо гансахан
Байгалнай
Толнөө мүнхэ бадаргахал
һэн!..
Эгээл найхан дурасхаал
болгон,
Эжынгээ асархан шулууе -
Байгал далайн эрьенээ
олоһон
Байбан хүхэ шулууе
Хаянгүй хадагалжа ябанаб
ото -
Хада байсын хэлтэрхэй,
Хаанашье ошоходоо,
нахюуһан мэтэ,
Ханзынгаа оёрто хэнхэйб...
Мүноо Байгал дээгүүр
үдэшлэн
Мүшэд олоороо унахадаа,
Эжымни тиэхэдэ Эрхүү
үдэшлэн
Эмнигүүдэй нюдэндэл
һанагдаа!
Байгалай сарюун уһанһаа
ундалаад,
Байлдаанда ошонон
ардагуудта
Дайша баатар хүбүүднай
һундалдаад,
Даагаа һүүлдэн гардалдаа,
гү даа?
Эжынгээ хэлэһые наһан-
наһан,
Эрьедэб шамайгаа,
далаймни.
Сэлэнгын адагта тунагша
манан
Сэдхэлдэм хүндөөр
баглайрна.
Эжынгээ дурасхаал
болгожо, эрьедэш
Энээхэн шулуугаа
дурдалайлби.
Домог болошонгүй, үсын
үдэ
Долгилжол байһайш,
Далаймни!

«БУРЯТИЯ МОЛОДАЯ» – ДЕЛЕГАТ ФОРУМ

На днях детский пресс-центр «Бурятия молодая» получила подтверждение на участие во Всероссийском форуме юных журналистов, который пройдет в Москве 24-30 августа этого года.

Хорошо помню в начале прошлого учебного года, когда родители приволили своих детей на спецкурсы по основам журналистского мастерства сетовали - мол, ему некуда себя деть, слоняется по дворам... А сейчас все наоборот, не хватает времени: что-то пишет, куда-то звонит, целыми днями сидит в библиотеках, ездит по редакциям...

На самом деле, ребята усвоив основу журналистики, пытаются развивать свои способности, утвердить самого себя в кругу друзей, знакомых. Поэтому малая пресса - это не маленькая пресса. Она является

сильнейшим средством для публичного самоотражения детей и молодежи. Юноки знают, что газета это не просто лист бумаги, на котором что-то написано. Она, как живой человек, способна взволновать и успокоить, огорчить и обнадежить, зажечь и повести за собой.

На мой взгляд, у ребят прошедших спецкурс по медиакультуре, лучше развиты коммуникативные способности. Они лучше оценивают теле-радиопередачи, приобретают навыки в журналистском деле. Так юнкоры провели анализ детских радиопередач и хотели бы услышать проблемные «живые» передачи.

Отрадно, что все взрослые газеты всегда представляют свои страницы детям. Так многие дети хотят писать и печататься, с ними нужно работать, давать социальное пространство. Ведь

они хотят понять общество, в котором живут. Готовя материал, юнкоры расширяют свои знания. Так шаг за шагом, через упорный труд и энтузиазм, порой через неудачи, достигаются личные успехи детей, и из которого складывается общая удача. К примеру можно назвать имена участников предстоящего форума: Лубсан Бадмаринчинов, Олег Мельников (школа №56), Женья Цырепова (гимназия №3), Ангия Шабаева (школа №32), Батор

Цыдендамбаев (школа №17).

В конце августа их ожидает ответственная миссия принять участие в работе форума и съезда юных журналистов, где будут подведены итоги деятельности лиги малой прессы.

В рамках форума пройдет научно-практическая конференция руководителей изданий объединений юных журналистов, состоится обсуждение книги профессора Сорбонны Жака Готье «Школьные и лицейские газеты, как средство самоотражения личности учащихся».

Сейчас участники форума точным ходом готовятся: ищут рефераты, собирают материалы для будущих публикаций, выставочного стенда. Похвально, что ради будущей цели ребята проявляют завидное усердие.

Президент Республики Бурятия Леонид Потапов в курсе новостей и держит руку на «пульсе» жизни республики. И на этот раз поддержал юных талантов.

Секретарь Союза журналистов РБ А.Р. Багдасаров всегда находит время, оказывает информационную поддержку юным коллегам в процессе совместной деятельности.

Так живет и пробивает себе дорогу юнкорское движение, выражая взгляды юных на мир.

Детская пресса - огромный проект, распространяющийся во всем мире. И юнкоры «Бурятия молодая» вносят посильный вклад, участвуя в таких фестивалях. И мы готовы работать...

Людмила ДОРЖИЕВА, руководитель пресс-центра «Бурятия молодая»

АМГАЛАНТА НЮТАГАЙМНИ ДОМОГУУДНАА

Ямар шотаг дэлхэй дээр эгээл хайхан бэ? Хүн бүхэн энэ асуултад адлар харюусаха - миний шотаг лэ эгээл хайхан гэхэ. Минийшье ханахана, Амгаланта нютагхаам хайхан газар олдохогүй даа.

Амгаланта гэж нэрэнийшье «амгалан» гэхэн үгэһөө гарахан байха. Ямар гоё, шод баярлама байгаалитайб! Жэлэй дүрбэн сагта маанадай сэдхэл уярууддаг. Аяма зунай халуундашье, үбэлэй эгээл шанга хүйтэндэшье ходоодоо адли уриханаар оймнай хүлээдэг. Ходоодоо ногоохон хасуури нархан соогуур, хун сагаахан хуһад соогуур ябажа, ойн зөөлэхэн шэрдэг дээгүүр гэххэлжэ, сэбэр агаараар амилжа ябахата гоё даа!

Үндэр томо хаянууд миний нютагым бүхы тэрхээн тойрожо, хайн ябахыемнай харалсажа байдаг ёһотой. Эдэ гоё таланууд, томо хаданууд тухаймнай олон домог түүхэнүүд бии.

Аяма дулаахан зунай үедэ

ообо уулаа тахилганан эхилхэдэ, нютагай зон бага эхэгүй, хүгшэн залуугүй сугларжа, хадануудаа тахидог, орон дэлхэйдэ мургэдэг, үргэдэг ёһо заншалтай. Бидэ баганаа эхилжэ тэрэ найрнуудта хабаадалсадаг, болохо үдэриень хүлээжэ байгша нэмди. Тэрэ найрта элдэб нааданууд үнгэргэгдэдэг. Мүн үргэн талын дундуур хурдан хүлэгүүдэй урилдаашье харалан гэршэб. Тийхэдэ мүнөө би орьёл үндэр Шэбээтэ баабай ба байгаалин шэмэг Булган тала тухай хүгшэн эжынгээ хөөрөө бэшэхээр ханшаб.

Урда сагта энэ үндэр хадан энгэртэ Бабжа Барас Баатар шэбээ бари байрлахан юм гэхэ. Нэгэтэ манатайшаг үглөөгүүр шэбээһээнь гаража, нютагаа хаймадан хаража, хайхашаажа байхатаа, оршон тойропоо хаража, аюулта дайсан дүтэ дэргэндэ харагданагүй бээ гэжэ шалгахадань, хараани холо газарта хүрэг сэрэг урагшаа дабшажа ябанан шэнги болобо.

Үбгэн паһатай боложо, нюдэһэнь хараа булашаг болоһон байгаа. Удариданшье сэрэгэ дахуулаад ябана гэжэ хараба. Булам тосхонһоо саашаа алад гаража ябахата, мүнөөшье хүрэг шарһад хубаридаан байдаг. Тийгээд Бабжа Барас баатар тэрэниие хараад, бушуу түргэн шэбээдэ ороод, номо наадагаа гаргажа, харин дайсанай харатайшье хаань, хурдан голдмни сэхэ ошожо, хажуу таладань хархайжа ябанан ударидагшын толгой таһа татаһа гара гэжэ шэбшээд, табижархиба ха. Шэдитэ голдмни сэхэ ошожо, ахалагша нарһанай оройнь абажархё юм гэжэ хэлээ нэн. Тийгээд Бабжа Барас баатарай шэбээһээнь үндэһэлжэ, энэ хадамнай Шэбээшэ баабай гэжэ нэрэтэй болоһон гэлсэдэг.

Дүтын шотагай нэгэ залуу хүбүүн зунай найрта болоһон бүхэ баридаанда буатые илажа, бүхын нэрэдэ хүртөөд, тогооной архийн хатууе амасаад, ехэл зориг оролхой: «Би хадаа абарга

ехэ хүсэтэйб, намайе диилэхэ бүхэ оршон тойрондо олдохогүй!» - гэжэ байгаад хайрхаба ха. Тийхэдэнь хүн зон хэлэбэ ха: «Ши Бабжа Барас баатартай туршаад үзэ, тийгэһэн хойноо ехээр ама-гараарай». Хүбүүн халуун дундаа моринодоо нуужа, Бабжа баатарые бэдэржэ олобо. Хүбүүнэй ерэхэдэ, Бабжа баатар шэбээһэйнгээ газар шэнгэ хуһаар хүхын эшэ дархалжа нууба. Тэрэ үбгэнһөө: «Би Бабжа баатартай хүсэе үзэлсэхэм, намайе хэишье диилжэ шадахагүй, тэрэниие хаанаһаа олохобиб?» - гэжэ асууба. Би байшаб гэжэ үбгэжөөл бодолгондоо эшынгээ хуһа шагхаханаар бажуухадань, тэрэһээнь шүүһэн доошоо дунажа байба. Үнөөхи хүйхэр бүхэмнай нимэ юумэ болохыень харахатаа, үгэшье хэлэнгүй моринодо мордоод, нөөргөөшье харангүй харайгажа ябашанан юм гэхэ. Үбгэн хэды паһатай болобошье, залуугайнгаа бар хүсэ алдангүй байжа, залуу хүбүүнэй хүрхэй зангыень

дарахан байгаа. Горхо харааһааад, гуталаа бү тайла гэлэһэн ошон үгэ таарамжатай байһа.

Хаашуул хадануудай үбэрээдэ, үдэ голон хоншоороо нэмжынэн хабтагай үргэн талын дундуур Бабжа Барас баатар олон тоото сэрэгэ дахуулаһаа моринойнгоо жолоо һуль табинхай яаралгүйхэнь гэххэлүүлжэ ябатарнь, урагшаа ябуулан тагнуулашын ерэхэ харин сэрэгэй довтолгоорохоё ябанан тухай мэдүүлэбэ. Бабжа Барас баатар хүдэр хүлөөрөө хүлэг мориёо ишээр хуга харайган гүйлгэшэбэ. Тийхэдэнь толгой дээрээ булган малгайн тогтонгоо хойшоо хиндэжэ унашаба. Унаһан малгайгаа абаха сүлөөн түрэн гараһан дайдынгаа түрэл арадайнгаа эрхэ сүлөөн хамгаалхаяа гүйлгэшэбэ ха юм. Тэрэ гэхэһинээ хойшо энэ талаа «Булган тала» гэжэ нэрлэдэг болоһон домогтой.

Түмэн МАНИБАДАРАЕВ, Хорин аймагтай Амгалантын дунда хургуулин шаб

НАРКО – БОДОСУУДНАА НЭРГЫЛЭН

Мүнөө үедэ наркоманида, СПИД үбшээдэ анхарал табиһгүй байжа болохогүй.

Энэ талаар СПИД үбшээһөө нэргылэмжын республикын түб, «Молодые львы» гэжэ өөрын эрхэтэй залуушуулай нэгдэлтэй хамта ехэ ажал ходо ябуулжа байдаг. Эдэ үхибүүд энэ түб дээрэ хургуули гаранаһаагаа һүүлдэ үнэмшэлгэ абаад, «волонтер» нэрэтэй боложо, энэ ажалаа түлбэригүйгөөр ябуулдаг. Наяар эдэмнай Зэдэн аймагаар нэргылэмжын ажал ябуулаад ерэбэ. Зэдэ, Сэлэнгэ, Хягта нютагуудаар «конопля» гэжэ шанга наркотик ургамал таранхай гэжэ мэдээжэ. Олон зон хара тамхи татадаг болоһой. Энэ ехэ аюултай хэрэг гээшэ.

Зэдэн аймагай 12 нютагуудаар 1420 гаран хүнүүдтэй уулзажа, наркомани, ВИЧ үбшээһүүд тухай

ойлгууламжын ажал эмхидхэжэ, концерт-наада харуулаа. Үнгэрһэн жэл соо тус нэгдэлтэй залуушуул Улаан-Үдэ,

Гусиноозерск, Хягта, Сэлэнгэ, Хори, Бэшүүр нютагуудаар нэргылэмжын ажал ябуулан байна. Эдэ олон нютагуудаар

ябахадань, харгын мүнгэ СПИД үбшээһөө нэргылэмжын түб түлдэг.

Зэдэн өөһэдэн хүтэлбэрин захиргаанай толгойлогшо Ж.Д.С. Батуевтай тогтоолоор эмхидхэлэй комитет байгуулагдаһан байна. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, Н.И.Токарева, Е.И.Жилина, Е.Д.Галей, Н.В.Сухарова болоно. Зэдэн ТМО-гой ахмад врач С.А.Пастыковай үгэһэн машинаар бидэ 1100 гаран километр ябажа, үглөөнэй 9 сагһаа хүннэй 2-3 саг бологор ажалаа бүтээгээбди. Нютаг бүхэндэ маанадые анхаралтай шагнаһандань, бэе бээ ойлголсоһондоо баяртайбди.

Зинаида МИХАЙЛОВА, СПИД үбшээһөө нэргылэмжын түбэй врач-методист.

Арьяна БАЛМАЖАПОВА

ЖАРГАЛАЙШ УТАНА ГҮРЭНЭЙБ

Хүхэ агаарта оршомоор Уйдахар гашуудалыеш тараһанһаа

Хүнгэн далбагата онгосоор Зүүдэнэйш олтирогто ошоһонһаа

Харасыеш гайхан, шэртэн Урдынхидаал ханааш зобоһонһаа

Хажуудаа амисхаалыеш мэдэрһэнһаа

Залуу наһаяа үнгэргэһэнһаа

Хээээдэшьеб зүрхыеш эзэлһэнһаа

Ухаан бодолдош ороһойб. Хани нүхэрһини болоод, Жаргалайш утана гүрэнэйб.

Энэ үгэр хүнэй үнэ абаа наа, амгалан тэнюун байдалга найн.

Гарагай 4-дэ хуушанай 16 (августын 16).

Улаан мориц, 7 улаан мэнгын, модондо нуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, Наранда, нарада, бусад

дасан (дуган) заһабарилха, дасан (дуган), сэргэ бурхан арамнайлаха, номпол хэхэ, бисалгал хэхэ, баярта ушараа тэмдэглэп найрлаха, хяһа гаргаха, буянта үйлэ үйлэдэхэ, модо нуулгаха, дарсаг үлгэхэ, эм найруулаха, дасан, субарга арамнайлаха, уранай ажал эрхилхэ, аршаанаар бөө

XVII ЖАРАНАЙ САГААН ТҮМӨР ЛУУ ЖЭЛ

НАМАРАЙ ЭХИН ХҮХЭ БИШЭН НАРА

Буряад литэ	14	15	16	17	18	19	20
Европын литэ	14	15	16	17	18	19	20
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа лара понед.	Мягмар Марс вторник	Лагба Меркури среда	Пүрдэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	хүхэ луу	хүхэгшэн могой	улаан морин	улаагшан хонин	шара бишэн	шарагшан тахяа	сагаан нохой
Мэнгэ	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ
Нуудал	уһан	уула	модон	хиц	гал	шорой	түмэр

Гарагай 2-то шэнын 14 (августын 14). Энэ нарада 14-нэй үдэрнүүд дабхасалдаба.

Хүхэ луу, 9 улаан мэнгын, уһанда нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиха, бисалгал хэхэ, далага абаха, аршаан, эм найруулаха, дасан (дуган), субарга, бурхан бүтэхэ, тэдэниие арамнайлаха, бушын хахил хүртэхэ, наһанай хүсэ арьбажуулха, шэнэ газарта гэр бариха, хадаг тахиха, бэри буулгаха (9 улаан мэнгын заһал хүүлээд), уранай ажал хэхэ, ада шүдхэр номгодохо, цүүхэ, хубсаһа эсхэхэ мэтын үйлэнүүдтэ найн. Зүгөөр балин гаргаха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, замда гараха, онгосо, һала дархалха, хүүргэ, модон тээрмэ бариха, шуһа ханаха, төөнэхэ, хүрһээ зөөлөрүүлхэ, газар малтаха, хүниие туляаха, ехэ уһа гатаалха, дошхон газар номгодохо, заһаһа бариха, амитанай ами таһалха мэтын үйлэнүүд сээртэй.

Энэ үгэр хүнэй үнэ абаа наа, эг зөөрин, малай гарса болохо.

Гарагай 3-да шэнын 15 (августын 15). Дүйсөн үдэр.

Хүхэгшэн могой, 8 сагаан мэнгын, хада уулада нуудалтай үдэр. Лусууд буудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, лусууд, тэнгэри тахиха, саш тахиха, лун абаха, мори, сар нургаха, үбшэ аргалха, дасан(дуган), субарга, сэргэ бурхан бүтэхэ, тэдэниие арамнайлаха, буян үйлэдэхэ, аайсанниие болон ада шүдхэр дараха, бүлынгөө амгалан байдалай түлөө үргэл хэхэ, далага абаха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Харин нүүхэ, хүншүү хэрбоһо гаргаха, үрһээ тариха, наһа барагшые хүдөөлхэ, хадаг тахиха, бэри буулгаха, эм найруулаха, замда гараха, модо отолхо, үндэһэтэйнь унагааха, бороогой уһа тогтоохо, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, гүрэм уншуулаха, ехэ хэрэг эхилхэ, тушаал эзэлхэ, бэлбэлһэн хүнтэй уулаха, бэлэг үгэхэ, хутага бүлөүдэхэ, эритэ мэсэ дархалха, хюмһа абаха мэтын үйлэнүүд хориолтай.

юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, тэнгэри тахиха, бисалгал хэхэ, модо нуулгаха, гэрэй нуури тахиха, шэнэ гэр бариха, эм найруулаха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, зурхай шудалха, бүлынгөө амгалан тэнюун байдалай түлөө далага абаха, хубсаһа эсхэхэ мэтын үйлэнүүдтэ найн. Гэхэ зуура нүүхэ, топ шэнэ газарта бууса түхээрхэ, хадаг тахиха, бэри буулгаха, наһа барагшые хүдөөлхэ, арамнай хэхэ, замда гараха, засаг буляалдажа хэрэлдэхэ, хөморолдохо, заргалдаха, хубсаһа эсхэхэ, шэрдэг бүрихэ, мори худалдаха, худалдажа абаха, мори урилдааха, тангариг үргэхэ, модо отолхо, шуһа ханаха, төөнэхэ, мал үүсэхэ, хүншүү хэрбоһо гаргаха мэтын үйлэнүүдтэ муу.

Энэ үгэр хүнэй үнэ абаа наа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 5-да хуушанай 17 (августын 17).

Улаагшан хонин, 6 сагаан мэнгын, хиндэ нуудалтай үдэр. Лусууд байдалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиха, хэшэг уриха, далага абаха, аршаанаар угааха, нүгэлөө пананшалха, тантрын таринпуудые уншаха, абаһанаа бусааха, замда гараха, гэрэй нуури тахиха, шэнэ гэр бариха, тараг бэрхэхэ, айраг халааха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, наһа барагшые хүдөөлхэ, үзэгтэ нураха, бурханай ном уншаха, эһээбэри тахиха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Харин хубсаһа эсхэхэ, тушаал даажа абаха, шуһа ханаха, төөнэхэ, дарсаг үлгэхэ, тангариг үргэхэ, суглаа зарлаха, тээрмэ бариха, юумэ бузарлаха, хүниие үзэн ядаха мэтын үйлэнүүд хориолтай. Хадаг тахиха, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ тухай дасанһа асууха гэнэ.

Энэ үгэр хүнэй үнэ абаа наа, шэг шарайн үнгэ муудаха.

Гарагай 6-да хуушанай 18(августын 18).

Шараг бишэн, 5 шара мэнгын, галда нуудалтай үдэр. Обоо тахиха үдэр. Бурханда, сахюусанда мүргэхэ, зальбарха,

ариоудхаха, хани нүхэдэй аша туһада найдаха, түрэлхидэй хоорондох холбоо бэхжүүлхэ, гэрэй нуури тахиха, тараг бэрхэхэ, айраг халааха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Зүгөөр худал малтаха, газар хахалха, хубсаһа эсхэхэ, оёхо, хубсаһанай гоболто хэхэ, далага абаха, замда гараха, нүүхэ, үрһээ тариха, мал үүсэхэ, эблэрхэ, шулуу шорой хүдэлгэхэ мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр. Бэри буулгаха, хурим түрэ, наһа барагшые хүдөөлхэ тухай асуудалаар дасанда хандаха гэнэ.

Энэ үгэр хүнэй үнэ абаа наа, эг зөөрин, малай гарса болохо.

Гарагай 7-до хуушанай 19 (августын 19).

Шарагшан тахяа, 4 ногоон мэнгын, шоройдо нуудалтай үдэр. Бишэн нарада тахяа үдэр тухадаа, модон хонин (дөп «деревяшай неудач»), топ муу гэгдэхэ. Тинмэлтэ нимэ үдэр һайбаа найн үйлэ үйлэдэлтгүй гэдэг.

Энэ үгэр хүнэй үнэ абаа наа, эг зөөрин, малай гарса болохо.

Гарагай 1-дэ хуушанай 20(августын 20).

Сагаан нохой, 3 хүхэ мэнгын, түмэртэ нуудалтай үдэр. Бурхан тахиха, мүргэхэ, зальбарха, үлзы буянай үйлэ үйлэдэхэ, лусуудта үргэл үргэхэ, уһан балин (чапдор), лусуудай балин (лудор) гаргаха, эм найруулаха, эм залаха, дошхон газар номгодохо, тангаригаа болоулаха, аһаха, номпол хэхэ, тэрэнниие шагнаха, сангарил хураха, маанн сахиха, далага абаха, нүүхэ, эмнигые нургаха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Гэхлэй хамта үхибүү хүдэ оруулха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгэхэ, хүбүүдые сэргэтэ үдэшэхэ, хубсаһа, малгай эсхэхэ, шэрдэг бүрихэ, замда гараха, шуһа ханаха, төөнэхэ, гэрэй нуури тахиха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Бэри тухай, наһа барагша тухай дасанһа асууха шухала.

Энэ үгэр хүнэй үнэ абаа наа, үлэхэлэн байдал үзэгдэхэ.

СКАЖИ МНЕ, КАК ТЫ СПИШЬ...

Положение, которое во сне принимает вы и ваша подружка, многое может рассказать о ваших взаимоотношениях. Американские психологи проанализировали пять наиболее распространенных позиций.

1. НЕОПРЕДЕЛЕННОСТЬ

Он лежит на животе, отвернувшись от нее. Его тело расположено на кровати по диагонали, руки и ноги занимают все пространство. Она сжалась в комочек, отодвинулась к самому краю кровати.

Пары, которые спят в таком положении, не уверены в своих отношениях. Для недавних любовников это нормально, но если вы вместе живете, такое положение свидетельствует о том, что в ваших отношениях не все в порядке.

2. ПАРАЛЛЕЛЬНЫЕ МИРЫ

Он обнимает не партнершу, а свою подушку. Их тела повернуты в разные стороны, и между ними остается свободное пространство.

Эту пару ожидают трудности. Такая позиция означает, что между партнерами существует дистанция на психологическом и физическом уровнях.

3. ЭМОЦИОНАЛЬНАЯ СВЯЗЬ

Они легко могут видеть друг друга и говорить друг с другом. Его рука оберегает ее. Она прижалась лицом к его груди.

Такая позиция - знак близких отношений. Если вы спите так - скорее всего, между вами существует глубокая эмоциональная связь.

4. ЛЮБОВЬ И ДОВЕРИЕ

Схожий изгиб тела - свидетельство близости. Его рука обнимает ее грудь, ее пальцы сжимают его руку.

Пары, которые спят таким образом, уже миновали период бурности и достигли спокойной и глубокой любви. Они уверены в чувствах друг друга.

5. СТРАСТЬ

Она лежит на спине. Его ноги касаются ее, тела стремятся друг к другу.

Эта позиция близка к сексуальной. Пары, которые проводят так свои ночи, не только влюблены друг в друга - они охвачены постоянной страстью, хотя постоянно целуются, прижимаются один к другому и говорят нежности.

ГРАБИТЕЛИ — «ПРИВИДЕНИЯ»

Идущая по ночной улице женщина боязливо озирается по сторонам, мечтая поскорее добраться до дома. Вдруг из-за деревянного забора выскакивают три существа в белых саванах со светыми глазами и ободками глаз. Закричав от страха, она прыгает назад, а «привидения» с заупывающим воем подбираются ближе. Еще мгновение — и бедная женщина теряет сознание. «Духи» сосредоточенно роются в ее сумочке и карманах. «Опять безденежная попалась», — ворчит одно из «привидений». Затем грабители в саванах ретируются, убирая в сумку свои оденции.

Жители Харькова Павел Л., Григорий Ж. и Николай Е., не найдя работы, позволяющей жить безбедно, однажды порешили во что бы то ни стало разбогатеть, не останавливаясь ни перед какими способами. Начинали с воровства и мелкого мошенничества, затем решили попробовать себя в уличных грабежах. «Гоп-стопы» проводились необычайным способом. Вместо банальных угроз и применения физической силы преступная тройка брала на испуг своих жертв, переодеваясь в привидений. В большинстве случаев они нападали на мирных граждан без лишнего шума и применения силы. Женщины обычно либо сразу падали в обморок, либо

приходили в состояние шока и оцепенения, позволяя делать с собой что угодно. С мужчинами было сложнее - иногда они успевали убежать, пробовали обороняться. В последнем случае это закончилось для жертв грабежа плачевно: несколько мужчин с серьезными травмами были доставлены в больницу, один из них, очевидно, останется инвалидом на всю жизнь. Что касается женщин, и здесь далеко не всегда обходилось без последствий. Одна от испуга повредила рассудок и несколько месяцев провела в психиатрической клинике. У другой случился разрыв сердца.

Поймать «привидений» удалось благодаря сотруднику милиции Михаилу В. Возвращаясь за полночь с вечеринки, он повстречался лицом к лицу с ряжеными грабителями. Ничуть не растерявшись, профессиональным ударом «вырубил» одного из «духов», а затем, достав табельный пистолет, произвел предупредительный выстрел. Николаю Е. удалось скрыться, а Григория Ж. милиционер поймал, ранив в ногу. Через неделю после того как Павел и Григорий были задержаны бравым опером, в соседнем городе арестовали и Николая. За грабежи, нанесенные людям увечья и доведение до смерти длительные сроки заключения им гарантированы.

ТҮРҮҮШЫН ШУЛУУН ТАБИГДАБА

Москвагай Отрадное гэжэ микрорайондо Россин Шажан мургэл-гэгээрэлэй комплексн газар дээрэ июлиин 15-да Буддын шажанай сүмэ барилгын газар ариудхагдажа, нууридаш түрүүшын шулуу табилгын ёлоол үнгэрөө. Москвагай буддистнуудай бүлгэмэй түрүүлэгшэ Дашапима Шагдарон, бусад шажан мургэлнүүдэй, Буряад, Хальмаг, Тыва республикануудай түлөөлэгшэд эндэ хабаадалсаа.

Мүнөө үедэ Москвада Буддын шажанай арба гаран бүлгэмүүд бүрихэдэ абтанхай. Нёдондо буддистнууд сүмэ бариха газар эрижэ, Юрий Лужковто хандахан байна.

Комплексын газар дээрэ хоёр мечеть, синагого, үнэн алдартын сүмэ, часовня худалжэ байна. Буддын шажанай сүмн баригдахада, Россин заншалта бүхы шажанууд эндэ түлөөлэгдэхэ жэсхэртэй болоно. Залуу архитектор Алексей Мохосоевой проектээр эндэ табан байшан табигдахаар түсэблэгдэнэ.

«Независимая газета» сонинһоо абтаба.

«СОЛОНГОСОЙ МҮНӨӨ ҮЕЫН УРАН ЗУРАГ»

Һайхана Сампиловай пэрэмжэтэ уран һайханай музей соо «Солонгос ороной мүнөө үеын уран зураг» гэхэн выставкэ үшэргэгдөө. Энэ баяр ёлолодо Солонгос ороной ерлэн бүлэг түлөөлэгшэд хабаадаа.

- Буряадай болон Солонгос ороной соёл һуулын үедэ харилсаа холбоотойгоор хүгжэжэ байна. Тус выставкэ хадаа энэ хүгжэлтын ээлжэтэ алхам гэхэдэ, алдуу болохогүй, - гэжэ Буряад Республикын соёлой министрэй орлогшо Анатолий Пискунов хэлээ.

Солонгос ороной уран зураашадай холбооний түрүүлэгшэ Ким Сен Вон иигэжэ хэлэбэ: «Бидэ, Солонгосой уран зураашад энэ выставкэдэ

дэлгээн зурагууд соогоо мүнөө үеын үнэн бодото байдал харуулха гэжэ оролдообди...

Олоной үзэмжэдэ 52 зураг табигдаа. Борис БЛДАНОВ.

ДЭЛХЭЙН ОЮУН БЭЛИГТЫН ДЭЭЖЭНЭЭ

Иоган Вольфганг Гёте дэлхэйн уран зохёолой, соёл гэгээрэлэй того хурса одон боложо, үеын үедэ тогдоронхоо ааб даа. Тэрэнэй гэгээн бэлигэй элшэ туяа эдир залууһаа эхтатажа, үндэр наһатай болоторнь шэгдтэ эршээс буураар юм. Энэ түбигэ наһалһан 83 жэлэйн 70 гаранһин зохёол ажалда эршэмтэй зориулагдаа. Үнэрэгшэ 1999 ондо тэрэнэй түрэнһөөр 250 жэлэй алдарта оёе бүхэдэлхэйн уран һайханг дуратайшуул эдэбхитэй тэмдгэлээ юм.

Туһада би суута «Фауст» трагедиинь багахан хэлтэ түрэлхи буряад хэлэндэ оруулжа туршаа нэм. Хэзээ нэгээн энэ оршуулгын уншагшадта хүргэгдэхэ байһанда найданай. Эдгэ үдэрнүүдтэ сэдхэлымни хүлгүүлжэ байдаг уран шүлэгүүдэйнь оройдоол гурбаханиие буряадшалжа уншагшадтаа дуралданаб.

Михаил БАТОИН

И. В. ГЁТЕ

ЗАМШАНАЙ ҺУНИИН-ДУУН

- 1. Тэнгэридэ оршогшо ши Түйдхэр зоболон номгоруулнаш. Дабхар гасаланда абтагшады Дүүрэн жаргалда хүтэлнэш. Уйдхар, баяр юунш бэшэл Ута замда эсэхэдэмни, Эгээлэй арюун үзэгдэл, Эмшэлыш үбшэн сэдхэлымни. Харгын тоонон тунаха, Хадын ногоон хагдарха. Тэсэжэл багаха үзэлши, Тэннихэлши шишые! Үйлэ бүридэ удааржа, Үгэлыгэ бадар хүлээжэ, Уулагар аймхай богөөлдөө, Уйлаганадаг хаа, намгадта! Тэнгэрини үдэр бүхэндэ Тушаатай ябахаш эгүүриде. Засагай хатууһаа сүхэрэнгүй. 2. Дуулгата һарьдагууд Дуурана һуниин зоргондо. Зүлгэтэ тохойнууд Зүүдэ манана арюунда. Залинта дууһаа дайганангүй Зориг түгэлдэр ябадаг хаа, Тэнгэринэртэй үгэ нэгэн баа Түхөөгдэдэг лэ мүнхэдөө Түгдэршэгүй эрхэ сүлөө!

Амаршалга

Унаган нүхэр Цыренов Владимир Ринчинович 50 наһайнһаа эгсэ дабаа дабажа гараба. Наһайнһаа хани Света нүхэртээ табан хүүгэдые «гарыень ганзагада, хүлсень дүрөөдэ хүргэжэ, хоёр ашяа харалсажа, Захаминай аймагай Дүтэлүүр нотатагта ан бун жаргажа һууна. Буряадай хүдөө ажахын дээдэ һургуулида һуража байхадаа, боксоор һорилаго хэжэ, оло дахин республикынһаа нэрэ хамгаалжа, эрхимэй тоодо ородог һэн. Дүтэ наһадагша Даша-Доржо нүхэрөө (нотагай нэрэ) түрэнһи үдэрөөр сагаан сэдхэлһээ амаршалаад:

Һананан хэрэгшин һаадгүй бүтэжэ, Зоринон хэрэгшин зогсолтогүй бүтэжэ,

Түрэнһи үри хүүгэдшин Түрэ засагые хүтэлэлсэжэ бай!

Үргэнһи үри хүүгэдшин Үнэр баян жаргажа һуу! Альган дээрээ үргэнһи үринүүдшин Алтан гуламтаа тойрожо бай!

Баабай, нибини зүгнэн үршөөһэн Байһан энэ бээшин Тооһогүй арюун сэбэр ябаг, Тороһогүй хүнгэн солбон ябаг...

гэжэ сагаан түмэр Луу жэлдэ хүсэгшэ:

Улаан-Үдэһо Валера, Дулмажаб нүхэртэээ Баярма, Анка, Дарима басагадуудатаа.

АМАРШАЛГА

Зунай зулгы һайхан эдэ үдэрнүүдтэ манай хүндэтэ эгэшэ Цыпсема Бальжинимасвна 50 наһайнһаа оёе тэмдэглэхэнь. Манай хүндэтэ эгэшэ Цыгмитжаб Чойжижапович нүхэртэээ Догойн ажахын дун сагаан хонин хүрэгые олоһоруулха талаар ехэ оролдоого гарганаһи юм. Шэбэнэхэһээ нэгэ үгэстэй, сэдхэл дүүрэн ажануухадаа, 4 бэрхэ хүбүү гарыень ганзагада хүргэжэ, ажабайдалайнь үргэн замда табиһан ажалша бүхэриг бүлэ юм.

Аяа хайрата эгэшэмнай Алтан ойноо богонье Амжалта түгэсоор алхажа,

Байдалай орёо шэнжэнүүдые

Батаар гаталһан габьяатайт.

Байдалай орёо жолооо

Бахим барижа ходоодоо

Түрэл, гаралдаа хүндэтэй

Тэннглэн һайнаар һуугыт даа.

Дүүгэртий.

ПОМОГИТЕ, ЛЮДИ, НАШЕЙ ТУЯНЕ!!!

Эти слова, ставшие заголовком нашего письма, крик души. Мы не знали, что катаклизмы, происходящие в нашем обществе, поставили людей в безвыходное положение. Раньше никогда не думали, что когда-нибудь придется нам обращаться к людям с протянутой рукой.

Страшная беда, навалившаяся на нашу семью, заставила нас взяться за перо и обратиться через газету к вам, к вашему милосердию, ЛЮДИ ДОБРОЙ ВОЛИ.

Дело в том, что наша дочь - однанадцатилетняя Туяна тяжело заболела, находится в больнице под наблюдением врачей. Диагноз - ОСТРАЯ ЛЕЙКЕМИЯ. Все знают, что почти неизлечимая болезнь. Но мы не можем сидеть сложа руки, ждать трагического исхода.

Мы делаем все, чтобы облегчить страдания доченьки. Вся беда в том, что наши средства оказались очень ограниченными. Ведь один флакончик лекарства для одного укола стоит 5000 рублей. Спасибо всем родственникам, которые живо откликнулись на нашу беду, восприняли ее близко к сердцу, собрали определенную сумму. Но их возможности тоже ограничены.

Поэтому мы обращаемся всем, кто прочитает наше письмо, откликнуться на нашу просьбу помочь дочери. Обращаемся всем людям доброй воли, общественным организациям, учреждениям, коммерческим структурам выделить средства для лечения нашей Туяны.

Просим перечислить деньги по адресу: Железнодорожное ОСБ 6048 для Железнодорожного филиала 104 на лицевой счет 42301810309166006000 для Бимбаевой Туяны.

Заранее благодарим всех!

Семья БИМБАЕВЫХ.

ВНИМАНИЕ!

Агроколледж имени Ербанова проводит набор на платные 7-ми месячные курсы по подготовке бухгалтеров с изучением компьютера и «1С Бухгалтерия». По окончании выдается диплом бухгалтера и свидетельство «Пользователь ПК». Начало занятий с 5 сентября.

Справки по тел.: 33-01-85, 21-58-45, 33-28-92.

Общежитием обеспечиваются.

Хайрата дүү хүбүүн КЫРМЫГЕНОВ

Данзан Бальжиновичай

гэнтэн ёлоһоо боложо, наһа бараһан ушараарнь ВСГТУ-гай багша, «Буряад үнэн» газетын штатна бэйэ корреспондент Артугаев Батор Ардышовичта «Буряад үнэн» газетын коллектив гүнзэги шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

ЛАМАЖАПОВА Дулгар Доржневнагай

саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүүтэй хүнүүдтэ гүнзэги шаналал гашуудал мэдүүлэгдэнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А.А.АНГАРХАЕВ РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж. БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), Б.Ц.СЕМЕНОВ (РФ - гэй Гүрэнэй Дүүмэ), Е. К. ХАНХАЛАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э. ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудыс даагшад Н.Д.НАМСАРАЕВ, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.А.-Н.ФЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, С.Д.БУДАЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ: А.Д.АНГАЕВ (ахамад редакторай орлогшо), В.И.ПИНТАЕВ (хэблээдэй директор).

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландариниыншын үйлэс, 23. "Буряад үнэн" газетын редакци E-mail: unen@burnet.ru.

Газетэ хэблээдэй 4 хуудһан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэблэ 23.600. Хэблээдэ гуншагдһан сар 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ 7200 хэблээр хэблэгдэ. Директорийн телефон: 21-40-45. Б-0165-дахн номертойгоор бүрихэдэ абтанхай. Заказ № 8347.

Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96 (факс), приёмнын - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарийн - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагуудыс экономикын болон политикын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, соёлой болон түүхын - 21-60-21 (даагшань), залуунуулай, оюуталдай ажабайдалай болон олонинтын хүдэлмэрини - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, рекламн, коммерческэ ажалай болон захилай - 21-62-62, 21-67-81, хэблээдэй - 21-55-97, 21-33-61, оператор-корректорнүүдэй - 21-61-35, фотокорреспондентнүүдэй-21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67, кассийн - 21-57-63, ваятын - 21-60-91.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэрнүүдэй бэшэлые хазагайрууһан ушарта авторнүүдын харюусалгатай. Редакциин наһамжа авторайхитай адли бэйэ байжа магад.

Энэ дугартаманай «Московские новости» мэдээлэл агентствын материалууд хэрэглэгдэнэ.